Major Glad

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Otto Sinding** (1842-1909) har digitaliserats i augusti 2006 av Nasjonalbiblioteket i Oslo och anpassats för Projekt Runeberg i november 2016 av Ralph E.

OTTO SINDING

MAJOR GLAD

KRISTIANIA

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

1908Published Novembir 11. 190S.

NATIONALT PA'KKLRIET — KRISTIANIAej vist var han ikke glad, nej. Alt andet end det. Ikke var han major heller; det var bare en titel, han havde faat til trøst for skjæbnens ugunst, dengang han maatte ta sin afsked. Han havde naaet kaptejnsrang i sin tid, og det i en meget ung alder. Han havde gjort en glimrende karriére, og de som forstod sig paa det, havde spaaet, at han vilde naa lige op til general, inden man vidste ord af det; men skjæbnen vilde det ikke saa. Skjæbnen er lur den.

Ikke hed han egentlig Glad heller. Han hed ikke andet end Iversen. Det kan jo i og for sig være et ligesaa godt navn som Glad — hvad han ogsaa syntes, og han var saa glad en gut som nogen i sin ungdom, kanske gladere end nødvendigt havde været.

Men da han gik af med majorsrang, da var det forbi med glæden; det slog om til den anden yderlighed, og derfor var det, at han

i — Sinding: Major Glad.gik under navn af major Glad, fordi han var blit slig en indædt grinebider.

Ja, ja, det er ikke saa grejt med det, naar uheldet er ude. Hvo som staar, se til at han ikke falder, og det var netop ulykken med kaptejn Iversen, at han faldt. Ikke noget moralsk fald, som folk kanske straks vil tro. Nej, et ganske ordinært, dagligdags fald paa et glat gulv gjorde slut paa hele herligheden.

Glad havde han været lige fra sine kadetdage. Da var han alle backfischers sværmeri, og altsom han og de blev ældre, blev de ved at sværme for ham. Han var jo en stor, staut, vakker mand, og han bar sin uniform som den skulde bæres, og dertil kunde han baade si galante ting og morsomme ting, naar han valsede rundt paa ballerne. Det eneste ærgerlige ved ham var, at han ikke vilde bide paa — ikke om de anglede aldrig saa meget efter ham; han vilde nyde livets lyksalighed og bevare sin frihed.

Og slig gik aarene, til han var blit kaptejn. Lidt adstadigere var han blit, men ikke meget. Og saa omsværmet var han jo ikke længer som i tidligere dage; de stakkars frøkener havde begyndt at betragte ham som en uopnaaelig; de betragted ham med en næsten hellig sky. Havde han saasandt bare strakt en finger ud — de havde grebet haanden med glæde alle tilhobe. Men han strakte ingen— 3 —

finger ud; han betragted dem alle med en overlegen skadefryd, akkurat som en gud, og snurrede sin knebelsbart i vejret.

De eneste, som han endnu var fortrolig med og muntrede sig med, var hans fem kusiner. Den ældste af dem led af ulykkelig kjærlighed til ham, men hun vilde ikke la sig mærke med det. Forresten var de alle fem muntre mennesker, skjønt de ældste forlængst havde traadt sine barnesko, og de var altid villige til at gaa med paa hans spas.

Han havde forresten ogsaa en vis grund til at være dem taknemmelig — eller rettere sagt deres mor, for hun var hans tante og — statsraadinde. Hvad har ikke det at si for en mand, som vil gjøre karriére og ikke heder andet end Iversen? En statsraad, og dertil en, som har et v o n foran sit navn — for det havde han, Gud ved, hvor han havde det fra — han er ikke at kimse ad, og hans frue bar sin stats-raadindetitel og sit von med en anstand og en værdighed, som man ikke skulde tiltro et kvindeligt medlem af samfundet, der i sin tid ikke havde hedt andet end Iversen.

Hun havde jo ogsaa paa en vis gjort karriére i verden. Gamle Iversen nemlig havde i sin tid ikke været andet end en ganske almindelig fedevarehandler ude i Brogaden. Men penge havde han forstaaet at tjene, og det kom hans efterkommere tilgode. Hans datter havde

gjennem dem faat sig en statsraad til mand og var kommen højt paa straa i det fine selskab, og sønnesønnen havde arvet saa pas kapital, at han ikke behøved at bekymre sig om den dag imorgen, men kunde uhindret hefte sine tanker paa sin løbebane som officer i den kgl. norske armé og paa de erobringer, han gjorde blandt damerne. Gjennem fru statsraadinden var Iversennavnet saa at si adlet, og han havde mer end engang mærket, at dette havde været ham til nytte, om han end ganske vist ogsaa gjennem sine egne egenskaber vilde kunne været mand for sin hat; derfor havde han altid havt særlig tilovers for statsraadinden og hendes fem døtre.

Saa fik han en vakker dag høre, at man tænkte paa at gjøre ham til major. Det glæded ham naturligvis overmaade; det maatte han straks meddele sine hyggelige kusiner. Han telefonerte over til dem — det vil si, telefonen var ikke opfundet endnu dengang, men han havde indrettet et eget signalsystem med lommetørklæder og farvede lapper over til statsraadet villa, som ikke laa langt borte fra hans bolig. Folk lo jo lidt af, at han, som ikke var nogen smaagut længer, kunde finde paa slige narrestreger, men en mand som kaptejn Iversen maatte man holde adskilligt tilgode.

„Om han kunde komme og spise middag hos dem?",„Jo da, han skulde være inderlig velkommen — som altid."

Da han kom over, fortalte han den store nyhed, som endnu skulde forties, og det blev en munter middag med champagne og skaaltalen Da den var tilende, var den vordende major Iversen kommen i sligt perlehumør, at han tog den ældste af kusinerne — hende med den dulgte kjærlighed — om livet og valsede afsted med hende.

Da hændte det, som aldrig før var hændt ham, hverken som kadet, løjtnant eller kaptejn — han gled paa det bonede gulv, han faldt saa lang han var.

Det var noget saa usædvanligt, noget saa forbløffende komisk, at kaptejn Iversen, stordanseren, kunde glide og falde, at alle fem kusinerne og fru statsraadinden med slog ud i en rungende latter.

Men det skulde de ikke ha gjort. Havde de vidst, hvad de lo af, saa havde de ikke gjort det, for kaptejn Iversen blev liggende der han laa paa det bonede gulv og kunde ikke rejse sig, han havde brukket benet.

Det blev aarsagen til, at det var forbi med kaptejnens glæde i livet.X—lan laa længe paa hospitalet, saa han fik god tid til at filosofere over lykkens ubestandighed. Rigtignok fik han stadig besøg af gode venner og bekjendte, som kom for at opmuntre ham, men det ærgerlige var, at hver eneste en at dem, saa gjorde de som Hjobs venner, spurgte, hvor han nu ogsaa kunde bære sig saa klodset ad, falde og brække benet paa et slet og ret stuegulv, han som ellers var saa sikker paa foden. Havde det endda været paa en feltmanøvre, for ikke at tale om virkelig krig — ja, da kunde det ladet sig høre; men under slige omstændigheder! Da var han virkelig meget at beklage; det var ikke at falde med ære. Kanske laa der ogsaa en liden smule ondskab i disse beklagelser; thi kaptejn Iversen havde aldrig lagt dølgsmaal paa, at han ansaa sig som numer en blandt sine omgivelser — hvad han jo ogsaa var, og da er det tilgiveligt, om folk blev misundelige.

Og kaptejnen gjorde som Hjob, han raste indvortes mod sine venner og aabenlyst mod Gud eller rettere sagt mod skjæbnen, som havde spillet ham et saa skammeligt puds.

„Ja, tag det nu bare med ro," sa vennerne, „det er jo en overgang; det ben lar sig vel reparere."

Men det gik ikke saa ligetil med reparationen, hvad enten det nu kom af, at ulykken fremdeles var ude, eller om lægerne havde gjort en dumhed; ialfald hed det sig, at der var indtraadt alskens ubegribelige komplikationer, og det trak ud med reparationen.

Kaptejnen blev mere og mere harm, jo længer han laa der. Han ønsked i sit inderste hjerte alle vennebesøg fanden i vold, thi han skammede sig dybt over, at han skulde kommet i slig latterlig ulejlighed; men han tog dog imod dem, naar de kom.

De eneste, hvis besøg han ikke vilde vide af, lige fra den første stund af, det var tanten, fru statsraadinden, og hendes fem døtre, kusinerne. Han glemte dem ikke deres infernalske latter; den klang endnu igjen i hans øren. Tænke sig at le i et sligt øjeblik! Og var det i grunden ikke dem, som var skyld i hele ulykken? Hvorfor skulde de narret ham til at bli saa overgiven, hvorfor skulde de drevet sligt koketteri med ham. Han brød sig jo i grunden aldeles ikke om dem; de var kjedelige, de var— 8 —

dumme, og saa gaar han hen og brækker benet for deres skyld! Nej, han vilde ikke se dem mere for sine øjne. Skulde de kanske endnu engang faa anledning til at le ham ud? Det skulde være uigjenkaldelig slut paa det maskepi.

Endelig skulde da skavanken være repareret, og kaptejnen rejste sig fra sit smertens og forsmædelsens leje. Nu skulde de faa se, at han tog sin mon igjen ligeoverfor alle dem, som havde vindt ham bens brud. Han retted sig op. „Til højre ret!" sa han, der han stod i bare skjorten og saa sig i spejlet.

Men saa viste det sig, at det angjældende ben slog en krog paa sig — en vinkel, aldeles utilbørlig for et infanteristben. De havde git ham en stok at støtte sig paa; og det var nødvendigt, for uden den kunde han ikke røre sig; han var blit stiv i hoften paa kjøbet. Og naar han prøved paa at gaa, da krænged han over for hvert skridt som en heldækker i svær sjøgang.

Han blev staaende et øjeblik som himmelfalden. Da greb raseriet ham; han bandte læger og hospital og skjæbne. Galden steg op i ham; han maatte tilkøjs igjen og blev liggende i gulsot i den samme seng, hvor han saa længe havde ligget. Næsten saa det ud til, at han ikke skulde staa det over, men langt om længe kom han sig dog.

Men det kom ud blandt folk, at han aldrig— 9 —

vilde vinde sin førlighed igjen. Man syntes synd paa ham, og for at trøste ham i elendigheden blev han udnævnt til major. Han vilde saa alligevel ikke længe staa andre i vejen; sin afsked maatte han søge, saasnart han kom ud fra hospitalet.

Jo længer tiden led, des bidskere blev han. Venneskaren tyndedes; tilslut forsvandt de alle i dydig forargelse over hans bitterhed, og han laa igjen alene med sin harme over verden.

Saa hændte det en dag, der meldtes et besøg.

„Hvem er det nu igjen?"

Han fik visitkortet.

„Hans Peder Pawels, bankkasserer," læste han. „Hans Peder Pawels? Hvem er det? Jeg kjender ingen Pawels! . . . Aa saa . . . det er gamle Paals! Ja, lad ham komme."

Og Hans Peder Pawels kom ind, en liden spinkel fyr med et rundt ansigt, fuldt af rynker, som stadig bevæged sig, og nogen troskyldige, forundrede øjne.

„Hvad pokker er det dig, gamle Paals?"

Jo, det var da det.

„Hvad er det, som fører dig hid da, far? Det maa være en aparte anledning. Du er en sjelden mand at se. Det er hundrede aar siden."

„Ja," sa gamle Pawels. Han var nu ikke egentlig saa gammel, men han saa saa ud. Han var endel yngre end majoren, men de havde— IO —

gaaet paa skole sammen i gamle dage; i opvæksten havde de været adskillig sammen. Iversen havde dengang altid havt nogen yngre, som saa op til ham.

„Ja," sa han, „det kan saa være det du siger, at det er længe siden du saa mig, men det er ikke min skyld. Jeg har ofte nok tænkt paa dig i alle disse aarene; men siden du kom saa meget i vinden og omgikkes bare folk, som var højt paa straa, saa syntes jeg, jeg var ikke noget rigtigt selskab for dig; jeg vilde bare være dig til ulejlighed, og saa holdt jeg mig ude af din vej. Men siden skjæbnen har vendt sig og modgangen er kommen over dig, tænkte jeg, du havde kanske ikke noget imod at se en gammel kamerat, som tar del i din ulykke."

„Det var jo snilt af dig det, Paals," svarte majoren temmelig brysk.

„Ja, ser du, jeg synes rigtig synd paa dig, og kunde jeg være dig til nogen trøst og hjælp, saa skulde det sandelig være mig til stor glæde, min kjære gamle ven og kaptejn."

„Major!" sa majoren.

„Ja ja, det er sandt, jeg ber meget om forladelse; jeg havde glemt, du var blit major, og jeg gratulerer saa mangfoldig med forfremmelsen. Men saa meget sørgeligere synes jeg, at det er."

„Sørgeligere? Hvad er det, som er sørgeligt?"— II —

„Nej, jeg bare tænkte . . . Herregud, jeg synes nok det maa være noksaa trist at se sin karriére afbrudt, naar man som du alt var kommen saavidt i vej i saa forholdsvis ung alder."

„Karriére afbrudt? Hvad mener du med det?"

„Ja, er det ikke saa daarligt med dig da, som folk siger?"

„Hvad er det folk siger?"

„Hm ... at du ikke vil kunne vinde din hele førlighed igjen ..."

„De siger kanske ... at jeg ikke skulde kunne staa i tjenesten mer? Hvad?"

„De siger det ja."

Majoren vilde fare op, men han blev pludselig ganske stille og blev liggende og se hen for sig.

„Har jeg kanske sagt noget, jeg ikke skulde si?" sa Pawels. „Jeg tænkte, du vidste det. Da ber jeg om undskyldning."

Det blev stilt en lang stund imellem dem.

Endelig sa majoren:

„Du faar ha tak for besøget da, Paals."

„Vil du kanske, jeg skal gaa igjen?" spurgte Pawels.

„Ja, oprigtig talt, saa havde jeg nu mest lyst til at være alene med mine egne tanker."

„Har jeg saaret dig?" sa Pawels spag. „Det var ikke min mening. Tvertimod."

„Nej, du skal ha tak til, at du snakked fra— II —

leveren. Saa ved jeg da, hvad jeg har at holde mig til."

„Faar jeg lov til at komme igjen og se til dig?" sa Pawels og rakte ham haanden.

„Ja, kom du, hvis du har lyst," svarte majoren kort.

Og efter den dag kom Pawels jevnt paa besøg, sad hos ham paa sengekanten og hørte taalmodig paa, hvordan hans gamle kamerat skjældte over alt baade i himmel og paa jord. Herregud, det var den eneste adspredelse han havde, saa man kunde jo nok unde ham den. Og desuden kunde majoren fremføre sine klage-maal med en storartet fynd og klem. Det var akkurat som i skoledagene. Pawels blev imponeret, enten han vilde eller ikke. Han saa op til ham nu, som han havde set op til ham før. Pawels var ikke noget lys, skjønt han var ikke dum heller; men beskeden var han. Han syntes ikke, han var nogenting selv.ja majoren blev udskrevet fra hospitalet -* —^ som helbredet, havde han et kort ben og et langt, et skjævt ben og et ret, og paa grund af skavanken i hoften maatte han endda bruge en stok til hjælp. Det var en selvfølge, at slig en laaghalt infanterimajor var umulig foran fronten; det ganske publikum maatte jo le, om han kom hinkende i spidsen for sin trop; ja selve troppen maatte le, om de fik se ham foran sig, for han havde faat noget saa uendelig komisk i hele sin gangart. Det indsaa han ogsaa selv, og det første han gjorde, efterat han havde prøvet sine ben paany, var at skrive sin afskedsansøgning. Han søgte kort og godt om afsked, bad ikke om pension, vilde ingen pension ha; han havde nok at leve af alligevel, saa han vilde ikke krydse nogen levende sjæl for fremtiden.

Pawels kom og hented ham, da han skulde afsted, han hjalp ham nedover trapperne og op i en vogn og kjørte hjem til sig med ham.— 14 —

Pawels ejede nemlig et lidet hus i en anden del af byen, og majoren havde bedt om at faa leje nederste etage hos ham. Han vilde ikke gjeftse det strøg af byen, som havde været vidne til hans triumfer og til hans nederlag.

Paa vejen gav han sin vrede luft over læger og hospital og statsraadinder og kusiner og venner og bekjendte, kort sagt over alt.

Pawels hørte længe taalmodig paa ham, men saa sa han langsomt og betænkt:

„Du faar rigtig ikke bande saa stygt, min kjære ven, nu er du da ialfald paa fode igjen. Det sømmer sig ikke for en mand i din stand at bande saa og det hjælper jo heller ikke til noget."

„Mand i min stand? . . . Jeg har ikke nogen stand længer! Hjælper ikke til noget? Jogu hjælper det til noget! Det hjælper til at faa luft."

Dermed læned han sig tilbage i vognen, folded armene over brystet og stirred frem for sig med et blik saa morsk, som om han vilde knuse alverden. Pawels blev siddende stille ved siden af, kiged bare nu og da hen paa ham med en bekymret mine.

Saa havned majoren i nederste etage i Pawels' hus. Pawels havde forinden hentet alle hans møbler fra hans tidligere bolig, havde ordnet alt paa det bedste og havde skaffet ham en husholderske, et kvikt og lystigt menneske,— 15 —

jomfru Mortensen, som han mente ikke vilde ta det saa nøje med alle majorens bidske udgydelser. Middagsbordet stod dækket til to, for en god flaske vin var der ogsaa sørget.

„Jeg har tilladt mig at indbyde mig selv til middag hos dig idag," sa Pawels, „hvis du ikke har noget imod det."

„Velkommen skal du være," svarte majoren.

Han saa sig om og lod til at være ganske tilfreds med hele anordningen.

„Du er ligevel en bra kar, Paals," sa han. „Du skal ha tak. Jeg lar nu herefter hele verden sejle sin egen sø; saa faar vi to se til at holde sammen. Kanske livet endnu kan bli noksaa anstændigt."

I den første tid holdt han sig hjemme. Han generte sig for at vise sig for menneskene i sin skrøbelighed. Han sad blot ved vinduet og saa ud paa gaden. Folk, som gik forbi, saa altid ind; i hele omegnen kjendte de naturligvis alt hans historie og var nysgjærrige. Stirred de paa ham for vedholdende, rejste han sig i vejret og satte et ansigt op, som om han vilde sluge dem.

„Det maa være en glad gut!" mente de sig imellem.

Efter nogen tids forløb ærgrede han sig dog over sin feighed, tog sin hat og stok og hinked— i6 —

afsted ud paa gaden i mørkningen. Senere vovede han sig ogsaa ud ved fuldt dagslys. Det gik nok saa godt med prøveturene, folk saa jo rigtignok paa ham, men han slåp fra det uden altfor store ærgrelser.

Havde nogen af hans gamle venner set ham nu, vilde de neppe kjendt ham igjen. Haaret var blit graat; den viksede knebelsbart, som tidligere havde pegt saa stoltelig mod himmelen, hang mod jorden; hagen og kinderne, som før var saa vel barberte, dulgtes af tykt skjæg, den store krop luded fremover, og saa gangen! Op og ned, op og ned! Det saa ud, som om han hvert øjeblik skulde ta overhaling.

Saa hændte det en dag, det regned, at han kom forbi et par ubebyggede tomter. Der var der en hoben gutter, som havde det trabelt med at låve kanaler mellem vandpytterne; de var fulde af søle fra top til taa, og det ærgred ham.

„Hvorfor ligger I der og graver i lorten?" sa han. „Gaa hjem med jer!"

Gutterne saa forbauset paa ham. Hvad havde han med at befale dem ?

„Gaa hjem med jer!" gjentog han, „ser I ikke, I ser ud som svin? Er der mening i at behandle sine klær paa den vis?"

„Gaa hjem selv," var der en fripostig fyr som sa. „Kanske det er Dem, som betaler vores klær?"— 17 —

„Vi staar ikke under kommando af en laag-halt major!" raabte en anden.

Da blev majoren rasende; han tog et langt skridt med det lange ben og langed ud efter dem med stokken, saa han holdt paa at gaa overende. Traf gjorde han naturligvis ikke, for alle gutterne føg fra hverandre som en vind og dansed krigsdans omkring ham.

„Hurra for major Glad! Hurra for major Glad!" hylte de i kor.

„Hvad er det, I kalder mig?" sa han.

„Major Glad! major Glad!" raabte de og traved afgaarde.

Og major Glad blev staaende igjen alene; han bed tænderne sammen i afmægtig harme; stokken dirr ed i hans haand.

Saa hinked han hjemover igjen. Efter den dag gik han aldrig mere forbi de ubebyggede tomter.

2 — Sinding: Major Glad.Ledevarehandleren i Brogaden — far til fru

statsraadinden og til majorens far — havde havt endnu en datter, men hun var glemt, blev ialfald aldrig nævnt, thi hun havde ikke artet sig som hun burde, naar man havde slægtninger i det fine selskab.

Hun havde nemlig forelsket sig i en skuespiller, som var kommen op til landet med en dansk trup. Han var en „køn" mand og spilled første elsker; men det var ikke fedevarehand-leren nok, og han nedlagde strengt forbud mod alskens omgang dem imellem. Men datteren havde nu sat sig i hodet, at ham vilde hun ha eller ingen, og da truppen rejste fra byen, rejste hun med.

Fedevarehandleren raste og satte alt i bevægelse for at faa datteren hjem igjen, men paa grund af forskjellige omstændigheder fandt han det dog tilsidst klogest at indvilge i, at hun blev gift med sin skuespiller. Han tilstod hende— ig-

en vis aarlig sum, men vilde forresten ikke vide noget af hende.

Imidlertid farted hun om med sin skuespiller og delte ondt og godt med ham, til han døde. Da flytted hun tilbage til byen, lejed sig en beskeden lejlighed og opdrog sine tre sønner saa godt hun kunde. Faren havde ved sin død efterladt hende saapas, at hun med stor sparsommelighed kunde slaa sig igjennem, mens resten af den store formue tilfaldt de to andre børn, som havde artet sig vel og anstændig.

Pawels havde kjendt hende i sin ungdom, og da han tilfældigvis hørte, at hun var kommen tilbage til byen, søgte han hende op i den udkant, hvor hun boede. Den trohjertige sjæl gjorde, hvad han kunde for at muntre hende op og hjælpe hende tilrette. Hun vilde ingen forbindelse søge med sin familie, og det fandt han i grunden rimeligt. Han havde jo selv i beskedenhed trukket sig tilbage fra den fine nevø, da denne kom paa den grønne gren.

Forresten havde hun ikke havt det saa grejt med sine tre gutter; de var skikkelige nok gudbevares, men hun forstod sig ikke rigtig paa dem. Hun havde ikke for ingenting været gift med en skuespiller; de er jo ligesaa lidt som andre kunstnere helt normale mennesker, og noget af det unormale havde aabenbart gutterne arvet. De vilde absolut ingenting lære paa— II —

skolen, især den ældste; der kom klagemaal fra lærerne gang paa gang.

Og moren graat sine modige taarer og sendte bud efter Pawels, at han skulde raade hende.

Pawels kom og kaldte gutten for sig. Han satte op sin værdigste mine og formante til bod og bedring. Det var dog en skam altid at være den sidste i klassen.

„Naa ja, saa skal jeg bli den første da," sa gutten.

Og den næste maaned var han numer en.

Det imponerte Pawels. Han var saa let, stakkar, at imponere. Og fra den dag svor han paa, at der maatte bli noget af den gutten, og af de andre med.

Det hindred forresten ikke, at gutten næste maaned atter sank ned til sin gamle plads som den sidste. Imidlertid bragte han det dog saa vidt, at han blev student. Og da var Pawels stolt.

Men saa en vakker dag kom moren og fortalte, at nu vilde sønnen bli billedhugger.

Pawels blev forfærdet. Hvor kunde nu den ulykkesfugl finde paa sligt!

Jo, han havde fundet et gammelt merskums pibehode efter faren, det havde han skaaret ornamenter i, og nu vilde han bli billedhugger.

Og moren graat, og Pawels vidste ikke heller hvad han skulde si. Men han var nu— II —

engang anlagt for at imponeres af alt det, som var ham selv fremmed, og saa sa han:

„De faar i Guds navn la ham faa sin vilje og prøve. Det er noget, som ikke vi skjønner os paa."

Og saa blev gutten billedhugger.j iden snegled sig fremover for majoren i * uhyggelig ensformighed. Aarstiderne veks-led, men de bragte ingen veksel i hans levemaade. Han sad i sin stol, læste sine aviser, røgte af sin lange merskumspibe og brummed over verdens daarlighed. Tilslut fandt han behag i denne ensformighed; den blev ham til et vidnesbyrd om, hvor god grund han havde til at anse sig selv som en martyr, og han fik en grundig foragt for alle mennesker, der saa lyst paa livet; det var bare de dumme og overfladiske, som kunde finde sig uden at kny, i at ikke alt føjed sig som de vilde. Verden er en jammerdal, narrestreger det hele.

I grunden ærgred han sig ogsaa over jomfru Mortensen, som aldrig lod sig forbløffe, naar han øste sin harme over hende.

„Tag det med ro, hr. major! Tag det bare med ro! . . . Eller skal jeg kanske hente stokken, at De kan banke mig?"— 23 —

Skulde man ha hørt paa magen! Saa sløv var hun, at hun ikke engang blev harm, naar man skjændte paa hende for noget, som ingen skjænder fortjente . . . Eller følte hun sig kanske. saa overlegen, at hun ikke fandt det umagen værd at bli forarget paa ham? Det skulde nogen kommet og budt ham sligt i hans velmagtsdage, da han endnu kunde bruge sine ben, da han endnu var første hane i kurven, da han endnu var fordanser paa alle byens baller, da folk vendte sig paa gaden for at se paa hans stolte figur . . . Og nu vendte de sig og lo, fordi han tog overhaling for hvert skridt han tog. Herregud, hvor verden var oprørende!

Men han kunde ikke undvære jomfru Mortensen ligevel. Disse sinnetogter blev ham til en oplivende aandelig gymnastik. Han følte sig ordentlig opfrisket efter hvert tordenvejr. Dertil stelte hun godt for ham, vidste til punkt og prikke, hvordan han vilde ha alting; kogte ogsaa god mad, og majoren likte god mad; det sad i ham fra før.

Det er underligt med mennesker, som faar en stor krise at gjennemgaa, som pludselig rives ud af sine vante forholde og jevne udvikling; det er ofte ligesom de maa begynde forfra igjen, næsten som fra barn af; og det kunde ikke nægtes, at majoren var blit barnagtig i mange stykker.

Pawels kom stadig ned til ham efter aftens-- 24 —

tid og drak et glas toddy med ham. Det var blit en fast regel, og lod han saasandt vente paa sig et kvarters tid, saa maatte jomfru Mortensen op og spørge, hvor der blev af ham. Pawels var blit ham ligesaa uundværlig som jomfru Mortensen.

Men Pawels var stilfærdigere og beskednere end jomfru Mortensen. Han lod uvejrene gaa over sig, hvad enten de gjaldt ham eller verden forresten, gjorde ingen indsigelser, hørte paa næsten med andagt, tog sig en slurk af toddyglasset iblandt og sa i det højeste: Hm! Hm! Han var i det hele ikke af de meget talende og havde vanskeligt for at forme sine tanker i ord, om han ogsaa nok kunde ha sine egne tanker baade om et og andet. —

Saa var det en aften de to sad sammen med hver sit dampende glas foran sig og de dampende piber i munden. Majoren var paafaldende spag og stilfærdig den kveld. Pawels sa som sædvanlig heller ikke noget, men det var aabenbart, at han havde noget paa hjerte, som han gjerne vilde ud med.

„Hør du, major . . ." kom det endelig.

„Ja, jeg hører jo," sa majoren.

„Ja, ser du . . . du ved kanske ikke det engang, at du har en nevø her i byen ... ja, eller rettere tre ..."

„Nevø? . . . Aa jovist ved jeg det! Hvad mener du egentlig med det spørgsmaal?"- 25 —

„Nej, jeg mener egentlig . . . ingenting."

„Ja, hvorfor spør du saa?"

„Jeg vilde bare spørge dig, om du vidste det, for ellers saa havde jeg lyst til at fortælle dig det."

„Hvad vedkommer saa det mig?"

„Nej, det vedkommer dig jo ikke, men, ser du, jeg kjender dem, baade dem og deres mor; jeg kjender dem nok saa længe, og jeg har den største respekt for hende."

„Saa saa! Løb hun ikke bort med en forloren danske i sin tid?"

„Du skal ikke snakke saa om hende, major. Hun er al ære værd. Hun har arbejdet trofast for at komme gjennem verden og . .

„Har vi ikke alle maattet arbejde kanske for at komme frem ... og hvad har det frugtet til? Hvad har det frugtet til, maa jeg spørge? Sidder jeg ikke her som et vrag kanske?"

„Ja, det var nu en ulykkelig skjæbne."

„Skjæbne! Hvad grund havde skjæbnen til netop at ramme mig? Kan du fortælle mig det?"

„Nej, det er jo netop det, at ingen har greje paa skjæbnen. Men naar man kunde gjøre noget, for at skjæbnen kunde arte sig vel for et menneske ..."

„Kan du kanske gjøre noget for at skjæbnen kan gjøre det ben ret igjen, som den har gjort kroget? ..."— 26 —

„Nej . . . det kan jeg saavist ikke; men det var ikke det, jeg vilde snakke om. Det var om din tante ..."

„Jeg har ikke noget med min tante at bestille!" for majoren løs. „Du ved meget godt, at siden den historie med skuespilleren, har min familie ikke villet ha noget med hende at gjøre. Hun er gaat sin vej, som vi er gaat vor!"

Pawels sad en stund og funderte; han vidste ikke rigtig, hvordan han nu skulde greje sagen. Endelig kom det ganske langsomt og betænkt:

„Har du noget med din anden tante at gjøre da? . . . Fru statsraadinden?"

Majoren saa paa ham.

„Nej saa fanden satan har jeg ikke nej!"

Han havde begyndt at si: fanden satan! i det sidste, som om ikke det ene navn kunde være nok.

„Ja det var nu ikke om hende jeg vilde snakke heller da," blev Pawels ved. „Men om sønnen, den ældste forstaar du. Hun har faat ham frem til student for en to tre aar siden, men det var ikke det som laa for ham; han vilde bli kunstner . . ." Altsammen ganske be-dageligt og roligt.

„Kunstner! Ja var det ikke det jeg vidste . . . Skuespiller vel? Skuespiller ligesom faren!"

„Nej, billedhugger!"

„Det kommer paa et ud. Komedianter er de alle. Vil more sig, det er sagen. Vil leve— 27 —

et frit liv, ta folk ved næsen. Hvad reel værdi er der i sligt kram? Tjener bare til at kaste folk blaar i øjnene og indbilde dem, at verden er bedre end den er. Humbug!"

„Aa, der er mange, som er kommen til hæder og værdighed paa den vej," mente Pawels.

„Ja, for verden er fuld af idioter, og de imponeres mest af narrestreger."

Pawels havde haabet at faa majoren til at interessere sig for sin nevø, gi ham en liden understøttelse, saa han kunde komme ud. Han skjønte, det var haabløst, og det harmed ham; han havde nu engang sat sig i hodet, at det skulde bli noget af den billedhuggeren.

„Sig mig nu engang, min kjære major," kom det endelig, „er det da saa meget mindre narrestreger at gaa foran en trop rekruter og kommandere: en to, en to, en støvel og en sko! . . . Hvad?"

Pawels blev ganske forfærdet selv i det samme, over at slige formastelige ord kunde slippe ham af munden, men nu var de engang udtalt, og han kunde ikke ta dem i sig igjen, om han end vilde.

Majoren rejste sig i sædet, der han sad. Han var blit ganske bleg af sinne.

„Nu gaar du, Paals!" raabte han. „Nu gaar du!"

„Ja, ja," sa Pawels stilfærdig. „Naar du vil det, saa kan jeg nok gaa. Godnat da!"— 28 —

Og dermed gik Pawels.

Majoren hinked op og ned paa gulvet og stødte stokken i gulvet, saa det dundred.

Om en stund kom jomfru Mortensen ind og spurgte, hvad der var i vejen, siden han holdt sligt rabalder.

„Aa, det er den helvedes bankkassereren, som har fornærmet mig!"

„Saa, saa!" sa jomfru Mortensen.

Majoren saa paa hende. Han saa paa hende med et rasende blik. „Saa, saa!" havde hun bare sagt, ikke et ord videre — som om det var et anstændigt svar paa, at bankkassereren havde fornærmet ham.

„Ud!" sa han. „Ud!"

„Det var ikke noget videre, majoren øn-sked da?"

»Nej!" -

Nej, hun var endnu værre end Paals. Det var jo ikke til at holde ud!

Og major Glad gik sporenstregs ind og klædte sig af og la sig tilkøjs og bandte, til han faldt i søvn.

Den næste dag kom ikke Pawels ned efter spisetid, og ikke heller sendte majoren jomfru Mortensen op for at hente ham. Den anden dag og den tredje gik det ligedan.

Men paa den fjerde dags aften sa majoren:

„Hvad blir der af Paals da, jomfru Mortensen?"— 29 —

„Jeg ved ikke jeg," svarte jomfru Mortensen.

„Aa, De faar gaa op og si, han faar komme herned." —

Og saa kom Pawels, og de drak sin toddy-og snakked om alskens uvedkommende ting, som om ingenting var hændt.

Men da det led ud paa aftenen, spurgte majoren pludselig:

„Du Paals?"

„Ja?"

„Hvor meget skulde han vel behøve . . . han billedhuggeren, for at kunne rejse ud?"

„Aa, jeg tænker at med et par hundrede speciedaler maatte han kunne hjælpe sig længe," svarte Pawels. Det var akkurat, som det spørgsmaal ikke vedkom ham i mindste maade.

„Naa saa fanden satan! Han skal faa dem hos mig. Han kan jo betale dem tilbage, naar han engang er kommet sig ovenpaa; det har ingen hast. Duer han til noget da?"

„Aa jovist duer han, det siger alle."

„Men jeg vil ikke høre nogen tak for det. Ikke et muk. Jeg vil ikke se dem for mine øjne, hverken ham eller moren. Forstaar du? For jeg hader den slags folk, som lever paa andre."

„Nej nej, det faar nu være som du selv vil med takken. Men du gjør en god gjerning."

„Jeg vil ingen god gjerning gjøre!"|3awels talte ikke mere om billedhuggeren efter hin dag, ikke majoren heller, som imidlertid fulgte med i aviserne og læste hver rosende meddelelse, som kom hjem fra udlandet om ham.

Det var jo bra nok, at han gjorde lykke og kom sig frem. Men det blev alligevel en kilde til ærgrelse. Var der kanske retfærdighed i, at slig en gjøgler skulde opnaa ros og offentlig omtale — for kunst var nu alligevel ikke andet end gjøgl, humbug uden nogen reel værdi — mens han, han som havde været et lys i armeen, skulde sidde der som en unyttig narrifas, som ingen mors sjæl bekymred sig om. Tilslut kunde han ikke dy sig længer. „Naa," sa han en aften til Pawels, „hører du noget fra den . . . den kunstneren! derude?"

„Jo, det gaar ham udmærket," svarte Pawels. „Han kommer sig nok frem i verden. Han kommer til at bli snakket om i alle lande."— 3i —

„Det kan han takke mig for!" brummed majoren.

„Ja vist kan han saa," sa Pawels stilfærdig, „og han er dig ogsaa taknemmelig, baade han og hans mor."

„Jeg for min part har ikke mærket noget til den ting," mente majoren bidsk.

„Nej men herregud mand," svarte Pawels ganske forbauset, „du forlangte jo selv udtrykkelig, at ingen maatte takke dig."

„Ja, det er vel nok, men . . . lad nu den sag fare; jeg vil ikke høre mere om den; jeg vil ingen tak ha."

„Men nu skulde du bare vide, hvad der er sket med den anden bror," sa Pawels. Han var saa optat nu af disse brødrene og deres fremtid, at han maatte meddele sig.

„Har han kanske stjaalet? Eller skrevet falsk, hvad?"

„Nej, men han vil bli musiker," sa Pawels.

„Ja, kunde jeg ikke tro det? Den ene er ligesaa forrykt som den anden."

„Jeg synes ikke nogen af dem er forrykte," mente Pawels. „Hvorfor skulde de ikke bli kunstnere, naar de har evner til det? Havde vi havt evner, var vi kanske ogsaa blit det."

„Ikke for nogen pris vilde jeg være det. Det er jo bare svæltihjel."

„Ja, du kan nok snakke, som kan leve af dine midler."— 32 —

„Midler? Kommer du kanske for at tigge for numer to med? Har jeg ikke brug selv for mine penge, jeg elendige invalid!"

„Jeg tigged ikke for den første," svarte Pawels med stor værdighed. „Du gav ham frivillig, af dit gode hjerte ..."

„Jeg har ikke noget godt hjerte!" afbrød majoren. „Jeg vil ikke noget hjerte ha."

„Forresten grejer han sig nok uden hjælp. Jeg har skaffet ham en god violin, og han er tilbudt gratis undervisning af en mand, som forstaar sig paa tingen."

Majoren sad en stund og brummed.

„Hør, Paals," sa han endelig. „Du har jo mine papirer og sparebankbøger. Tag ud hundrede daler og giv ham. Men jeg vil ikke høre et muk mere om de gjøglere."

Og musikanten fik de hundrede daler, som kom godt med.I Jer var gaat lange tider hen siden den-gang. De unge som de gamle var blit ældre, skjønt paa majoren var der ikke stor forskjel at se; det skulde da være, at han var blit endnu bidskere, end han før var, og skjældte heftigere over verdens gang, den han ikke kunde forandre. Det gik skjævt med alting, ikke mindst med politiken — krigsmagten snakked han aldrig om — det maatte jo snart gaa overstyr med alting i landet, det vilde ta en ende med forfærdelse, for der var raaddenskab paa alle kanter. Og han skulde sidde der i sin stol, laaghalt som han var, og skrøbelig i hoften, og ingen vilde høre paa det, han mente, og han var dog den eneste, som vidste, hvad der burde gjøres for at faa statsskibet paa ret kjøl igjen. Han bandte baade statsraader og stortingsmænd og præster. De burde alle sammen puttes i en stor kanon og skydes ud, saa deres levninger dratted ned i Nordsjøen til føde for torsk og

3 — Sinding: Major Glad.— 34 —

sej; saa kunde man da faa ryddigt bord og begynde helt fra begyndelsen af. Men der var naturligvis ingen, som vilde høre paa hans forslag. Naa, det var værst for dem selv; han vasked sine hænder ligesom Pontius Pilatus. Selv ikke jomfru Mortensen blev imponeret af hans ideer. Hun smilte bare og mente, det var ikke saa ueffent af folk, at de kaldte majoren for major Glad. —

„De kan kalde mig, hvad fanden satan de vil," svarte majoren, „men glad er jeg ikke, det var synd at si." — —

En aften kom Pawels ned.

„Hør du, major," sa han, „imorgen aften skal den spillekanten ha koncert."

„Naa, jeg gratulerer! Det blir vel en dejlig koncert!"

„Det blir det nok," mente Pawels, „og forhaabentlig tjener han saa meget paa den, at han kan rejse til udlandet. Han er noksaa bekjendt i byen alt, og det gaar glat med billetsalget. Skulde du ikke ha lyst til at gaa derhen og høre paa. Jeg har belagt en god plads for dig."

„Jeg? Jeg paa koncert, siger du? Forat folk skulde sidde og more sig over den laag-halte major Glad, mens den jypling staar oppe paa podiet og gnider paa en fele og tar imod applaus og bukker og takker. Jo, det er en herlig verden vi lever i! Nej du, jeg gaar— 35 —

ikke paa nogen koncert, ikke om du betalte mig aldrig saameget for det. Gaa du, gaa du bare og klap, som du var forrykt; for du er ligesaa dum du som de andre."

„Ja, jeg gaar," svarte Pawels, „og klappe gjør jeg ogsaa." —

Næste aften kom Pawels sent hjem. Han havde været paa koncerten. Der var fuldt hus og stor applaus, og bagefter var han gaat med musikanten og hans familie og endnu endel musikalske entusiaster af begge kjøn paa en restaurant, hvor de havde spist til aftens sammen. Pawels var saa oprømt over udfaldet, at han havde spenderet champagne paa hele selskabet, og han var ikke ganske sikker paa, hvor nøglehullet befandt sig, da han skulde aabne gadedøren.

Mærkelig nok var der lys endnu hos major Glad; han plej ed ellers altid at gaa tidlig tilsengs.

Pawels vilde liste sig saa stilt som mulig opover trappen, men saa brølte det inde fra majoren:

„Er det dig, Paals?"

Ja."

„Hvorfor kommer du ikke ind? Vil du kanske luske dig undaf ikveld?"

Og saa maatte Pawels ind.

„Fanden satan, saa du ser fornøjet ud?"

„Ja, jeg er fornøjet," svarte Pawels. „Svært fornøjet."-36-

„Jeg mærker det . . . Naa hvordan gik det?"

„Jo da, det gik galant. Stor applaus! Og nu har gutten faat penger i lommen. Nu kan han rejse."

„Saa! ... Ja lykke paa rejsen! Saa har vi en charlatan mindre i landet."

„Hold op nu med det vrøvl," sa Pawels ærgerlig. „Det som skal frem til noget stort, det kommer sig frem, om du skjælder aldrig saa meget."

Der blev en pause. Da for der en djævel i den skikkelige Pawels; han fik lyst til at ærte tværdriveren.

„Og ved du saa, hvad det skal bli til med den tredje af gutterne da, major Glad?" sa han og smilte over sit hele aasyn. „Han vil bli digter. Hører du, han vil bli digter, far! Det er noget til gutter det, alle tre! Allesammen holder de idéens fane højt."

„Digter! Ja det mangled bare! . . . Huf, at jeg skal sidde her som en invalid! Havde jeg dem saasandt under min fane, under min kommando, du skulde se, hvor jeg skulde plukke ideerne ud af dem . . . Digter? Kan han leve af at gjøre digte til maanen kanske, og en eller anden Dulcinea? Skal jeg kanske ogsaa faa ham at underholde? Hvad?"

„Han underholder sig selv," sa Pawels. „Han har faat ansættelse i et af bladene, og de betaler ham godt."— 37 —

„I et af bladene? . . . Det er da vel aldrig i mit blad? Da siger jeg det op!"

„Nej, det er i et af dem, du ikke vil ta i med en ildtang," svarte Pawels. Nu var vreden kommen op i ham.

Han sad en stund og funderte paa, om han ikke endnu kunde finde paa noget, som vilde være major Glad ubehageligt. —

„Saa kan jeg fortælle dig endnu en nyhed," kom det endelig. „Numer en har forlovet sig derude, hvor han er."

„Forlovet sig?" bruste majoren op. „Hvem har git ham lov til det?"

„Aa, han er en voksen mand, saa han behøver vel ikke at spørge om lov til den ting."

„Saa? ikke det? Jeg synes, at folk skulde vente med at forlove sig, til de havde betalt, hvad de skylder."

„Saa det synes du?" sa Pawels langsomt og alvorlig. „Saa du synes, du har ret til at anse ham som din slave, fordi du har laant ham et par hundrede daler?"

„Ja, det synes jeg!"

„Adiø!" sa Pawels kort og skarpt, gjorde helt om og gik. Sligt havde han aldrig havt mod til at si før.

„Nej, nej, nej!" raabte majoren efter ham. „Vent nu lidt da, Paals! Vent nu lidt!"- 38 -

Men Pawels vented ikke; han gik med faste trin opover trappen til sine egne pauluner.

„Pokker til fyr, som altid skal være saa kort for hodet," brummed major Glad.I ler gik noen dage, hvor Pawels aldeles ikke viste sig.

„Er han fornærmet, saa gjerne for mig," mente majoren. „Jeg grejer mig saa godt uden ham."

Men han grej de sig ingenlunde godt. Han følte sig forfærdelig ensom. Han fik sig ikke engang den daglige toddy om aftenen; der var jo ingen hygge ved at drikke den alene.

„Hvor blir der af Paals da, jomfru Mortensen?" sa han.

„Ved ikke," svarte jomfru Mortensen kort.

„Jeg tror, De faar gaa op og hente ham ned, jomfru Mortensen."

„Han er gaat ud for en halv time siden," svarte jomfru Mortensen. „Jeg saa, han gik."

„Hvor er han gaat hen? Skal tro om han er fornærmet for noget, siden han ikke viser sig."

„Det er ikke saa urimeligt det," mente hun.— 4° —

„Aa, han er et raaddent æg!" erklærte majoren.--

Der gik endnu noen dage. Pawels viste sig fremdeles ikke. Majoren var blit aldeles nervøs; han kunde ikke sidde stille, halted uafladelig omkring i værelset, kaldte jomfru Mortensen ind, viste hende, at der ikke var støvet ordentlig af paa buffeten.

„Jo, der er støvet af," erklærte jomfru Mortensen.

„Det skal jeg da vel bevise Dem, at der ikke er støvet af," sa han og strøg med fingeren hen over pladen.

Men pladen gav intet mærke; den blev lige blank.

„De er nok i det glade hjørne idag, major."

„Vil De . . . ."

„Vil De nu bare sætte Dem rolig hen i stolen igjen, De major, og overlade støvingen til mig; jeg skal nok besørge den uden overopsyn."

Og dermed gik hun. Og majoren maatte sætte sig igjen. Nej, der var intet udkomme med slige kvindfolk. Kvindfolk skulde overhodet ikke være til. Det var dem, som havde bragt alt ondt ind i verden, stod der i bibelen, og det havde bibelen ret i . . .

Bibelen ja!

Der stod meget i bibelen, som det kunde være godt og gavnligt at mærke sig. Naar det— 4i —

kom til stykket, saa kunde præsterne ha ret i hvad de præked, at al styggedom i verden, al den nederdrægtighed og umoral, som nuomstunder viste sig i det offentlige som det private liv, den skrev sig ikke fra andet, end at folk havde ladt sin barnetro fare og stolte bare paa sig selv, tænkte ikke paa andet end det, som kunde være dem selv personlig til nytte . . .

Herregud, hvor man følte sig lykkelig og tilfreds, dengang man var barn. Og nu var det bare ensomhed og elendighed! . . . Han maatte jo rigtignok indrømme, at han selv siden den tid i grunden havde bekymret sig meget lidet om sin barnetro.

End om han tog til at læse lidt i bibelen nu og da; kanske han da kunde føie sig lidt mere lettet og se lidt lysere paa alle ting.

Hvad vedkom det i grunden ham, hvad alle disse mennesker omkring ham tog sig for. Han havde dog ingen

forbindelse med dem; de vilde saa alligevel ikke høre paa ham, om han læste dem teksten. En fik tænke paa sig selv, og hvordan man bedst skulde kunne udholde livet, til man endelig engang kunde faa vandre bort did, hvor der hverken fandtes militær eller storting eller statsraader eller gjøglere ... og majoren var meget højtidelig og kristelig stemt.

Da banked det paa døren, og ind tren— 42 —

Pawels, og det midt paa lyse dagen; det hændte ellers aldrig.

Majoren blev ganske oplivet. Naa, han var altsaa dog gaat i sig selv og havde angret sin ubehagelige opførsel. Saa skulde han paa sin side ogsaa la naade gaa for ret og glemme, hvad der var skeet.

„Er det dig, Paals?" brummed han i sin venskabeligste tonart.

„Ja," sa Pawels," det er mig. Jeg kommer for at levere dig de penger tilbage."

Og han la en konvolut paa bordet foran majoren.

„Hvad er det for penger?"

„Det er de penger, du i sin tid var saa venlig at laane numer en, han billedhuggeren. Jeg skulde takke saa meget for laanet."

„Hvad skal det betyde? . . . Jeg vil ikke ha de penger."

„Jovist vil du ha dem. De er jo dine med Gud og rette."

„Ja, men jeg har jo sagt, det havde ingen hast. Jeg har jo sagt, han kunde betale dem tilbage engang ved lejlighed, naar han kom ovenpaa og kunde greje sig selv."

„Ja, han grejer sig godt nu, siger han, og vil helst ikke være afhængig af nogen."

Majoren sad der stiv som en støtte; det skalv i mundvigerne paa ham.— 43 —

„Vil ... vil du ikke sætte dig ned da, Paals?" kom det endelig.

„Nej tak. Jeg har ikke tid nu. Jeg maa i banken og skjøtte mine forretninger."

„Ja men ... saa kommer du herned ikveld igjen da?"

„Naa ja, det kan jeg altid gjøre," svarte Pawels, og dermed gik han. —

Det gik rundt i majorens hode. Han følte sig betydelig generet ved den vending sagen havde tat. Han ønsked ved sig selv, at han ikke dengang havde sagt de ord om forlovelsen. Det kunde ikke nægtes, at han havde fortjent den tilrettevisning. Men paa den anden side kunde det heller ikke nægtes, at han havde havt ret i hvad han sa. Folk burde ikke gifte sig, naar de staar i skyld og gjæld. Var ikke det udslaget af den samme uvederheftighed og hensynsløshed, som gaar igjennem i alle retninger? . . . Og saa den satans Paals, som skulde plapre af skole. Er ikke sligt uretskaffen handlemaade? Gaa bag paa ryggen af folk og fortælle til andre, hvad man har sagt om dem. Som om han vilde ha snakket saa aabenlyst, hvis han havde anet, at det vilde komme den gjøgleren for øre?

Og majoren hidsed sig op, til han blev ordentlig sint. Han ærgred sig over, at han havde ladet Pawels slippe saa let fra det; dette med forretningerne var naturligvis bare udflug-— 44 —

ter; han var ræd, Paals! Det var sagen; men naar han kom igjen om aftenen, da skulde han ikke dø i synden.

Og ikke før var Pawels kommen og havde sat sig ned, saa bar det løs. Pawels blev siddende ganske stille og hørte paa; han sad bare foroverbøjet og saa ned i gulvet. Jovist var han ræd og havde ond samvittighed. Naa, da skulde han faa det endnu skarpere; det skulde bli ordentlige lærepenge for en anden gang.

Men da hændte noget mærkværdigt. Pawels løftede hodet, kræmtede, som om han vilde samle sine tanker og svarte:

„Du har kaldt mig en troløs ven, major. Synes du, du har ret til at si sligt om mig, som nu i alle disse tider har

baaret over med alle dine luner og grovheder? Tror du, det altid har været bare en fornøjelse at sidde her hver aften og høre paa slig en grinebider? Ven? Ja, jeg tør si, jeg har været dig en ven; men jeg er ogsaa en ven af disse tre gjøglerne, som du kalder dem. Jeg er stolt af at være deres ven, for de er mere værd end baade du og jeg tilsammen. Og naar jeg hører, at der siges dem noget daarligt paa, saa anser jeg det som min vennepligt at underrette dem om det, at de kan fralægge sig daarligheden. Nu ved du min mening, og dermed punktum."

Pawels havde aldrig før i sit liv ført en saa grej og energisk tale; den havde ogsaa den— 45 —

forønskede virkning. Majoren sad en stund og taug, da sa han:

„Det er svært saa du tar paa vej, Paals! Hvad er der med dig? Det var jo ikke saa ment."

„Som man raaber i skoven faar man svar," mente Pawels.

„Men skal vi saa ikke la den sag være uddebatteret? Hvad?"

„Jo, fra min side. Naar du bare ikke begynder igjen."

„Saa, stop dig nu en pibe og lav dig et glas, saa snakker vi om andre ting."

Toddyen blev lavet og der blev snakket om andre ting, men der blev dog et tryk hvilende over dem begge, og Pawels sa godnat tidligere, end han plejed.Tdetheletaget blev forholdet mellem de to venner kjøligere efter den dag. Det kunde hænde, at Pawels ikke indfandt sig til den reglementerede toddy om aftenen. Nu og da kunde han bli hele to dage borte, og efter en tids forløb kunde der gaa en hel uge hen, uden at han viste sig.

Majoren ærgrede sig og undrede sig, men naar han spurgte Pawels om grunden, fik han blot det svar, at han havde havt det trabelt med forretninger. Jomfru Mortensen blev tat i forhør, men kunde heller ikke gi nogen forklaring. —

Da viste Pawels sig atter en aften. Majoren stirrede forbauset paa ham, thi han var jo ikke til at kjende igjen; han var i flunkende nyt antræk, flotte mørkeblaa bukser og sort klædes bonjour — han som ellers gik i de samme graabrune klær, han havde baaret, siden majoren flytted til hans hus. Og i knaphullet havde47

han en rødglødende nellik! Og hans ansigt straalede som den klareste fuldmaane.

„Er det dig eller er det ikke dig?" spurgte majoren.

„Jo det er da mig," svarte Pawels.

„Jeg maa vel tro det, naar du siger det. Men hvad fanden satan gaar der ad dig? Skal du paa maskerade?"

„Nej, jeg skal ikke det heller. Men jeg har forlovet mig."

„Forlovet dig? . . . Du? ... Er du blit split ..."

Men saa husked han, hvor han var kommen ilde ud for Pawels, forrige gang han gjorde bemærkninger om forlovelse, og han tog sig igjen.

„Nej du, jeg er aldeles ikke split pine gal," sa Pawels og smilte over hele ansigtet, „men jeg føler mig overmaade lykkelig og vel tilfreds. Herregud, man kan da ikke til evig tid bli siddende her og drikke toddy med dig gamle grinatus. Hvorfor skulde jeg ikke kunne gifte mig, jeg som saa mange andre?"

„Gift dig du, Burman," brummed majoren, „saa sætter du ikke rompa saa højt!"

„Der ser du selv; kan det være nogen fornøjelse stadig at sidde og høre paa dine grovheder?"

„Naa naa, tag det med ro. Jeg mente bare, en skal ta sig iagt for kvindfolk. Jeg- 48 —

kjender dem jeg. Havde ikke de satans kvindfolk været, saa havde jeg endnu staat i den kongelige norske armé og havt to skikkelige ben."

„Jeg er nu ikke saa dum, saa jeg gir mig til at danse ligesom du."

„Aanej, du er sagtens blit lidt for gammel til det nu. Jeg undres i det hele taget paa, om du i dine levedage har

kunnet danse en vals. Hvad? Kvindfolka er dumme, skal jeg si dig, og jo dummere de er, desto herskesygere er de. Det er dem, som vil føre an i valsen. Fanden satan, har du nu grejet dig frem i verdens farvand saa længe, og skal gaa paa grund i din alder! Jeg beklager dig . . . Hvem er saa den udvalgte, om jeg tør spørge?"

Pawels havde været i et meddelsomt hjørne, da han kom, men majorens spydigheder havde gjort ham forstemt.

„Du kjender hende jo ikke alligevel," svarte han kort.

„Har du nu virkelig overlagt det skridt vel, Paals?" sa majoren om en stund. „Jeg ved jo nok, du er en velstaaende mand, men slig en kone koster penger, forstaar du. Det er en flot luksus det at gifte sig."

„Behøver ikke at ængste dig for det. Den ting skal jeg nok greje . . . Forresten kan jeg fortælle dig, at jeg har vundet det store lod i Kj øb enhavnerlotteriet!"— 49 —

Majoren stirred paa ham.

„Er det sandt, hvad du siger?"

„Det er saa sandt, som at jeg sidder her," svarte Pawels overlegen.

„Fanden satan, hvorfor fortæller du ikke sligt straks? Det er da noget andet end en kone! Naa, jeg gratulerer!"

„Tak, tak," svarte Pawels; han var saa fornøjet over at kunne meddele begivenheden, at han glemte al ærgrelse, la ikke engang mærke til majorens sidste formastelige sammenligning. „Jo du, jeg har havt lykken med mig baade i pengevejen og i kjærestevejen. Hun er et ganske aparte menneske, skal jeg si dig. Vakker kan man jo ikke egentlig kalde hende, men hun er svært begavet og svært talentfuld. Jeg forekommer mig selv virkelig saa overmaade liden og tarvelig udstyret ved siden af hende. Jeg forstaar, rent ud sagt, næsten ikke, at hun har villet ha mig. Jeg har gaat og tænkt paa det længe, maa du vide, men jeg har ligesom ikke havt mod til at si fra. Men saa tænkte jeg, jeg fik ligesaa godt hoppe i det, jeg kunde da ialfald ikke resikere andet end at faa nej; og saa hopped jeg, og saa fik jeg ja! . . . Skaal, du gamle kamerat!"

„Skaal!" sa majoren . . . „Det er vel en hel hoben penge, du har faat ind paa et bret da? Men jamen kunde du beholdt dem for dig selv, synes jeg."

„Aa ja, det er en ganske anselig sum. Jeg kan leve temmelig usørget efter denne dag. Nej, ser du, jeg kan egentlig takke ham spillekanten for at jeg lærte hende at kjende. Jeg hjalp ham jo lidt ivej i begyndelsen, og saa, da han gav sin koncert, og var blit kjendt med mange mennesker, saa blev jeg ogsaa kjendt med forskjellige, deriblandt ogsaa med hende. Hun er ganske indtat i spillekanten min; det blir en stor mand med tiden, siger hun. Og hun forstaar sig paa det, det kan jeg forsikre dig. Aa, du skulde bare høre, hvordan hun kan spille piano. Det er aldeles fortrinlig!"

„Saa skal du vel ogsaa kjøbe dig et klaver til huset, naar du gifter dig?" spurgte majoren. Hans ansigt var blit mere og mere alvorligt.

„Ja, du kan vel forstaa, hun. maa ha noget at spille paa."

„Hm!"

Majorens aasyn blev mere og mere mørkt. Han sad og dampede paa piben og sa ingenting. Pawels kiged hen paa ham fra siden nu og da; han var ikke klar over, hvad der nu var igjære; men noget forestod der, det saa han.

„Naar skal du saa gifte dig?" spurgte majoren pludselig.

„Aa, vi har tænkt at gjøre det med det første. Det har ingen hensigt at gaa og vente med den ting."- 5i —

„Nej vist, nej . . . Du blir ikke synlig mere her nedenunder da, Paals?"

„Saa ofte blir det vel ikke som hidtil, kan du forstaa. Men engang imellem skal jeg nu altid se indom dig. Og saa kan jo du ogsaa se op til os, begriber du."

„Du skal ha saa mange tak for indbydelsen, men det passer mig ikke i fruentimmerselskab. Jeg nøjer mig med jomfru Mortensen jeg, det er mig mere end nok."

„Ja det faar du nu gjøre som du vil. Jeg vil ikke overtale dig."

„Og saa liker jeg ikke klaverspil, skal jeg si dig ... Da vil jeg ligesaa godt flytte."

„Flytte?"

„Ja, fanden satan vil jeg flytte!"

Pawels havde ikke ventet, at hans giftermaal skulde gjøre den virkning; men han kunde jo ikke heller for majorens skyld la forlovelsen gaa overstyr. Han sad en stund og funderte, da sa han stilt:

„Det faar du da gjøre som du selv vil, min kjære major."

De sad begge to en stund tause.

„Nu vil jeg gaa og lægge mig," sa majoren, „jeg er træt."

„Godnat da," svarte Pawels spagfærdig og tømte sit glas med et suk, „og tak for ikveld."

„Selv tak," brummed majoren.13awels havde giftet sig, og majoren var flyttet. Han havde først tænkt at flytte langt bort, men ved nærmere overvejelse vilde han dog ikke afskjære Pawels muligheden af et besøg nu og da, saa han nøjed sig med at flytte et par kvartaler bort fra det hus, hvor der nu baade var kommen kone og klaver.

Han havde anskaffet sig en hund, som blev døbt Burman; han maatte dog ha nogen til selskab. Og Burman bragte virkelig liv i huset fra første dag han kom. Han var nemlig meget uopdragen, la sig op i sofaer og senge ligesaa sølet som han kom ind fra gaden, og la visitkort fra sig, hvor visitkort ikke hører hjemme. Jomfru Mortensen maatte befordre dem bort, hvad hun ikke fandt synderlig smag i. Hun skjændte, og majoren skjændte, fordi hun tillod sig at skjænde, og saa blev enden, at Burman fik prygl, saa han hylte i vilden sky; der var ikke mangel paa liv og bevægelse i lejren.— 53 —

Men lidt efter lidt lærte Burman at opføre sig, som det sømmer sig en anstændig hund, og adspredelsen indskrænkede sig da til, at majoren regelmæssig hver morgen, middag og aften gik en tur med hr. Burman, dels for at skaffe ham motion og dels af andre grunde.

Burman og majoren blev lidt efter lidt gode venner, da de først lærte at forstaa hinanden; ja majoren syntes næsten, det var ligesaa behageligt at sidde og snakke med Burman som med Pawels.

Det var det gode ved Burman, at han aldrig svarte, naar majoren skjældte over verdens gang, saa som Paals nu og da havde tilladt sig. Burman stakkar sad bare ganske troskyldig og andægtig og hørte paa udgydelserne og saa op paa sin herre, som om han vilde si: ganske enig med den ærede taler.

Pawels var nu og da kommen paa et kortere besøg; men han havde hver gang været saa oprømt og veltilfreds, at majoren bagefter var kommen i slet lune. Han havde ogsaa gjort antydning til, at han gjerne vilde ta sin kone med engang for at forestille hende for sin gamle ven. Men majoren havde saa utvetydigt ladet ham forstaa, at han ikke skjøtted om nærmere fruentimmerbekjendtskab, at Pawels straks lod den sag falde, og efter den tid var han meget sjelden at se.

Saa hændte det en søndag formiddag, da- 54 -

majoren og Burman var ude at spasere, at de kom lige paa bankkassereren og hans ægte-halvdel. Majoren var helst forsvundet over paa det andet fortoug, men nu var 'det for sent; han kunde ikke komme hurtig nok af vejen med sit halte ben. Saa maatte han finde sig i at bli forestillet for fru Pawels, som satte sit sødeste ansigt op, med hodet paa skakke og med venstre arm hængende fast ved sin mands højre — hun var i det hele anlagt for det sentimentale, lod det til — og hun snakked ivej og var saa indsmigrende og forekommende og interessant som vel muligt. Pawels havde aabenbart ikke meddelt hende, hvor energisk majoren havde frabedt sig hendes bekjendtskab, havde blot skildret ham som en sky og tilbageholdende mand, der helst gik for sig selv; og nu stod

han der paa naale i sin forlegenhed og kunde intet ord fremføre, mens fruen gjorde sit yderste for at aabne for majorens tilknappede hjerte.

„Ja, frue," sa majoren tilsidst, mens fruen var midt inde i en begejstret lovtale over gaarsdagens koncert i musikforeningen, „nu maa jeg takke for underholdningen; jeg maa absentere mig; Burman vil gaa videre."

Og saa gik Burman og hans herre videre.

„Det var da et uopdragent menneske," sa fruen til sin mand. „Jeg forstaar ikke, hvordan du har kunnet omgaaes ham. Jeg er virkelig- 55 -

fornøjet, at han kom ud af huset, før vi blev gift.«

„Ja, jeg vidste jo nok, han vilde ikke passe for dig," svarte Pawels.

„Og ikke for dig heller, Pawels!"

Og fra den dag af kom Pawels ikke mere over majorens tærskel.--

„Jomfru Mortensen!" raabte majoren, da han atter sad i sin lænestol derhjemme. „Jomfru Mortensen!" For hun kom ikke straks.

„Hvor er De henne da?" spurgte han.

„Her er jeg jo," svarte hun.

„Javist ja! Javist ja! Naar man raaber to gange ud i det ubestemte! . . . Har De set den nye fru Pawels, De?"

„Javist har jeg set hende. Jeg var der-borte iforgaars."

„Saa! . . . Saa De har maskepi med de folk fremdeles? Naa hvad synes De om hende da?" Og uden at vente paa svar: „Hun er da fanden satan det væmmeligste fruentimmer jeg har truffet paa! Ikke sandt, du Burman? Naa, hvad siger De, jomfru Mortensen?"

„Jeg siger ingenting jeg, hr. Major."

„Naa, da siger jeg, at hun er et skabilken. Blir hun ikke der hængende i armen paa ham, som om de var klistret sammen."

„Ja men er de ikke det da, hr. major?"

„Fanden satan! Jeg liker ikke sligt klister! Jeg synes synd paa Paals! Minsandten synes- 56 —

jeg ikke saa. Hun har nydt af kundskabens træ, skal jeg si Dem, jomfru Mortensen — af kundskabens træ paa godt og ondt! Og saa har hun ladt stakkars Paals nyde lidt med sig. Stakkars Paals! Han er jo ganske forloren. Jeg kjender dem nemlig — kvindfolka, jomfru Mortensen! Jeg har erfaring for, hvor de er lure."

„Jeg faar bemærke, at jeg ogsaa hører til det kjøn, hr. major."

„Haahaa! ... Ja De ja! Men Dem er jeg da fanden satan ikke ræd!"

„Er De saa sikker paa det," sa jomfru Mortensen.

Majoren skotted bort paa hende.

„Ja, det er jeg! Gaa ud igjen til Deres gryder!"

Majoren blev siddende der med mørkt aasyn og funderte over kvindens underfundighed, som havde lokket Paals i sit garn. Han saa ned paa Burman, som laa ved hans fødder og syntes at forstaa hans triste tanker. Burman og han, de var de eneste i denne verden, som forstod hinanden.

„Ja, gift dig du, Burman, saa sætter du ikke rompa saa høit!"

Op sprang Burman, satte bemeldte lem i vejret, svinged det lysteligt frem og tilbage og sa: Vau vau!

„Fanden satan! Vil du ogsaa gjøre nar af mig, din hvalp?"— 57 —

Og majoren sparked til ham med støvlehælen, saa Burman hylte og gjemte sig bag kakkelovnen; det var endda en Guds lykke, han var saa snar i vendingen, at han undgik det slag af stokken, som var tiltænkt hans rygstykker.

Det var første gang Burman blev uenig med sin herre og mester og syntes, han var en ubehagelig tværdriver.Ljorresten var Burman en godmodig sjæl, som ikke lod solen gaa ned over sin vrede; og da majoren forstod paa hans optræden, at det ikke havde været saa ondt ment med den spydige halebevægelse, lod han naade gaa for ret og sluttede fred og forsoning.

„Du er alligevel en snil fyr, Burman," sa han. „Slig en hund som du er adskillig mere værd end menneskene."

Det syntes Burman var pent sagt, la sig for hans fod og lyttede andægtig til hans visdomsord. I den sidste tid havde majoren begyndt at ta bibelen for sig og læste i den, og naar han kom til et eller andet bibelsted, som gav ham vand paa hans mølle, da læste han det høit for Burman.

Jomfru Mortensen tog det som et godt tegn, at majoren læste saa ivrig i den hellige skrift; da kunde han kanske lidt efter lidt vænne sig af med sit skjænderi og bli fredeligere stemt. Det saa virkelig ogsaa ud, som om det— 59 —

skulde virke i den retning. Han blev meget stillere af sig; iblandt kunde han se ganske traurig eftertænksom ud.

„Aa ja," tænkte jomfru Mortensen, „han har det ikke saa godt. Det er ikke grejt at ha sligt et gemyt at trækkes med."

I de dage kom der et brev med sørgerand til ham, det var fra de fem kusiner — trykt med store højtidelige typer — med underretning om, at deres inderlig elskede moder, fru statsraadinden, var hjemkaldt til en bedre verden.

„Der maa De vel gaa i begravelsen, hr. major," sa jomfru Mortensen. „Jeg skal sy sort flor om hatten."

„Nej!" sa majoren afgjørende.

Men han blev endnu sturere efter den dag. En aften læste han for Burman:

„Det er altsammen idel forfængelighed, Burman, idel forfængelighed. Hvad har mennesket igjen for al sin møje, den han har under solen? En slægt forgaar og en anden kommer istedet. Hvad er det, som er skeet? Aleneste det, som herefter og vil ske. Hvad er det, man har gjort? Det, som atter herefter vil gjøres. Der sker intet nyt under solen. Sker der noget, saa man gad sige: Se, det er nyt! Da er det ogsaa skeet til tider forinden, som var før vor tid. Man tænker ikke paa det, som var; saa vil og ikke herefter tænkes paa det, som kom-— fo-

rner, af dem, som herefter vil komme. Saa siger prædikeren Salomo, Burman. Livet er lidet lysteligt, siger jeg dig, Burman."

Og Burman laa ganske stille og saa op paa ham. Han vidste af erfaring, at han ikke maatte vifte med halen, naar majoren holdt forelæsning.

Men major Glad blev mindre og mindre glad tilmode.

En dag gik han og Burman og spaserte.

Da fik han med engang se Pawels med fruen under armen komme dem imøde. Han følte pludselig, hvor ensomhedens mare laa knugende over ham; han blev med engang saa henrykt og lettet, da han saa den gamle vens ansigt. Han glemte alt sit kvindehad, alle sine teorier og halted direkte paa saa hurtig han kunde.

„Goddag, goddag," sa han saa venskabelig som han kunde.

„Goddag," svarte Pawels og fruen hilste

taus.

Majoren blev lidt betuttet over kjøligheden, men han tog sig sammen og sa:

„Hør du, Paals! Det er rigtig saa længe siden jeg har set dig, kunde du ikke spendere at se bort til mig igjen, iaften for eksempel? Med fruens tilladelse naturligvis," føjed han til lidt spydig.

„Ja, . . ja, jeg ved saamen ikke rigtig,"— 6i —

svarte Pawels med et betuttet ansigt. „Iaften, siger du?"

„Men kjære Pawels," faldt fruen ind.„ Det, ved du, gaar ikke an. Iaften er der jo generalprøve i musikforeningen, hvor jeg skal synge med i koret, og der har du jo lovet at være tilstede, ikke sandt?"

„Er det iaften?" sa Pawels, „det havde jeg rent glemt. Ja, da maa du undskylde mig, major. Jeg kommer en anden gang."

„Adjø!" sa majoren braat og hilste med hatten . . . „Burman, kom her!"

Burman havde ligesom en følelse af, at en fare var overstaaet, og gav sig til at danse foran.

„Vil du gaa bag, Burman!"

Burman vendte sig og saa uforstaaende paa ham, rysted paa hodet og gik slukøret bag.--

Jomfru Mortensen blev kaldt ind.

„Jeg traf Paals og frue paa gaden," sa majoren. „Jeg bad ham komme herbort iaften."

„Men at jeg ikke vidste det før!" sa jomfru Mortensen. „Det er jo søndag, og nu er butikkerne lukket."

„Tag det med ro, jomfru Mortensen. „Han kommer ikke. Han fik ikke lov, skal jeg si Dem. Han staar under kustus nu. Hun skal synge med i kor paa en generalprøve ikveld, og det skal han absolut hen og høre paa."— III —

„Aa ja men det kan jeg da finde rimeligt," mente jomfru Mortensen.

„Ja, men det er løgn. Har De nogensinde hørt, at man holder generalprøve paa en søndagskveld? Hun er en dum gaas, skal jeg si Dem, og det er de værste skabninger, som til er. Ved De hvorfor, jomfru Mortensen? Fordi de er aldrig helt dumme. Dumrianen, gassen, han er ikke farlig, for han er i regelen beskeden — saa som Paals. Men gaasen, hun vil altid være noget mere end hun er; hun er dum fra sit ophav af og vil altid vedbli at være det."

„Ja, men hun skal være saa svært musikalsk, hr. major."

„Jeg skal bande paa, der er ikke mere musik i hende end i Paals, men nu har hun smittet ham, saa han ogsaa er blit musikalsk og synger falsk. Se dig ikke om efter skjønne mennesker, som Jesus Syrak siger — skjønt hun er fanden satan alt andet end skjøn! og søg ikke saa ivrig efter kvindeselskab. Thi ligervis som der kommer møl i massevis af gamle klæder, saa kommer og megen ondskab af kvinder. Det er sikrere at være hos en slem mand end hos en venlig kvinde, thi hun skaber ham ikkuns haan og spot."

„Nej hør, ved De hvad, major. Nu blir De mig for grov. Nu gaar jeg!"

„Ja, gaa De! gaa de bare, jomfru Morten-- 63 -

sen! Det er mig fuldstændig ligegyldigt, enten De er der eller ikke. Gaa!"

Og dermed gik jomfru Mortensen — ud i i kjøkkenet.

„Jeg holder paa dig, jeg, Burman," sa majoren. „Du er da et mandfolk, du!" —

Men det skulde majoren ikke ha sagt. For Burman var klogere kar, end han saa ud til, og den ytring bragte ham til at tænke paa ting, han hidtil ikke havde tænkt paa.

Den næste formiddag gik de sin sædvanlige spaseretur. Det var en lys, vakker vaar-dag, og majoren syntes, det kunde være godt at trække lidt rigtig frisk luft. Derfor tog han vejen udover markerne i udkanten af byen.

Da fik Burman se en hoben individer af sin egen race, som dansede rundt ude paa en eng — en foran og alle de andre efter i flok og følge, og der var et voldsomt halloj.

„Der skulde det sandelig være moro at være med," tænkte Burman, og som tænkt saa gjort. Han skjød som en pil henover engen, midt ind i bikjeflokken, og der blev et lurveleven. Majoren raabte paa Burman af alle sine lungers kraft, men bikjerne gjødde i kor, saa anden lyd var ikke at høre. Da forsøgte majoren at halte efter udover engen, men Burman havde formodentlig sagt fra, at de skulde ta sig iagt for ham, for de satte afsted videre_ 64 -

bortover markerne, saa vandet spruted i pytterne, og væk var de.

Der var ingen raad for det, majoren maatte halte hjem alene uden Burman.

Sent paa kvelden kom synderen hjem; han satte et saa uskyldigt ansigt op, som om ingenting var passeret; men da fik han saa meget prygl af stokken, at majoren mente, at Burman nok for fremtiden skulde erindre Jesus Syraks formaninger.

Men det er ikke saa grejt, naar man engang har ligget under for fristelsen. Den næste dag, da de kom til de vaarlige enge, gik det ligedan; hundeforsamlingen var der igjen, og væk var Burman. Han kom atter hjem om aftenen og fik atter sine skjære hyp.

Den følgende dag tog majoren en anden vej i det haab, at Burman da skulde glemme sine lyster. Det saa ogsaa ud til, at det skulde hjælpe; Burman var slu, han gik adstadig og rolig ved hans side, indtil han pludselig gjorde et par lystelige hop fremover.

„Gaa bag, Burman!" befaled majoren.

Det var det, Burman havde ventet paa. Han stansed underdanig og gik bag.

„Det var flink Burman!" roste majoren, han var ganske stolt af sin opdragelsesmetode. Men da han vendte sig for at meddele sin discipel disse anerkj endelsens ord, var Burman borte; han øjned ham blot som en ørliden prik- 65 -

langt henne i gaden og i næste øjeblik var han forsvunden.

„Fanden satan, nu er der ikke udkomme hverken med dyr eller mennesker!" —

Burman kom først hjem den næste formiddag, fillet og fæl og forrevet. Majoren værdiged ham ikke et blik; han vilde ikke engang besudle sin stok ved at la den danse paa hans rygstykker. Men der blev dekreteret ensomt fængsel nede i kjælderen i tre dage og nætter uden mad og uden drikke. I det første døgn hylte Burman alt hvad han hyle kunde, men majoren lod sig ikke anfegte deraf; tvertimod, det viste, at straffen gjorde indtryk. Næste dag fortsattes musiken.

„Ja syng du," sa majoren, „kan Paals høre paa sin kones sang, saa kan sagtens jeg høre paa din."

Men næste dag var der stilt.

„Aha", tænkte han, „nu er han kommen til sandheds erkjendelse; nu angrer han. Men du skal faa sidde i hullet til iaften. En krigs-retsdom er en krigsretsdom og den eftergir man ikke".

Da det led mod kvelden, stolpred majoren ned i kjælderen for at løse delinkventen, som han havde koblet fast dernede. Det var alt ganske skumt i kjælderen.

„Naa, Burman! Kom her. Er du nu blit fornuftig?"

5 — Sinding: Major Glad.— III —

Men Burman svarte ikke. Burman var borte. Koblet var slidt, vindusruden i knas.

Majoren var rasende.

„Jomfru Mortensen," sa han, da han kom op igjen. „Har De set mage til bæst? Han har slidt sig, har slaat ruden itu og er løbet sin vej."

„Det vilde jeg gjort i hans sted ogsaa," svarte jomfru Mortensen; hun havde ærgret sig skammelig over den to

dages musik og havde følt den dybeste medlidenhed med Burman. „En kan ikke tvinge sin natur," mente hun.

Majoren bare saa paa hende med dyb foragt. Han havde havt størst lyst til at gi hende de prygl, Burman skulde havt. Men det turde han ikke; for jomfru Mortensen havde ogsaa i de senere tider mere og mere vist lyst til at sætte sig paa bagbenene, og nogen aabenlys krig var det ikke værd at risikere.

Men han lovede sig selv, at naar Burman atter kom tilsyne, da skulde han vel sagtens finde midler til at tvinge ham til for fremtiden at opføre sig anstændig. Fanden satan, han havde da i gamle dage kunnet mestre den opsætsigste rekrut, saa skulde det dog være underligt, om han nu ikke engang skulde kunne gjøre sig en hund underdanig. Ja, han skulde bare komme igjen, Burman!

Men Burman kom ikke igjen. Han var borte og han blev borte. Han syntes sagtens,- 67 -

at han burde ha saa megen ære i livet, at han ikke i længden fandt sig i slig behandling og heller forsøgte at leve livet som fri mand. —

Men majoren var efter den dag dybt nedbøjet. Det var atter en blodig tort, som skjæbnen havde tilføiet ham. Skulde han da virkelig tvinges til at se ned paa sig selv som en pjalt?

Kvindfolkene var det, som var skyld i alt sammen.

„Og Gud Herren talte til Adam: Hvem har sagt dig, at du er nøgen? Har du ikke spist af træet, som jeg forbød dig at spise af? — Og Adam sagde: Kvinden, som du gav mig, gav mig af træet og jeg aad. Og Gud Herren sagde til kvinden: Med smerte skal du føde dine børn og du skal være din mand underdanig og han skal være din herre . . .

Fanden satan, det er jo vi, som er blit kvinden underdanig! Det er jo hun, som er bleven vor herre! — Hvorfor kunde han ikke ha jaget Eva ud af paradis og ladt Adam bli der? Saa havde han havt det fredeligt og roligt alle sine dage — og vi med!"

Og majoren var meget fortørnet. Han ikke saa meget som snakked til jomfru Mortensen. Han vilde være herre i sit eget hus.L n dag banked jomfru Mortensen paa stue-' døren og kom ind.

„Hvad vil De?" spurgte majoren.

„Jeg vilde bare si majoren, at jeg tænkte at opsi min tjeneste hos majoren."

„Opsi tjenesten? Hvad skal det si?"

„Jo, for jeg havde nok tænkt at gifte mig."

„Gifte Dem? De? .... Er De forrykt? Nu har De været her i saa lange tider, og saa vil De gifte Dem?"

„Er det saa rart da, major?"

„Rart? .... Aanej, der sker ikke noget rart mere under solen. I er jo gælne alle tilhobe. En mere eller mindre gjør ikke noget til sagen ... Ja gift dig ..." Han vilde tilføiet det ordsprog, han saa ofte havde udtalt til Burman, men saa kom han til at tænke paa, at det ikke vilde passe paa jomfru Mortensen, men- 69 -

paa den elendige, hun vilde faa regimente over.

„Naar har De saa tænkt, at den højtidelige begivenhed skulde foregaa?" spurgte han.

„I næste maaned," svarte jomfru Mortensen.

„I næste maaned ? De kan da ikke saadan uden videre løbe Deres vej fra tjenesten og over i hymens arme."

„Det gjør jeg ikke heller. Majoren husker da vel, at da De stedte mig, forlangte De udtrykkelig selv, at det skulde være med maaneds opsigelse. De kunde ikke vide, om De blev fornøjet med mig."

Majoren sad taus; han kunde ikke benægte faktum.

„Og hvem er saa den udvalgte?" spurgte han endelig.

„Det er den skomageren her borte i gaden; han som altid halvsaaler majorens støvler. Han sidder jo ikke egentlig

saa svært godt i det; han er enkemand og har fire barn; men han er ædruelig og arbeidsom, og jeg har nu ogsaa lagt lidt tilside af lønnen i disse aarene."

Skomageren borte i gaden! . . . Og for hans skyld vilde hun opgi sin gode stilling her i huset. Han, majoren, var ikke saa meget værd som en elendig lappeskomager engang — med fire barn!

„Godt, jomfru Mortensen!" sa han. „Godt! De skal faa Deres vilje!"— IO —

„Jeg haaber, at majoren lar halvsaale hos os fremdeles."

„Det ved jeg ikke. Det ved jeg ikke." „Skulde jeg kanske se mig om efter et andet paalideligt menneske for majoren?" „Nei tak. Det skal jeg selv besørge."Jomfru Mortensen var gift, og major Glad sad alene i sine stuer. Ingen havde han omkring sig, ingen havde han at skjænde paa. Han havde set sig om efter en ny husholderske, men han havde ikke kunnet finde nogen, som passede ham — eller hvem han passede; alskens udflugter og indvendinger havde de fundet mod at træde i hans tjeneste. Saasnart de hørte, at han var major Glad — pardon, Iversen, da trak de sig tilbage. Efter forskjellige frugtesløse forsøg, begyndte han at faa en vis anelse om sammenhængen, og det ærgrede ham naturligvis, at skjæbnen atter var ude og voldte ham tort og kreditspilde.

Havde han endda været saa fornuftig at ta imod jomfru Mortensens tilbud om at skaffe en efterfølgerske! Men nu var det for sent; hans stolthed oprørtes mod at bede om godt vejr. Men ikke mindre oprørtes hans stolthed mod— 72 —

at gaa omkring og banke forgjæves paa fremmede husholderskers døre.

Saa fatted han endelig den heroiske beslutning, at han ingen husholderske for fremtiden vilde ha. Nu vilde han stelle alene; han skulde vise verden, at han ikke krydsede nogen levende sjæl, og saa lejede han kun en kone til at komme hen og gjøre rent om morgenen, skure gulver og trapper og hente middagsmad fra en restauration. Thi han havde beslutte ikke oftere at gaa ud ved højlys dag; man kunde ikke vide, hvilke faldgruber skjæbnen fremdeles kunde finde paa at lægge i hans vej. Først naar det blev mørkt, tog han sin hat og stok og hinkede et par kvartaler frem og tilbage og hented sig lidt smør og brød og ost hjem for aftenen. Han gik tidlig tilsengs nu; hvad skulde han ogsaa sidde oppe efter? Det var jo bare til at kjede livet af sig; han kunde jo ikke engang låve sig en toddy; han havde ingen at drikke den med.

Det var blit meget trist for major Glad; især efter at det led ud over høsten og dagene var blit saa korte og himmelen hang tung med dryppende regnskyer. Naar saa dertil kakkelovnen fandt paa ikke at ville trække, saa røgen slog ind, eller den nægtede at brænde, fordi veden var vaad — ja, da var livet hyggeligt at leve.

Herregud, om Burman kunde faa den lyse— III —

ide at vende hjem igjen! Han skulde minsandten faa lov at flye med de andre bikjerne saa meget han vilde. Han skulde ikke slaa ham en eneste gang; han skulde bære over med ham i et og alt, naar han bare vilde komme hjem igjen og ligge rolig ved hans fod, mens han læste højt i bibelen.

Men Burman kom ikke. Gud maatte vide, hvor han havde gjort af sig.

Den eneste adspredelse, han havde, det var i grunden at læse i bibelen — en stor gammel bibel med gult snit, skindbind og messingspænder. Den havde han arvet efter sin far, som igjen havde arvet den efter sin far, fedevarehandleren i Brogaden. Han havde altid ført den med sig som et andet inventar, men det var aldrig i hans velmagtsdage faldt ham ind, at der kunde være synderlig værdi i den; end si at den kunde være en kilde til adspredelse.

Men nu forstod han det. Nu læste han i den jevnt og tidt. Han holdt den langt frem for sig støttet paa bordet; for han var blit langsynt med aarene; egentlig skulde han ha anskaffet sig et par briller, men det vilde han ikke; han vilde ikke unde skjæbnen den tilfredsstillelse at se, at han ogsaa havde skavank paa øjnene.

Det var mest det gamle testamente han læste i; det nye var ham for vek kost; der stod der bare om naade og barmhjertighed. Men— III —

det var ikke barmhjertighed han vilde ha; han vilde ikke krybe til korset og tigge om den; han vilde bare, det skulde erkjendes, at han var blit skammelig mishandlet i livet — for det var han!

Og saa læste han i Hjobs bog:

„Maa ikke mennesket altid være i strid paa jorden, og hans dage er som en dagłønners dage.

Som en slave længes efter skyggen og en dagłønner, at hans arbejde maa vorde tilende.

Saa haver jeg vel mange maaneder arbejdet forgjæves, og elendighedens nætter ere vordne mig mange.

Naar jeg lagde mig, sagde jeg: Naar vil du opstaa? Og derefter regnede jeg, naar det vilde blive aften; thi jeg var vorden en afsky for alle, indtil det blev mørkt.

Mit kjød er helt vorden ormstukket og skarnagtigt, min hud er sammenskrumpet og bleven til intet."

Og han nikkede til sig selv og sa : Ja! ja!

„En sky forgaar og farer hen, saa og hver den, som farer til helvede, kommer ikke atter op derfra.

Og kommer ikke atter til sit hus, og hans sted kjender ham ikke mere.

Derfor vil og ikke jeg holde min mund tillukket; jeg vil tale om mit hjertes beklemmelse og udsige min sjæls bedrøvelse.

Er jeg da et hav eller en hvalfisk, at du saa skal omgaaes mig?— III —

Naar jeg tænkte, min seng skal trøste mig, mit leje skal give mig lettelse; naar jeg taler med mig selv, da forfærder du mig med drømme og bringer mig gysen, saa at min sjæl ønsker sig strikken til at hænges og mine ben døden.

Jeg begjærer ikke mere at leve. Lad af fra mig, thi mine dage ere blevne forkrænkelige og intet værd.

Haver jeg syndet, hvad skal jeg da gjøre mod dig, o du menneskenes vogter? Hvorfor handler du saa mod mig, at jeg skal oprejse mig mod dig, at jeg skal være mig selv en byrde?

Og hvorfor tilgiver du mig ikke min misgjerning og tager min synd bort? Thi nu vil jeg lægge mig i jorden, og naar man søger mig imorgen, da er jeg der ikke mere." —

„Ja, ja, ja," sa majoren til sig selv, „slig vil det gaa. En vakker dag vil de finde mig, og da er jeg der ikke mere. Da kan de ha det saa godt; da kan de se, hvordan de har behandlet mig, de skarns mennesker!"

Og han slog i bordet, saa lampekuppelen klirred.

„Syndet! Hvad er det jeg har syndet? . . Misgjerninger? Jeg har ingen misgjerninger begaaet! Mod mig er de begaaet!"

Og han maatte op og halte frem og tilbage paa gulvet.

„Lægge mig i jorden! . . . Nej saa fanden- 76 -

satan, om jeg gjør. De skal dog faa se, jeg er en haard hud, som holder ud og ikke gir tabt . . . . Lægge mig i jorden? Nej, jeg gaar ind og lægger mig i min seng og sover, gjør jeg, til det blir dag igjen."IX/Ten det var ikke hver dag, at Hjob virked saa oplivende paa major Glad. Det hændte ikke sjelden, at der indtraadte reaktion, og da var major Glad dybt nedbøjet og ønsked for ramme alvor, at han laa i jorden, tænkte ikke engang paa, hvad folk vilde si, naar han „ikke var der mere."

Det var under saadan en nedbøjelsens periode, at der atter kom et brev med sørgerand.

Majoren aabned det med skjælvende haand. Han tænkte nok paa døden nu og da, men han likte aldeles ikke slige sortkantede breve.

Det var en trykt meddelelse fra Pawels om, at „hans inderlig elskede hustru var hensovet mandagen den iode december kl. 41/s morgen efterat have skjænket ham et drengebarn. Begravelsen foregaar etc. etc. Hendes dybt

bedrøvede ægtefælle."

Det gav et sæt i majoren. Han havde en- 78 -

pludselig instinktmæssig følelse af, at endelig engang var retfærdigheden her i livet skeet fyldest, Paals havde været hans eneste ven, og hun var skyld i, at de var kommet fra hinanden; kanske kunde de nu atter komme sammen, naar ikke hun var mere.

Men da han kom til underskriften: „den dybt bedrøvede ægtefælle," saa kunde han ikke la være at skamme sig lidt; jo, jo, det gjorde ham nok ondt for Paals's skyld; han syntes synd paa ham alligevel; han havde selv lært, hvad det vil si at staa ensom i verden uden et menneske at holde sig til.

„Jeg vil gaa i begravelsen," sa han til sig

selv.

Da dagen kom, gik han hen til en hatte-butik og fik sat et sort flor paa hatten og hinkede saa hen til kirkegaarden.

Men da han kom i nærheden af ligkapellet og saa alle de sortklædte mennesker, som stod derudenfor, sagtnede han sine skridt. Han var nær paa at vende om igjen; for det første likte han ikke at se alt dette sorte, og for det andet følte han en sky for alle de fremmede. Han kunde ikke overtale sig selv til at gaa ind i kapellet, da de andre gik ind, men blev staaende paa afstand. Men da ligfølget kom ud og gik henover mod graven, nærmede han sig forsigtig og slutted sig til følget som den sidste. De andre gik parvis, men han gik alene bagefter.— III —

Og der blev sunget salmevers og læst og kastet jord paa. Og hele følget gik hen en efter en og tog Pawels i haanden og hilste. Majoren stod hele tiden gjemt bag de andre rygge; men han saa, hvordan taarerne silte ned ad Paweis's kinder. Da de alle var færdige med hilsningen, tog han mod til sig, hinked hen til graven, hvor Pawels endnu stod og saa ned i det sorte hul.

„Paals!" sa han. „Paals!"

Mere kunde han ikke si, men han rakte haanden frem; Pawels mødte med sin, og de to gamle venner saa hinanden ind i øjnene med et stumt blik.

Saa vendte majoren sig braat og haltede bort.Den næste dag bankede det paa majorens dør.

„Hvem er det?" brummed han. Gaarsdagens begivenhed havde gjort et stærkt indtryk paa ham — stærkere end han vilde vedstaa for sig selv, og saa havde han atter faat fat i bibelen for at stive sig op, og han læste netop Jeremias 15 kap.:

„Saa siger Herren: Hvem døden træffer, ham træffe den. Hvem sværdet træffer, ham træffe det. Hvem hungeren træffer, ham træffe den. Thi jeg vil hjemsøge jer med alskens plager, siger Herren. Med sværdet, at I skal dødes; med hunde, at de skal slæbe eders lig bort; med himmelens fugle og med dyrene paa marken, at I skal opædes og forraadne."

„Ja, er det ikke det, jeg siger," sa majoren, „at der er uretfærdighed og meningsløshed i al ting. Hvorfor skal vi trues med at opædes og- 8i —

forraadne? Hvorfor skulde Paals' kone dø og begraves? Var hun død før — før hun havde faat fingre i Paals, da kunde jeg været med paa det. Men nu — naar netop Paals har faat et barn med hende; nu naar hun virkelig kunde gjøre lidt mere nytte for sig end at gaa paa koncerter og synge sopran! . . . Og Paals stakkar! Jeg synes sandelig synd paa ham trods alt, naar jeg tænker paa, hvor han saa fortvilet ud; minsandten graat han, gamle Paals! Det havde jeg aldrig tænkt mig om ham . .

Da var det, at det banked paa døren, og majoren brummed: „Hvem er det?" For han var ærgerlig over at forstyrres i sine betragtninger.

Men saa var det Pawels, som traadte ind.

„Saa det er dig, gamle ven," sa majoren, rejste sig og trykked den haand, som raktes ham. „Det glæder mig

inderlig at se dig igjen . . . det vil si, det gjør mig inderlig ondt . . . vil du ikke sætte dig ned?"

Pawels satte sig og sukked dybt.

„Jeg kommer for at takke dig for din venlighed igaar. Det gjorde mig godt, at du kom . . . det gjorde mig godt at se, at du ikke bærer nag . . . Jeg vilde gjerne ha bedt dig følge med hjem igaar; men der kom forskjellige af hendes slægtninger og bekjendte, forstaar du, og jeg ved jo, du ikke liker at se fremmede ansigter."

„Nej, det er meget likere, at du er kommet hid til mig idag, Paals."

„Du er jo dog den eneste ven jeg har," vedblev Pawels, „de andre kan være bra nok, men de er mig dog mere som fremmede mennesker. Jeg kan ikke snakke slig med dem som med dig . . . Ak ja, det var et stort tab for mig; det er blit saa sørgelig ensomt og tomt efter hende ..."

„Ja ja," sa majoren og tænkte paa sin egen ensomhed.

„Jeg ved jo nok, at du ikke kunde like hende," vedblev Pawels, — majoren syntes, at han maatte gjøre en afværgende bevægelse, skjønt han indrømmed, at det havde sin rigtighed ; men nu saa han dog det hele i et mildere lys — „men. ser du, det kom sig af, at du slet ikke kjendte hende. Og du vilde jo heller ikke lære hende at kjende. Jeg kunde sandelig ikke gjøre noget for det . . . Du ved ikke, hvad hun var for mig. Og nu er hun borte, og jeg sidder ensom igjen med det lille barnet."

„Ja, vi er to ensomme mennesker begge to," sa majoren. „Jeg maa si med Hjob: Hvi kan ikke mit liv have en ende, at jeg kan gaa hen og ikke komme igjen, at jeg kan have ro i det mørkets land, hvor ingen orden og regel behøves, desformedelst at alt er idel mørke."

„Nej," sa Pawels, „saa kan jeg hverken- 83 -

tænke eller tale, nu da jeg har faat den lille gutten. Hvem skulde da sørge for det stakkars kryb? Og jeg loved hende højt og dyrt, før hun gik bort, at jeg aldrig skulde slippe ham af øjnene, men sørge for, at han blev til noget stort og dygtigt i verden."

„Saa, saa," sa majoren. „Ja, da har du jo nok andet at tænke paa end døden. Hvordan vil du nu egentlig greje dig med det kryb?"

„Det ved jeg endnu ikke," svarte Pawels, „det faar staa i Guds haand."

„Mener du, du hjælper dig med det?"

„Aa nej; jeg faar sagtens ogsaa selv gjøre mit. Men naar han lægger sin velsignelse til, saa gaar det nok."

„Gid det var saa vel!" sa majoren brysk.

„Du siger det saa spydig og tvilende," svarte Pawels stilfærdig. „Og jeg, som trodde, du havde forandret dig, da jeg saa bibelen ligge der opslaat paa dit bord."

„Bibelen, den er bra nok; den kan være til støtte og oplivelse baade for den ene og den anden; det kommer bare an paa, hvordan man læser den og hvad man læser i den. En faar vælge det, som passer en."

Pawels saa paa ham; han forstod ikke det svar; men han var saa op tat af alt det, han havde gjennemgaat, at han ikke orked at tænke nærmere over meningen.- 84 -

„Naa, hvordan har du det forresten?" spurgte han om en stund.

„Hvordan jeg har det?" svarte den anden .heftig. „Det kan du vel se. Sidder her i min stol dag ud og dag ind; ser intet menneske, snakker ikke med nogen Burman, som jeg havde, er borte ; og jomfru Mortensen er ogsaa borte; hun har giftet sig, det gamle skabilken; har faat fire barn paa kjøbet med det samme foruden en skomager."

„Ja, jeg ved det," sa Pawels stilfærdig.

„Saa kommer der et menneske her, et kvindeligt udyr, to gange om dagen og gjør rent og henter middagsmad til mig."

„Du har det ikke synderlig rart da," sa Pawels.

„Jo fanden satan er det rart, som det er gaat nedover med mig. Derfor læser jeg ogsaa i Hjobs bog og glæder mig, naar han gaar i rette med Gud."

„Jeg synes synd paa dig," sa Pawels „at du kan tale saa. Jeg har det ondt, men jeg tror næsten, at du har det værre."

„Kan nok være det," mente majoren.

Pawels blev siddende en stund og stirred frem for sig som for at samle sine tanker.

„Du major," sa han endelig, „jeg har et forslag at gjøre dig. Jeg har opgit min post i banken for nogen tid siden. Jeg syntes, det var hyggeligere at sidde hjemme. Hvorfor skulde jeg stræve min tid bort der, naar jeg- 85 -

ikke havde det nødigt. Jeg er en saa velholden mand, jeg har tjent saa mange penge ved heldige spekulationer, at jeg kunde unde mig fritid. Derfor har jeg ikke lejet bort min nederste etage; jeg tænkte at ta et værelse til kontor der, og resten kunde jeg nok faa brug for med tiden, naar familien blev større. Men nu blir den ikke større da, ser du, nu er der ingen familie mere . . . Hvad siger du til den ting, om du igjen flytted hen til mig som i gamle dage? Saa havde du det ikke saa ensomt mere, og saa kunde jeg iblandt komme ned til dig om kvelden ligesom dengang, og vi kunde sidde og snakke sammen i al ro og fredsommelighed."

„Fanden satan!" sa majoren og hans ansigt oplivedes. „Du er sandelig en likere ven end de fire vennerne i Hjobs bog."

„Skal det være en aftale da?" spurgte Pawels.

„Ja," sa majoren.

„Og saa kunde du jo gjerne, om du vilde, spise dine maaltider hos mig, om du saa synes, eller du kan faa maden sendt ned til dig; saa slåp du videre bryderi med disse kvindfolka, som du ikke vil ha noget med."

„Jeg tror, fanden satan, at skjæbnen har vendt sig!" sa majoren.

Og han flytted tilbage til sine gamle pauluner.Tiden løb fredelig hen i det Pawelske hus.

Majoren følte sig vel tilmode over atter at bli ordentlig betjent og faa ordentlig mad til maaltiderne. Den gamle toddy kom ogsaa paa bordet igjen om aftenen.

Det eneste, som i begyndelsen forstyrred ham, var den unge verdensborgers skraal oven-paa, som undertiden kunde holde lidt for længe ved. Men man vænner sig til sligt ogsaa. I begyndelsen protesterede han bestemt mod at se skrighalsen; han likte ikke slige smaa, ufærdige menneskekryb, sa han; men tilslut lod han sig dog overtale til at la sig forestille.

„Hvad skal nu det kryb hede da?" spurgte

han.

„Johan Sebastian," svarte Pawels med salvelse.

„Johan Sebastian? Hvor fanden satan har du faat det høitidsfulde navn fra?"

„Jo, ser du," svarte Pawels, „du husker-87-

den koncert, som din nevø gav her, før han rejste ud. Da spilte han Bachs Chiaconne — vidunderlig ser du. Min salig kone blev saa betat af den, at hun loved sig selv — ja vi var ikke gift endnu dengang, skjønner du — at om hun nogengang blev gift og fik en søn, saa skulde han hede Johan Sebastian efter Bach. Og paa hendes dødsseng maatte jeg love hende at kalde gutten saa."

„Hm, Hm!" sa majoren, og han sa ikke mere dengang.

Men lidt efter lidt begyndte han at interessere sig for Johan Sebastians udvikling, hvordan næsen blev anstændig i sin form, og øjnene begyndte at se med en vis forstaaelse, akkurat som et andet menneske, om han end ikke kunde komme sig til at beundre den overmaade dejlighed og usædvanlige opvakthed, som papa Paals opdaged hos sit afkom.

„Du skal se, der blir noget af den gutten med tiden," sa Pawels.

„Vi faar haabe det," svarte majoren.

„Min afdøde kone ønsked saa den hele tid, at det maatte bli en gut — og det blev det da ogsaa, og at han saa maatte bli musiker, naar han vokste til."

„God røst har han ialfald," sa majoren, „det kan man høre, naar han tar i med at skraale. Var han kanske ogsaa sanger den Johan Sebastian, han er opkaldt efter?"— III —

„Han førte ialfald titel af kantor, saavidt jeg ved," svarte Pawels, „men han var fremfor alt komponist." —

Majoren var forresten blit meget mildere i sine spydigheder. Ikke heller var han længer saa ihærdig til at læse de drabelige talemaader i det gamle testamente; han havde ligesom ikke mere saa megen brug for at stive sig op med dem nu. Derimod havde Pawels begyndt at studere den hellige skrift mere end han nogensinde før havde gjort; han syntes sagtens, han pligted ret at efterstræbe en kristelig vandel, nu da han havde faat en søn at lede frem paa verdens vanskelige vej. Og saaledes kom det sig, at de to gamle nu i regelen førte en ganske fredelig og gemytlig passiar om religion og livets forskjellige foreteelser, mens de drak sin toddy og røgte sine piber om aftenen. Majoren syntes rigtignok, at Pawels var vel spag i sine anskuelser, men det fik man holde ham tilgode, han var nu engang laget slig af naturen.

Alt som gutten vokste til, blev han som et centrum for begges tanker. Majoren følte, at Johan Sebastian var det baand, som nu vilde holde dem fast sammen. Han glemte rent at interessere sig for storting og statsraader og verdens skjæve gang. Hvad raged det ogsaa ham igrunden; vilde verden gaa under i sin dumhed, saa gjerne for ham. Det var ulige fornøieligere at se, hvordan denne snurrige- 8g -

gutten udviklede sig til menneske. Eftersom han vokste til, fik han stadig besøg af ham nedenunder, og da maatte han altid gi forklaring paa de forskjelligste spørgsmaal, som duk-ked op i barnehjernen; gutten følte instinktmæssig, at han fik klarere besked hos majoren end hos faren, som havde vanskeligt for at klare sine tanker, især naar det skulde ske hurtig og uden forberedelse Men det hændte jo ogsaa iblandt, at majoren kunde bli staaende fast for det rette svar.

„Hvem er det, som har skabt Gud?" spurgte Johan Sebastian.

„Hvem er det, som har fortalt dig om Gud?" spurgte majoren til gjengjæld.

Jo, det havde barnepigen. Hun havde sagt, at Gud havde skabt alting, ham og majoren og papa og solen og jorden og alting.

„Saa," sa majoren, „har hun fortalt det?"

„Ja. Men hvem er det saa, som har skabt Gud?"

„Det har han selv gjort."

„Men hvad har han gjort sig selv af

da?"

„Af ingenting."

„Kan du gjøre noget af ingenting da?"

„Nej, det kan jeg ikke."

„Men hvordan kan Gud gjøre det da? For ingenting, det er jo ingenting det."

„Nej, fanden satan, det har du ret i. Ingen— go —

ting det er ingen ting, det er ganske rigtig bemærket."

„Ja men er Gud ingenting da?"

Da blev majoren ærgerlig. Den fille gutten havde sat ham fast; han skammed sig over, at han havde været saa dum. Men han kunde jo ikke la sig merke med det.

„Dette er ting, du ikke forstaar dig paa," sa han overlegen. „Det skal jeg forklare dig, naar du blir større. Nu kan du gaa op til barnepigen." —

Men gutten lod ikke disse spørgsmaalene om Gud fare saa let.

„Du?" spurgte han en dag. „Hun har sagt mig, at naar jeg er uskikkelig, saa ser Gud det. Han ser mig bestandig, siger hun."

„Javist gjør han saa, gut; derfor maa du ikke være uskikkelig."

„Ja, men hvordan kan han se mig, naar jeg aldrig kan se ham?"

Majoren vidste ikke med det samme, hvad han skulde svare paa det.

„Aa, han gjemmer sig, ser du!"

„Gaar han bort i en krog da?"

„Ja!"

„Hvorfor gjemmer han sig da? Hvorfor gaar han bort i en krog ? Har han ogsaa været uskikkelig da, saa han maa gaa i krog ligesom jeg, naar jeg har været det?"

Der stod majoren fast igjen.— 9i —

„Neivist har han ikke nei, Gud er aldrig uskikkelig."

„Har du set Gud?" kom det om en stund.

„Nej."

„Har papa set ham da?"

„Nej, ikke det jeg ved."

„Ja, hvem har set ham da?"

„Ingen har set ham!"

„Ja, men hvordan kan I saa vide noget om ham, naar ingen har set ham. Kanske han slet ikke er til. Kanske det bare er noget, som I skræmmer mig med ligesom med fejeren? Men jeg er ikke ræd fejeren mer nu."

„Nu skal du fanden satan gaa," sa majoren. „Nu vil jeg læse aviserne i ro. Der er ikke ende paa alt det, du spør om."

Og gutten gik, men det var ham rent ubegribeligt, at de ikke kunde gi ham ordentlig besked paa alt det, han spurgte om.

Saa hændte det en dag, at der kom et forfærdeligt tordenveir. Himmelen var begsort, og saa revned den med engang og der kom et blus, som lyste over hele byen. Gutten stod ved vinduet og saa paa, og han skreg af lystighed, da lynet kom. Og der kom lyn paa lyn, det ene sterkere end det andet, og tordenen ramled saa huset rysted.

Barnepigen blev ræd og gjemte sig. Hun raabte til gutten, at han maatte ikke staa ved vinduet. Men Johan

Sebastian hørte ikke; hun— III —

raabte paany, men han blev staaende og skreg af glæde for hvert lyn.

Da uvejret var over, kom barnepigen frem af sit skjul og rysted ham ordentlig, fordi han havde været ulydig.

„Nej saa du er dum!" sa han.

Men bagefter listed han sig ned til majoren.

„Du," sa han, „Nu har jeg set Gud."

„Saa. Hvor saa du ham da?"

„I skyerne. Josefa saa ham ogsaa, men hun blev ræd og gjemte sig."

„Hvordan saa han ud da?"

„Aa, han havde et stort, stort, rundt ansigt og lyste som ilden i komfuren, men meget større. Har du et papir, saa skal jeg tegne ham for dig."

Og saa fik han et papir og en blyant. Han havde det nemlig med at tegne det, han vilde forklare, skjønt det ofte var vanskeligt at tyde tegningerne uden forklaring.

Og han la sig flad paa gulvet og begyndte at tegne Gud. Blyanten gik rundt, rundt i stadig større kredse.

„Nej." sa han, „du faar gi mig et større papir. Det her strækker ikke til."

Saa fik han et større papir og begyndte forfra. Blyantkredsene blev stadig videre i omfang, indtil de tilslut naadde helt til randen af papiret og svinged ud over gulvet.

„Nej," sa han. „Han blir ligevel ikke stor nok, men saa saa han ud. Kan du forstaa det?"- 93 -

„Javist," svarte majoren. Men det sa han bare for at slippe fra ham. Han syntes egentlig, at det var idiotisk, at nogen kunde se noget i noen runde blyantstreger, som ingen ting var. Det var virkelig at ville gjøre noget af ingenting ; men ingenting det blir ingenting alligevel, som gutten selv engang havde sagt. Aajo, der ståk nok adskilligt af moren i ham, slige dumme kunstneriske ideer, indbildninger, blaar. Og af faren med. Var ikke Pawels ogsaa i sin tid blit forgabet i de tre nevøerne, som ogsaa med pokkers magt maatte bli kunstnere. Naa, de var jo virkelig kommet sig frem i verden og havde faat et navn. Og med denne gutten blev det vel ogsaa den eneste udvei tilslut, og faren ønsked jo saa inderlig, det skulde bære derhen; saa det kunde ikke nytte at si imod, skjønt det var en skral livsvej uden noget reelt udbytte. Men han bestemte sig til, at han ikke vilde gjøre nogen indvendinger, om det virkelig skulde bli enden. Han vilde gjøre som Pilatus og to sine hænder. Enhver fik fanden satan svare for sig selv.

Naar det var godt vejr, gik Pawels ofte og spaserte med sin søn. Majoren slog ogsaa følge mangen gang, thi om han end med sit halte ben kom langsomt afgaarde, saa var til gjengjæld gutten saa kort i benene, at de ganske godt holdt trit med hinanden.

Paa disse ture forsøgte faren ogsaa gjerne— III —

at holde belærende foredrag. Det gik da væsentlig ud paa at aabne sønnens øjne for, hvor godt og viseligt alting var indrettet i verden. Majoren syntes ofte, at han tøved — i hans øjne var verden slet ikke viselig indrettet — men han afholdt sig for det meste fra at opponere; han toed ogsaa i dette stykke sine hænder; faren fik selv bære ansvaret for opdragelsen.

De boed i udkanten af byen, saa det var let at komme ud paa landet, og did styred de som oftest turene; der var friskere luft end inde i gaderne, og der var saa meget at se for gutten, baade marker og træer og smaabækker, som silred, og kjør og heste og alskens andre kreaturer.

En dag kom de forbi en hytte, som laa ved vejkanten med en liden have foran. Udenfor vinduet paa karmen laa der en stor gulgraa kat og soled sig. Da kom der ranglende en kjøter efter dem henad vejen; den fik øje paa

katten; vips var den over gjærdet, inde i haven og vilde ha tag i katten. Katten afsted; den foran og hunden efter i vildt jag, rundt huset og rundt haven, indtil katten endelig fandt paa at fare opad væggen og sætte sig paa taget. Der kunde ikke kjøteren naa den, maatte nøje sig med at gjø.

Og gutten lo og klapped i hænderne.

„Tag den da! tag den da!" raabte han.— III —

„Men hvorfor vil du nu det?" spurgte faren. „Den stakkars katten har da ikke gjort hunden noget."

„Ja, men det er saa morsomt!" sa gutten.

„Sæt nu, nogen var efter dig og vilde slaa dig, vilde du saa ikke se til at komme dig bort?"

„Jo, det vilde jeg."

„Jeg vilde slaa igjen jeg!" brummed majoren, men saa at ikke Pawels hørte det.

„Saadan er det nu engang i verden," filosoferte Pawels videre. „Al skabningen er forkrænkelighed underlagt; mennesker som dyr er paa nakken af hverandre, men du maa altid se til at være snil, du skal altid gjengjælde ondt med godt, da kommer du lettest gjennem verden."

„Fanden heller!" brummed majoren.

„Derfor har ogsaa Gud indrettet det saa i verden, at den, som er svag, skal kunne redde sig undaf den stærkere, saa godt det lar sig gjøre."

„Gad rigtig vide, hvordan han vil bevise det?" tænkte majoren.

De var imidlertid kommen ind i et lidet skogholt.

„Nej se," raabte gutten, „ser du det dyret, som sidder og ser paa os?"

„Ja, det er et ekorn," sa faren. „Nu skal jeg straks gi dig et bevis for det, jeg netop sa dig. Ser du, ekornet er rødt, og furugrenen er- 96 -

rød, som det sidder paa. Det har Gud gjort saa, for at høken ikke skal se det, for høken vil gjerne spise det op. Derfor har han ogsaa gjort akeren graa, forat markmusen, som ogsaa er graa, skal kunne bjerge sig."

„Ja, det er synd om markmusa," brummed majoren, „hun er sligt et nyttigt dyr."

„Og saa skal jeg fortælle dig en ting til," fortsatte Pawels. „Han lar ogsaa mange dyr skifte farve efter aarstiden, bare for at de skal greje sig. Saan for eksempel lar han haren være hvid om vinteren, fordi sneen er hvid, som den springer paa, og om sommeren lar han ham bli . . ."

„Grøn!" faldt majoren ind med vældig røst.

Pawels stansed og saa paa ham med aaben mund; bemærkningen kom med slig skraasik-kerhed, at han i første øieblik ikke vidste, om ikke haren virkelig var grøn om sommeren. Men før han fik summet sig, kom det fra gutten:

„Aa vis mig en grøn hare da!"

„I er dumme begge to!" erklærede majoren. „Nu synes jeg, vi er gaat langt nok for idag. Nu vil vi vende om."

Saa vendte de. Men Pawels gav ikke flere naturhistoriske forklaringer tilbedste den dag.L n dag hørte majoren et dumpt stød mod ' gulvet ovenpaa og straks efterpaa et smeld i en dør og et hvin, som skar gjennem hele huset. Han lytted; der maatte aabenbart være skeet noget usædvanligt. Pawels var ikke hjemme. Saa tog han sin stok og hinked opad trappen for at se, hvad der var paafærde.

Der laa Johan Sebastian paa sofaen, ganske blaa i ansigtet, og barnepigen, Josefa, stod over ham og jamred sig. En stol laa væltet henne ved døren til kjøkkenet.

„Hvad er det?" spurgte majoren.

„Aa, aa!" jamred Josefa, „jeg var gaat ud et øieblik og saa har Johan Sebastian fundet en snor, og saa er han steget op paa stolen der og har bundet den om krogen derhenne og har lagt den om halsen paa sig som en strikke og saa er han sprunget ned fra stolen. Aa Gud, aa Gud, bare han ikke dør! Aa Gud, hvad vil Pawels si, naar han kommer hjem!"

„Hold mund!" befaled majoren.

Han gav sig til at stelle med gutten, og om en liden stund var han lige god igjen. Majoren satte sig og tog ham paa fanget.

„Hør nu, Johan Sebastian," sa han, „hvor har du kunnet finde paa slige streger?"

Johan Sebastian saa op paa ham.

„Jo," sa han, „jeg havde lyst til at prøve, hvordan det var at bli hængt."

„Hvem fanden satan har fortalt dig om sligt?"

„Jo, det har Josefa gjort."

„Aa Gud, aa Gud!" sa Josefa, „jeg har bare fortalt ham æventyret om Veslefrik med felen, som de førte til galgen og vilde hænge ..."

„Og saa har De forklart ham, hvordan det gik for sig, hvad? Ja, De er klog De, Josefa! klog som alle kvindfolk!"

„Og saa har Josefa fortalt mig om englene og om at naar vi er død, saa kommer vi i himmelen og blir engler og har det saa morsomt. Og saa havde jeg ogsaa lyst til at dø og bli engel."

„Ja, jeg skal lære dig, hvordan det er at bli engel, jeg," sa majoren, snudde gutten rundt, saa han kom med bagdelen i vejret, og gav ham en lystelig strambuks.

Johan Sebastian hylte, som om det gjaldt livet. Han havde aldrig oplevet noget lignende. Josefa vred sine hænder.

„Nej, nej, De maa ikke slaa ham saa, major," raabte hun.

Majoren holdt inde et øjeblik og saa paa hende.

„De synes kanske, det heller burde været Dem selv, som havde faat pryglene," sa han, „og det kan De ha ret i. Men siden man ikke har lov til at prygle voksne mennesker, saa faar smaagutten undgjælde i Deres sted."

Og dermed gav han misdæderen nok et par drabelige klask til afslutning, satte ham ned paa gulvet og sa:

„Synes du saa du har faat nok af at være engel ?"

„Ja!" hiksted Johan Sebastian.

„Vil du saa holde dig til landjorden herefterdags?"

Ja."

„Vil du saa love, at du ikke finder paa at hænge dig op mer?"

„Ja."

„Saa kan du gaa ind i stuen der og lege saa længe." —

„Hør nu, Josefa," sa han, da de var blit alene, „nu kan De betragte Dem, som om De havde faat de prygl; jeg haaber, De føler, at de svier. Egentlig burde jeg jo fortælle Pawels, hvad der er forefaldt, men han vilde bare bli ængstelig for gutten, og det vilde ikke hjælpe til noget alligevel. Selv tier De nok stille,

tænker jeg . . . Og egentlig burde jeg jo si ham, at han burde sætte Dem paa dør saa snart som mulig; men eftersom det ene kvindfolk er ligesaa dumt som det andet, saa vilde ikke det heller hjælpe til noget. Men fanden

satan, hvis jeg en eneste gang til kommer under vejr med, at De fortæller ham om himmerig og engler og andre æventyr og gjøgl, saa skal De faa med mig at bestille. Det er altsammen ting, De er for dum til at skjønne Dem paa. Har De forstaat mig? Nu kan De gaa ind til gutten."

Og dermed stavred majoren ned til sig selv igjen.L ru Paweis's piano havde staaet lukket siden hendes død; der havde ikke lydt en tone i huset fra den tid af. Men en dag havde Johan Sebastian opdaget, at laaget var til at aabne, og at der under det var en lang rad af sorte og hvide streger. Han rørte ved en af dem, den gav efter og gav lyd. Det var en mærkværdig opdagelse. Og han tipped forsigtig paa den ene tangent efter den anden, saa der ligesom kom en skala frem.

Pawels havde hidtil ikke siden konens død villet høre musik, men nu da han hørte skalaen, kom han ind fra sideværelset, blev staaende ganske rørt og forbauset, mens gutten tipped videre opover klaviaturet. Da strøg han ham over haaret og gik stille ud igjen.

Da han om aftenen kom ned til toddyen hos majoren, sa han:

„Du, idag har jeg havt en stor glæde. Nu— I02 -

er jeg ganske sikker paa, at Johan Sebastian blir musiker med tiden."

„Hvor kan du vide det?"

„Hørte du ham ikke idag?"

„Jo," svarte majoren, „jeg hørte nok noget klimper deroppe."

„Klimper? Jeg forsikrer dig til, han har aldrig rørt en tangent i sit liv før, og saa gaar han hen og spiller en skala purt og rent med det samme."

„Det var fanden til geni!" sa majoren.

„Ja, jeg vil saamen straks la ham faa undervisning. Man skal begynde i tide med sligt."

„Jeg synes, du skulde først la ham lære bogstaverne," svarte majoren. „Dem maa han vel ogsaa først kunne, hvis han skal lære noter. Eller skal han kanske bare spille sine egne kompositioner?"

„Du er nu ogsaa altid saa spydig," sa Pawels, men han syntes dog, der kunde være noget, som talte for først at lære gutten at læse.

Og saa fik han fat i en ABC med billeder ved hvert bogstav og begyndte at lære gutten. Men det gik ikke saa glat, som han havde tænkt; Johan Sebastian havde aabenbart mere talent for musik. Han skjønte nok straks for eksempel, at det var en hane, som var aftegnet ved siden af H, og en kat ved K, men at de bogstaver skulde hede Haa og ikke hane, eller— io3 —

Kaa og ikke kat, det vilde han absolut ikke være med paa. Heller ikke vilde han indrømme, at h - a - r - e siger hare og ikke hane, og naar han skulde forsøge paa at skrive bogstaverne efter, da skrev han ikke S, men han tegnede et svin med fem streger og en krusedul til hale, slig som majoren engang havde lært ham.

Pawels var ganske ulykkelig over, at hans undervisning gav saa daarlige resultater. Han klaged sin nød for majoren, som ogsaa forsøgte sine kunster, men det gik ikke et fnug bedre.

„Nej," sa han tilslut, „enten er det gutten, som er dum, eller ogsaa er det os, som er dumme — en af delene!"

„Da maa det være os, som er dumme," erklærte Pawels, „for Johan Sebastian kan det ikke være, naar han kan spille skala første gang han aabner et klaver."

„Jeg skjønner mig ikke paa skalaer," sa majoren ærgerlig, „og ikke paa barneopdragelse heller. Du faar la Josefa prøve sig."

Saa blev Josefa sat til at prøve. Og sandelig grejde hun det tilslut; men hvordan det gik for sig, det forstod hverken Pawels eller majoren.

„Det maa vel komme af, at hun er endnu dummere end baade du og jeg," sa majoren. „Af de umyndiges og diendes mund skal du høre sandheden."

„Nu citerer du jo det nye testamente," sa— ic>4 —

Pawels og lo. Han var saa sjælefornøiet over, at Johan Sebastian endelig kunde bogstaverne og kunde stave ovenikjøbet. „Men musiker blir han nu alligevel, som hans mor saa inderlig ønsked."

„Det vil vise sig i enden," mente majoren.

Der var noget, som talte for den formodning forresten, for gutten klimpred stadig paa pianoet; han holdt sig ikke længer til „skalaen", men fandt frem terzen og andre intervaller. Saa slog han an endel toner høit oppe i diskanten — det var hanen, som gol, sa han og lo. Eller han brummed nede i bassen — det var Gud! Og efter nogen tids forløb fandt han frem en melodi, som barnepigen altid gik og gnaalte paa.

Og Pawels var lyksalig, for nu var det givet, at Johan Sebastian vilde bli en stor musiker med tiden, akkurat som sin mor og som ham, majorens nevø, som han i sin tid havde hjulpet, og som nu var kjendt over alle land.

Der blev engageret en lærerinde, og der blev gaat igang med femtonige øvelser, time to gange om ugen og flittig øven hver dag. Det gik godt den første tid, men dermed var det slut paa herligheden; gutten syntes, det var kj edeligt, og i stedet for øvelser blev det hyl og skraal, som gjenlød over hele huset. Faren var ulykkelig og majoren var sint. Endelig en— io5 —

dag, da konserten blev for øresønderrivende, tog majoren sin stok og stavred opover trappen og ind i stuen; der stod Pawels og der stod lærerinden og mellem dem stod Johan Sebastian og tramped i gulvet og skreg, han vilde ikke lære at spille.

„Nu har jeg i mine levedage ikke vidst, at en smaagut kunde være saa uskikkelig," sa majoren.

„Ja men nu ved du det!" sa Johan Sebastian. Han husked med engang paa den lusing, han engang havde faat af majoren, og nu skulde han mærke, at han ikke havde glemt ham den.

Der var ikke noget at svare paa den ting. Majoren gjorde helt om og stavred nedover trapperne igjen.

Om aftenen, da de sad ved sin toddy, sa han:

„Hør, Paals; der er ikke udkomme med den gutten; vi grejer ham ikke alene. Du faar sende ham i skole."Traade majoren og Pawels følte sig betydelig lettet, efterat skolemesteren havde overtat at føre Johan Sebastian ind paa normalmenneskets spor. Gutten selv faldt ogsaa til ro. Han kom ikke mere med egensindigheder og gjorde ikke længer slige fatale spørgsmaal, som ingen kunde gi tilfredsstillende svar paa; ialfald blev det nu læreren, som fik bryde sin hjerne med de ting.

Tiden gled umærkelig hen. Gutten steg fra klasse til klasse og viste med stolthed sin karakterbog frem hver lørdag.

Der var kun en ting, som Pawels tog sig nær af, og det var, at hans søn ikke var at formaa til at sætte fingrene paa tangenterne. Det var jammerskade, for han vilde saa gjerne ha ham til at slægte paa sin mor og bli musiker med tiden. Majoren derimod følte en stor tilfredsstillelse ved, at æblet var faldt saa langt fra stammen. Det vilde ærgret ham frygtelig,— io7 —

om Pawels ogsaa denne gang skulde faat ret overfor ham ligesom overfor hans nevøer, de tre gjøglere; men slog ikke alle julemærker fejl, saa vilde Paweis's søn til trods for sit navn med tiden bli et sundt og fornuftigt medlem af samfundet. Hvem ved, kanske kunde han, naar han blev voksen, komme til at ta et tag for at gjennemføre de reformer, som var saa højlig nødvendige. Thi siden der var blit mere ro i huset, havde majoren atter kastet sig over sine gamle kjæpheste. Bibelen var traadt i baggrunden, og aviserne kom atter til ære og værdighed; de gav ham materiale til den forargelse, som nu engang var blit ham en livsbetingelse. Han holdt ogsaa stadig prækener for gutten, især naar Pawels ikke var tilstede, over hvor dumt alting var indrettet, og gutten hørte med andagt paa hans ord. Majoren havde mærket, at Johan Sebastian siden hin engle-historie havde vist en vis tilbageholdenhed

overfor ham; han havde gjort alt sit for at forviske hint indtryk, og det var lidt efter lidt lykkedes ham. Nu var de gode venner som i gamle dage.

Men da Johan Sebastian var kommen op i de øvre klasser, foregik der pludselig et omslag med ham. Han blev doven, drev omkring eller lukked sig inde paa sit værelse, hvor han bestilte gud ved hvad. Lektierne læste han ialfald ikke. Der kom klagemaal fra lærerne; det hændte endog, naar de talte ham tilrette, at— ic>8 —

han gav svar i en toneart, som ikke sømmed sig for en skolegut.

Pawels blev meget ulykkelig, formaned ham med rørende ord, foreholdt ham, hvor lidet slig opførsel sømmed sig overfor hans lærere, den af Gud og mennesker indsatte øvrighed. Gutten svarte ikke, han bare smilte, med et overbærende smil, syntes Pawels, og det gjorde ham bitterlig ondt. Til majoren kunde han ikke fortælle det; han kunde bare falde paa at fare op og bli hidsig og gjøre galt værre. Man kom ligevel længst med mildhed, mente Pawels, og gutten vilde nok gaa i sig selv.

Men majoren var ikke saa dum, at han ikke saa, hvad der gik for sig.

En eftermiddag sad han ved vinduet og saa ud. Da kom gutten slentrende forbi. Majoren bankede paa ruden, at han skulde komme ind.

„Hør du kanalje," sa majoren, „hvor skal du hen?"

„Gaa mig en tur."

„Har du læst dine lektier?"

„Nej."

„Har du glemt, at du snart skal op til eksamen?"

„Jeg er ligeglad med eksamen."

„Er du blit split pine gal?"

„Sig mig en ting, onkel major," sa Johan Sebastian; han kaldte ham altid onkel major,— io9 —

siden han var vokset til, „tror du virkelig, der er saa stor nytte i at pugge salmevers og forklaring ? Tror du, der er saa farlig vundet ved at stoppe hjernen med aarstal og kongerækker? Hvad fordel har jeg af at vide, at det var Erik Jarl og ikke Svein Jarl, som drog over til England — det har læreren i historie sagt os, at det kunde vi bedst huske, naar vi mærked os, at baade Erik og England begynder med E."

Majoren sad og stirred paa ham.

„Sig mig, onkel major, ved du, at det var Erik Jarl?"

„Nej saa fanden satan om jeg ved!" sa majoren og stødte stokken i gulvet. „Men hør nu, fra idag af vil vi læse dine lektier sammen, saa skal du se, de er ikke saa dumme, som de ser ud til. Der sidder nu altid lidt igjen i mig af min fordums visdom."

Og saa begyndte majoren at læse lektier sammen med Johan Sebastian, og fra den dag af gik det galant paa skolen. Det var ikke godt at si, hvem der var ivrigst, majoren eller gutten. Det var næsten, som om Pawels blev skudt for glug, næsten som om han ikke længer hørte med i kompaniet. Han følte det ogsaa og stured. Naturligvis var det godt, at gutten blev flink; men nu var det, som om ethvert haab forsvandt, om at han med tiden vilde bli noget andet end et almindeligt, jevnt, praktisk menneske. Naar det kom til stykket, vilde han- HO -

kanske ligesom han selv havne i en bank eller sligt noget, og det var da ingen eftertragtelsesværdig lod. Naar han endda kunde faa ham til ved siden af sin læsning at ta timer i musik; men det vilde Johan Sebastian ikke paa nogen vis høre tale om.

Pawels sukked og majoren triumferte. Nej denne gang skulde ikke Paals faa lavet nogen gjøgler.

Og saa fik Johan Sebastian artium. Majoren var saa stolt, som om han selv havde tat eksamen.

„Ja, hvad skal jeg nu studere bagefter?" sa Johan Sebastian. Han havde været med i russelaget; der havde han holdt en tale og et digt havde han ogsaa skrevet, som var blit sunget og havde gjort lykke.

„Skriver du digte?" spurgte majoren skarpt, „hvad skal sligt narreri til?"

„Hvorfor skulde han ikke det?" svarte Pawels, „naar de er gode."

Men majoren værdigede ham ikke et svar.

„Ja, naar jeg vidste, hvad jeg skulde studere," sa Johan Sebastian.

„Først faar du ta andeneksamen," svarte majoren, „saa kommer du nok paa det rene med studiet. Jeg tænker, det blir bedst for dig at studere jus."

Der gik et sæt gjennem Pawels; men han turde ikke gjøre nogen indvendinger. Det loved— III —

han sig imidlertid, at han vilde gjøre sit for at hindre det studium.

Men majoren havde nu ogsaa sine tanker om tingen. Han havde sat sig i hodet, at Johan Sebastian skulde og maatte studere jus; derigjennem kunde han lettest lære logisk tænkning som grundlag for gjennemførelsen af alle de reformideer, som der- i fremtiden maatte arbejdes for; det var den bedste modvægt mod alle kunstnergriller, om de skulde vaagne i guttens hjerne; dette, at han gav sig af med at skrive vers, likte han slet ikke; da maatte der dog stikke adskilligt af moren som af faren i ham, og det maatte plukkes ud af ham. Gutten var endnu som et bøieligt siv, og han var sikker paa, at han havde saa megen magt over ham, at han nok skulde faa ham ind paa den vej, han vilde. Bare han vilde vise sig udholdende nok, naar han var kommen ind paa studiet; bare han ikke vilde finde det kj edeligt, ligesom han havde fundet skolegangen kjedelig. For lærerne ved universitetet var saa vist ikke gløggere end lærerne paa skolen; der var bare dumhed at finde, hvor man vendte sig hen. Han blev nok nødt til at træde støttende til her som under skolegangen.

Og saa fatted majoren et stort forsæt. Mens Johan Sebastian læste til andeneksamen, vilde han læse jus. Han skulde da vel sagtens, naar han la sig ordentlig i sælen, i løbet af et aar- 112 -

kunne bli ligesaa god jurist som nogen af professorerne ved universitetet. Og han kjøbte sig alle de lovsamlinger og alle de lærebøger som fandtes, baade Schweigaards proces og Brandts tingsret og Aschehougs grundlov og hvad nu alle de bøger heder. Det blev et helt stort bibliotek, som med engang kom i huset.

„Hvad er det du nu har fundet paa?" sa Pawels.

„Jeg vil ta juridisk eksamen!" svarte majoren med et ironisk smil.

„Er du gaat fra forstanden?"

„Ikke ganske. Der er da vel ingenting i vejen for at bli jurist, fordi man er laaghalt?"

Pawels vidste ikke, hvad han skulde tro, om det var spøg eller alvor. Men han fik ialfald en dunkel anelse om, at det havde noget med Johan Sebastian at bestille. Han likte slet ikke disse foranstaltninger.

Men majoren tog fat paa at læse jus, og jo længer han læste, des ivrigere blev han, og des flere fejl fandt han i lovene; hver gang Johan Sebastian kom indom ham, holdt han forelæsninger om alt det, som maatte ændres; Johan Sebastian skulde bare skynde sig at bli færdig med andeneksamen, saa skulde de sammensværge sig for at skaffe statsskibet og retsplejen paa ret kjøl.

Johan Sebastian hørte nok paa ham, men han havde saa meget andet at tænke paa, nu— 113 —

han var blit student og havde faat fæller og venner, som havde ganske andre ting i hodet end hvad slig en gammel major kan sidde og spekulere ud. Pawels forstod, at sønnen lidt efter lidt kom under andre indflydelser; han fiyded sig derover, men sa ingenting til majoren, som var saa optat af sit juridiske studium, at han ikke mærked nogenting. — —

„Saa," sa majoren, da aaret var omme og andeneksamen o vers taat," saa tar vi altsaa fat paa jussen."

„Ja, mener du nu, at det er det rette?" spurgte Pawels.

„Ja naturligvis. Hvad skulde han ellers studere?"

„Hvad siger du selv da, Johan Sebastian?" spurgte Pawels; han haabed, der kunde komme indvendinger.

„Ja, jus blir vel det likeste," svarte Johan Sebastian, „det blir man hurtigst færdig med."

Det argument likte ikke majoren, men han gjorde ingen ophævelser; fik han først gutten under sin juridiske tugt, saa skulde han nok vide at føre ham frem til maalet.

8 — Sinding; Major Glad.I jer blev læst jus fra morgen til kveld.

„Du behøver ikke at gaa paa forelæsninger hos de dumme professorer — ialfald ikke for det første," sa majoren. „Siden, naar det lakker mod eksamen, da faar du vise dig, ellers faar de nag til dig og gir dig slet karakter. Jeg kjender dem. Jeg skal være dig saa god manuduktør som nogen; jeg har læst mine klassikere nu i dette aar. Du skulde bare vide, hvor jeg har arbejdet."

Og han hinked frem og tilbage paa gulvet og fægted med stokken i sin iver, mens han la ud om paragrafer og lovsteder.

Johan Sebastian syntes, det var ganske fornøieligt at høre paa ham i begyndelsen; men lidt efter lidt blev det ham dog for ensformigt, og saa slåp han jo aldrig ud af majorens klør; ikke før havde han slugt maden, saa maatte han ned til ham og høre foredrag; han fik neppe tid til at trække frisk luft eller snakke med kamerater.— 115 —

Slig gik det en tid, da kaldte Johan Sebastian faren ind til sig paa sit værelse.

„Hør, far," sa han. „Dette holder jeg ikke ud. Jeg er blit saa lutende lej af baade onkel major og hans jus; det er jo bare tørt prat altsammen. Jeg vil ikke bli jurist."

Der løb et smil over Paweis's aasyn. Det var det hyggeligste, Johan Sebastian kunde betro ham.

„Ja, hvad vil du saa bli, min kjære søn?" sa han."

„Jeg vil bli digter," svarte Johan Sebastian.

„Digter!"

Pawels stirred paa ham, forbauset, lyksalig.

Skulde det virkelig være muligt? Skulde han virkelig kunne bli digter? Om han ikke blev musiker, saa som moren havde ønsket — og det havde Pawels nu opgit — saa var det jo ligesaa stor kunst det at være digter. Tænk, om det var muligt!

„Men kan du da virkelig digte, gutten min?" sa han.

„Se her," sa Johan Sebastian og viste frem en hel bunke beskrevet papir.

„Og alt det har du virkelig skrevet? Naar har du faat tid til det?"

„Mens jeg læste til andeneksamen ... Et par er ogsaa skrevet, mens jeg gik paa skolen.— ic>6 —

Jeg har vist dem til et par studenter, som ogsaa vil bli digtere. De syntes, de var udmærkede; nye ideer, radikale meninger, gode vers."

„Er de saa radikale, dine vers?" spurgte faren lidt ængstelig.

„Alt, som er nyt, kalder folk radikalt; og er det ikke nyt, saa er det dem dog ingenting værd."

„Hvem er det saa, du har læst det op for?"

„Du kjender dem jo ikke lige vel. Men det er folk, som vil bli foregangsmænd med tiden — saa som jeg ogsaa vil bli."

„Jeg skjønner mig jo ikke paa digte, jeg gamle bankkasserer," sa Pawels „men er de virkelig gode, saa bør du

udgi dem. Hvad kalder du dem?"

„Urverden og andre digte."

„Urverden? Hvad er det?"

„Før kulturens komme, forstaar du. Mens menneskene endnu var fri, naturlige mennesker."

„Men er ikke kulturen ganske gavnlig da?" spurgte Pawels lidt frygtsom.

„Det er, som man tar det." —

„Har du talt med en forlægger?" spurgte Pawels om en stund.

„Jeg har været hos et par, men de svarte mig begge, at det var for risikabelt nu i disse tider at udgi digtsamlinger. Der er ingen, som vil læse vers mere, sa de."— 117 —

„Ikke læse dem? Er de gode, saa blir de nok læst."

„Ja, men naar de ikke vil forlægge dem?"

„Jeg betaler trykningen," erklærede Pawels. „Og lad dem faa et ordentligt udstyr. Jeg har i sin tid hjulpet majorens nevøer frem paa kunstnerbanen, og jeg har aldrig angret det, men at du, min kjære søn, ogsaa skulde komme til at gaa den vej, det havde jeg alt opgit, saa meget end baade din mor og jeg ønsked det. Tillykke da, Johan Sebastian . . . Men hør du," la han til, „vi snakker ikke noget om alt dette til majoren foreløbig; han er saa underlig i det stykke; han har et fuldstændigt had til al kunst, og det er blit en fiks idé hos ham, at du skal studere jus."

„Lad først digtene komme ud," svarte Johan Sebastian, „saa gir han sig nok."

„Men imidlertid maa du lade, som du ikke tænker paa andet end love og anordninger."tndelig en dag overleverte Johan Sebastian sin far en bog i ildrødt bind med guldsnit, trykt paa fineste velin. Det var digtene.

„Men vi siger ikke noget til onkel major endnu," sa han. „Lad ham overraskes ved at se kritiken i aviserne. Jeg skal si dig, der er mange af hans radikale anskuelser, som gaar igjen i de vers; det vil han like."

„Haa haa!" sa Pawels. „Hvor han skal bli lang i ansigtet, naar han faar læse anmeldelserne og opdager, at du er blit digter, uden at han har anelse om det. Jeg skal unde ham det nederlag. Jeg skjønner godt, at han har villet triumfere over mig ved at faa dig ind paa noget, som ikke jeg var med paa."

Bogen lyste rødt fra alle boghandleres vinduer. Far og søn gik og vented paa kritikernes komme, akkurat som to sammensvorne, de eneste som ved, at der ligger en lunte og brænder henover mod en bombe — en bombe, hvis knald skal forbause verden. Havde bomben— lig —

kunnet gjøre alvorlig skade, kanske dræbe skyldige eller uskyldige mennesker, da havde ikke Pawels været med paa sagen; men slig en uskyldig bombe paa tryk, den kunde han nok la springe.

Johan Sebastian stod paa lur ved brevkassen fra den tidligste morgen og snapped aviserne, saa snart de kom.

Endelig stod der i Morgenbladet med fede typer paa første side: Urverden og andre digte af Johan Sebastian Pawels.

Han kom ind i stuen med avisen. Pawels saa straks paa ham, at nu var øieblikket kommet.

„Naa?" sa han.

„Nu er jeg der," svarte Johan Sebastian kort og smat ind paa sit værelse. Pawels var saa inderlig gjerne fulgt efter, men han var en beskeden mand og forstod saa godt, at gutten helst vilde nyde den første triumf i enerum.

Og han blev siddende og vented og vented med bankende hjerte; hvert minut, som forløb, tyktes ham en evighed.

Men Johan Sebastian kom ikke tilbage.

Endelig kunde Pawels ikke holde det ud længer. Han gik hen og banked forsigtig paa døren; men der lød intet

komind.

„Johan Sebastian?" sa han, „kommer du ikke snart?"

Men der kom intet svar og ingen Johan Sebastian.— I20 —

Da hørte han med engang majorens tunge, haltende skridt op ad trappen; stokken blev stødt haardt mod hvert trin, mens han nærmed sig. Pawels stod midt paa gulvet og kunde ikke røre sig; han var ganske bleg af spænding, og hans hænder sitred.

Og ind stabbed major Glad.

„Hvad fanden satan er det jeg ser?" sa han. „Urverden og andre digte af Johan Sebastian Pawels! Det er da vel aldrig vor Johan Sebastian?"

Det blev sagt i en saa foragtelig tone, at Pawels blev ærgerlig.

Jo saamen er det ham," svarte han

kort.

„Naa! den idiot!"

„Ja, jeg ved jo nok, at al kunst er for dig som et rødt klæde for en stud."

„Stud? . . . Kunst? . . . Vrøvl, siger jeg! . . . Læs!"

Og major Glad rakte ham avisen.

Men Pawels var blit saa forstyrret, at han ikke kunde skjelne et ord. Bogstaverne dansed for hans øjne.

„Kan du ikke læse trykt engang!" sa majoren. „Saa skal jeg læse for dig."

Og han læste. Pawels havde en følelse, som om hvert ord faldt som et svøbeslag over hans arme ryg. Det endte med følgende kraftsats: Slige unge haner, som endnu ikke har— III —

lært at gale, skulde helst holde sit næb lukket, til de var blit voksne.

„Hvor er han henne?" spurgte majoren og stødte stokken i gulvet.

„Han er derinde," svarte Pawels forknyt.

„Johan Sebastian, kom herud!" raabte majoren med en røst, som da han kommanderte rekruter i sine unge dage.

Og Johan Sebastian kom.

„Hvad er det jeg ser her?" raabte majoren og slog med stokken paa Morgenbladet saa det revned. „Er dette at læse til juridisk eksamen? Der sidder jeg og pugger jus dag ud og dag ind bare for at kunne præparere dig til at bli et skikkeligt medlem af samfundet. Tror du, jeg har gjort det for moros skyld? .... Og saa har man det til tak, at du gaar hen og blamerer baade mig og din far og dig selv med alskens anarkistisk vrøvl — og det tilmed paa vers!"

„Nej nej nej, han er ingen anarkist!" faldt Pawels ind.

„Fanden satan er han anarkist ja!"

„Hør engang, onkel major," sa Johan Sebastian, „da maa du ogsaa være anarkist."

„Jeg? anarkist?"

„Ja du. Du har selv indpodet mig de lærdomme, som jeg har præket i mine digte. Jeg har bare bragt dem i en bedre form."

„Jeg vil si dig," svarte majoren med stor salvelse, „jeg er en konservativ mand!"— III —

„Jeg har dog engang hørt dig si, at du vilde putte alle stortingsmænd og statsraader og præster i en stor kanon og

skyde dem ud i Nordsjøen, saa der kunde bli rent bord. Urverden med andre ord."

„Fanden satan, skal du hænge dig slig i ord? Det kunde være galt nok før, men det er blit ti gange værre, siden liberalismen er kommet op. Jeg skal vædde paa, at du blir lovprist baade i Verdens Gang og i Dagbladet."

„Det faar vi se da."

„Og med jussen, hvordan gaar det saa med den?"

„Jeg vil ikke læse mere jus."

„Hvad vil du saa?"

„Jeg vil være digter."

Majoren stod som himmelfalden og stirred paa ham. Der blev en lang pause.

„I har altsaa ført mig bag lyset?" sa han. „I har spillet komedie for mig? . . . Paals! Paals! Du har vidst om dette, og du har tiet stille, du har ladet mig sidde der og plage mig med lovparagrafer fra morgen til aften ... et helt aar og endnu længer ... Du har hjulpet ham med det versevrøvl; du har betalt trykningen! Hvad? Tør du nægte det? For hvilken forlægger skulde ville ta sligt radikalt nonsens?"

„Ja, men major, du har jo ikke læst bogen engang," sa Pawels trykket, „hvor kan du saa . . ?"— 123 —

„Som om jeg ikke har nok med det, som staar i Morgenbladet! ... I er ikke til at tro! I er falske venner! Akkurat som Hjobs venner! Gaa I kun jer skjæve gang. Jeg toer mine hænder."

Dermed drejed han sig om paa den stærke hæl og hinked sin skjæve gang nedover trapperne til sine egne stuer. Der laa Schweigaards proces opslaat paa bordet; han tog og kyled den mod kakkelovnen, saa bindet føg en vej og indmaden en anden.

Den næste morgen befalte han tjenestepigen at bære hele det juridiske plunder op paa mørkloftet og lægge det i haug i en krog.tar og søn gik i spænding og vented paa

anmeldelserne i de andre blade. „Verdens Gang" maatte da ialfald bringe oprejsning.

Endelig kom anmeldelsen, men det blev ikke nogen oprejsning.

Det var jo altsammen godt ment fra forfatterens side, stod der, men det hele var for umodent og uklart; alt dette med urverdenen var bare abstrakte drømmerier, som svømmed ud i taage.

Pawels sukked, og sønnen sukked; skuffelsen la sig som en trykkende last paa dem begge.

„Drømmerier? Taager?" sa Johan Sebastian, „som om alting skulde behøve at være saa, at man kan ta og føie paa det med grove næver. Fantasien vil de ikke la gjælde."

„End om jeg gik hen til majorens nevø?" sa faren, „du ved, ham digteren, som jeg hjalp frem i sin tid. Jeg har rigtignok ikke set ham, siden majoren flytted til huset igjen, men kanske han kunde pege paa det gode i din bog."— 125 —

„Nej, det vil jeg ikke," svarte Johan Sebastian, „jeg vil ikke tigge nogen om hjælp; kan jeg ikke staa ved egen kraft, saa faar jeg heller falde."

„Herregud," sukked Pawels, „hvad skal jeg saa gjøre?"

„Ingenting," svarte Johan Sebastian mørk. Han tog sin studenterhue og gik.

Der kom en trist tid. Majoren viste sig ikke. Han holdt sig nedenunder og var dybt forarget. Rigtignok kjeded han sig forfærdelig og vidste ikke, hvad han skulde fordrive tiden med, nu da det juridiske studium var ham fraranet. Men han vilde ikke være den, som gav efter; de skulde minsandten faa komme til ham og be om godt vejr.

Johan Sebastian gik omkring, taus og mørk; han var næsten ikke at se uden ved maal-tiderne, og da var hans tale ja og nej og intet udover dette.

Pawels havde heller ingen ro paa sig hjemme; han vandred om i gaderne paa lykke og fromme og grubled over, hvad det skulde bli til med Johan Sebastian i fremtiden. Overalt i boghandlernes vinduer laa „Urverdenen" og lyste rødt. Han gik ind etsted og kjøbte et eksemplar, bare for at høre, hvordan afsætningen var. Der var absolut ingen afsætning, blev der svaret.

Det vilde være altfor bittert for Johan— x2ö —

Sebastian, tænkte han, om hele oplaget skulde bli liggende usolgt hos boghandlerne; den tort vilde han spare ham for. Saa kjøbte han lidt efter lidt alle eksemplarer, dels selv og dels gjennem bybud, og hele oplaget havnede oppe paa loftet ligesom majorens love og anordninger. Der var ikke et menneske, som fik nys om det.

„Har du forhørt dig, hvordan det gaar med salg af dine digte?" spurgte han en dag.

„Nej," svarte Johan Sebastian, „jeg vil ikke tænke mere paa den bog, jeg vil ikke høre den nævne."

„Ja, men der skal være solgt adskilligt af den," sa faren.

„Gaar du kanske omkring og spør i bogladerne?" spurgte Johan Sebastian heftig, „at jeg ogsaa skal bli til spot paa den vis."

„Nej, hvor kan du tænke det," svarte Pawels, og saa turde han ikke nævne mere om sagen.

„For blir der kjøbt noget," vedblev sønnen, „saa sker det af pure nysgjerrighed. Jeg vil ikke se forlæggeren for mine øine mere. Jeg er færdig med den historie."

„Ja, hvad vil du saa nu gjøre?"

„Det ved jeg ikke endnu."

Og han gik sin vej.Johan Sebastian blev gaaende og drive dag efter dag. Det var ikke muligt at faa ud af ham, hvad han tænkte paa, eller hvad han foretog sig.

Pawels var meget ulykkelig; han blev ganske kroget i ryggen af uro og græmmelse. Majoren sad ved sit vindu og saa ud paa gaden; han følte sig ganske tom i hjernen af bare ørkesløshed; han vidste ikke, hvad han skulde ta sig til i sin ensomhed. Men gi sig vilde han ikke.

Han saa Pawels vandre forbi, stadig mere bøjet, stadig langsommere. Det gjorde ham ondt at se ham saa elendig.

Tilslut kunde han ikke dy sig længer; han banked paa ruden, at Pawels skulde komme ind. Og Pawels kom.

„Hvad er der i vejen med dig?" sa majoren. „Du ser jo ud, som havde du solgt smør og ingen penge faat. Skal du ta dig saa nær af, at den skidtbog ikke har gjort lykke?"— 128 —

„Det er ikke for bogens skyld," svarte Pawels.

„Hvad er det saa?"

„Aa, det er Johan Sebastian."

„Hvad er der med ham?"

„Det er det jeg ikke ved. Jeg kan ikke bli klog paa ham."

„Det tror jeg gjerne. Er han kanske klog paa sig selv, mener du? Jeg ser ham jo nok, naar han gaar forbi og naar han kommer hjem. Han driver jo bare, tar sig ingenting til; naar det kommer til stykke, er han kommen paa rangel, gaar i hundene med tiden, bare fordi han vil være likere end alle andre."

Nej, nej," sa Pawels, „det maa du ikke si om Johan Sebastian; det tror jeg ikke om min gut."

„Hvad tror du saa?"

„Jeg tror ingenting," sa Pawels raadløs.

Idetsamme kom Johan Sebastian gaaende forbi vinduet. Majoren bankede paa med stokken, saa ruden holdt paa

at springe.

Da Johan Sebastian var kommen indenfor døren, brød al den opsparede harme løs. Majoren tordned; han kaldte ham et ørkesløst drog, en udvækst paa samfundet, en egoistisk slyngel, som tog livet af sin gamle far, en af dem, hvem det var bedre, om der blev hængt en møllesten om deres hals. Pawels prøved at holde ham

tilbage, men det var ikke raad for at dæmme op for den rasende ordflom.

Pludselig brød Johan Sebastian ud i krampe-graad.

„Hvis du ikke tier stille nu, onkel major," sa han med skjælvende stemme, „hvis jeg virkelig er et saa jammerligt kreatur, som du der siger, da kan jeg ligesaa godt gaa hen og hænge mig med det samme ... Ja, jeg gjør det!"

„Nej, nej, nej," raabte Pawels, „sig da ikke saadant! Hører du! Hører du, min kjære gut! . . . Jeg ber dig, Johan Sebastian, jeg bønfalder dig, sig ikke noget saa frygteligt!"

Majoren blev taus; han saa fra den ene til anden.

„Hører du, Johan Sebastian!" vedblev Pawels og faldt sønnen om halsen. „Du maa ikke tænke paa noget saa skrækkeligt. Du maa love mig højt og dyrt, at du ikke vil gjøre noget saadant."

„Nu ja, jeg lover det," sa Johan Sebastian kort, „men jeg taaler ikke slig medfart, slig skammelig tiltale."

Dermed gik han ud af værelset, Pawels fulgte efter ham.

Majoren blev staaende midt paa' gulvet. Han saa efter dem med et haanligt blik.

„Han? Hænge sig?" sa han. „Ja, han gjorde det engang som smaagut, til muntration, fordi han vilde bli engel. Nu er forgyldningen

gaat af englene . , . Dengang vidste han ikke, hvad det var at hænge sig. Nu ved han det; nu har han hverken mod eller energi nok til det, slig fantast er han blit. Prygl skulde han ha, drabelige prygl! . . . Eller man skulde sætte ham ned i kjelderen . . . ensomt fængsel, mørkt kachot! Ikke gi ham hverken vaadt eller tørt. Saa kunde han tænke over sine dumheder. Saa kom han nok til besindelse!"

Men pludselig dukked det op for majoren, at han engang i sin tid havde brugt det op-dragelsesmiddel paa Burman, og han husked, hvad udfaldet var blit paa den historie.

„Fanden satan," sa han," man ved ikke, hvad man skal gjøre med ungdommen i vore dage! Den er ikke brugelig til nogen ting."Johan Sebastian gik endnu en tid og drev, men der kom lidt efter lidt et lysere og roligere udtryk over hans ansigt.

En dag kaldte han faren ind paa sit værelse.

„Husker du," sa han, „da jeg var liden, drev jeg altid paa med at tegne; alt det jeg saa, maatte jeg tegne. Jeg la ingen vægt paa det dengang, men du gjemte alle de tegningerne, la dem vakkert sammen i en mappe. Jeg er kommen over dem tilfældigvis for nogen tid siden, og de har git mig noget at tænke paa."

„Hvad mener du egentlig med det?" spurgte Pawels, og der lyste ligesom et haab op i hans ansigt.

„Far," vedblev gutten, „jeg føler, jeg har tanker og ideer, jeg føler, jeg har fantasi; jeg tror, jeg skulde kunne bli til noget stort; det gjælder bare, at jeg kan finde den form, jeg

kan udtrykke mig i. Kanske var det dog ikke digter, jeg skulde være."

„Kanske var det alligevel musiken, som var dit kald!" udbrød Pawels.

„Ja, hvem ved," svarte sønnen, „men det kan der dog ikke bli tale om mere. Jeg fik slig modbydelighed for musiken, da jeg var liden, fordi jeg stadig skulde spille de dumme øvelser. Den modbydelighed har jeg aldrig overvundet. Jeg taaler ikke tvang, skal jeg si dig."

Der steg med engang sligt uhyre samvittighedsnag op i Pawels; der laa en saa frygtelig bebrejdelse i guttens ord, skjønt den kom ganske ubevidst. Han selv havde altsaa i sin utidige iver forvoldt, at sønnen ikke blev til det, han kanske helst skulde blit, det som havde været morens og hans eget højeste ønske. Men gjort gjerning stod ikke mere til at ændre. Pawels bøj ed sit hode og sukked dybt.

„Hvad tænker du altsaa nu paa at kaste dig over?" spurgte han om en stund.

„Jeg vil forsøge paa at bli maler."

„Tror du altsaa, at det er det rette?"

„Jeg vil forsøge."

»Saa i Guds navn," sa Pawels, „jeg ønsker intet højere, end at du maa finde din rette vej ... Ja om det saa var at bli jurist!"

„Nei vær du tryg, det blir jeg ikke. Det har da onkel major sørget for ved sit evige plageri.— 133 —

Men jeg er ham ligevel taknemmelig for det; for kunstner er det jeg maa bli."

„Naar du blot er sikker paa det, saa er det jo intet, jeg heller ønsker."

„Jeg er sikker. Men jeg maa ud. Herhjemme er saa trykkende og trangt. Her kan jeg ikke puste længer."

„Saa rejs," sa Pawels," skjønt det vil bli ensomt for mig gamle mand, naar du er borte. Hvor vil du dra hen, tror du?"

„Til Berlin tænker jeg, for det første."

„Der bor den billedhuggeren, du ved jeg har hjulpet i sin tid; jeg vil gi dig et brev med til ham; han hjælper dig gjerne tilrette."

„Nei, lad mig hjælpe mig selv; jeg vil helst ikke hjælpes af andre; det har jeg havt nok af."

„Som du vil. Men arbejde maa du."

„Naturligvis maa jeg arbejde. Rom er ikke bygget paa en dag."

Da majoren fik høre om den nye beslutning, sa han bare:

„Saa, saa! — Jeg kunde tænke mig det. Jeg toer mine hænder." —

Afskeden mellem ham og Johan Sebastian var temmelig kjølig. Men da Pawels sa det sidste farvel paa jernbanen, var han meget rørt og sønnen ligesaa.

„Gud ved, naar jeg faar se dig igjen," sa Pawels.

„Jeg kommer ikke hjem, før jeg er blit til— 134 —

noget," svarte sønnen, „her har jeg lidt altfor megen tort."

„Da maa du bli det snart," sa Pawels, „jeg er en gammel mand nu. Hvem ved, hvor længe jeg har igjen at leve."

Han blev staaende og vifted med lommetørklædet, øjnene fulde af taarer, saalænge han kunde se et glimt af toget. Saa vendte han sig med et dybt suk og gik langsomt hjemover.

Det var aftentoget, gutten var rejst med, saa Pawels kom temmelig sent hjem. Men der var lys endnu hos majoren.

»Paals!" raabte det. „Paals!"

Pawels gik ind.

„Naa, Paals far! Hvordan synes du, du har det?"

Majorens stemme havde faat en ganske anden klang end i den sidste tid. Han følte sig saa usigelig lettet, ved at

Johan Sebastian var vel ude af huset og nu skulde bli borte i adskillig tid. Der var saa ingenting at udrette med ham alligevel; han fik gaa sin skjæve gang. Men nu skulde han da ialfald faa Paals for sig selv igjen ligesom i gamle dage; de skulde ha det roligt og gemytligt sammen og ikke forstyrres af uvedkommende. For Johan Sebastian var nu alligevel en uvedkommende. Havde han ikke trængt sig ind mellem de to gamle venner og forstyrret samlivet med sine kunstnernykker, akkurat som hans mor i sin tid havde trængt— 135 —

sig ind imellem dem og vakt splid og tvedragt?

„Saa, sæt dig nu ned og lav dig en toddy. Du ser, at vandet staar og koger, har staat og kogt og ventet paa dig den hele tid."

„Nej tak," svarte Pawels, „ikke iaften; jeg er ikke oplagt."

„Oplagt? Saa faar du se til at bli oplagt. Ingen indvendinger! Bare sæt dig ned."

Og Pawels maatte sætte sig.

„Jeg kan jo nok skjønne, du er drøvelig stemt nu efter afskeden, men bedrøvelse hjælper ikke til nogen ting. Nu er gutten afgaarde, og vi faar se, hvordan det gaar. Altsaa! Der staar glasset!"

Og Pawels maatte lystre, den lydige sjæl.

Majoren prated væk om løst og fast. Han trængte vederlag nu for al den tid, han havde siddet alene nedenunder og ærgret sig grøn. —

„Nok et glas, min kjære Paals," sa han. „Jeg skulde mene, vi har ret til at leve vi gamle ogsaa. Vi er da til vi med."

„Ak ja ja ja," sukked Pawels, „vi er rigtig blit sørgelig gamle og trætte begge to. Gud ved, hvor længe vi holder ud."

„Sludder!" sa majoren. „Jeg er ikke gammel. Jeg vil leve. Hvorfor skulde vi tænke paa at dø?"

Da maatte Pawels le, enten han vilde eller ikke.— 136 —

„Fra hvilken tid af er du blit saa livslysten?" sa han. „Nu har du gaat i aarevis og snakket om verden som en jammerdal og læst Hjobs bog og ønsket, du var død og begraven."

„Det var dengang det," svarte majoren. „Nu vil jeg fanden satan leve og ikke bekymre mig om nogen ting."

Enden blev, at de blev noksaa oprømte over sin toddy begge to. —

„Jeg skal da vel sagtens faa ham paa fode igjen," mente majoren, da Pawels var gaat. „Det var rigtig vel, at den gutten er kommet afgaarde; nu kan han selv se til, hvordan han finder sin vej i verden."

Men Pawels laa og graat den ganske nat; han kunde ikke komme til at sove.

„Bare nu Johan Sebastian kunde bli til noget!" tænkte han.jer var løbet meget vand i havet, siden Johan Sebastian rejste ud; men de to gamle venner mærkede ikke stort til, at tiden løb afsted. De var atter kommet i sine gamle folder; dagene gik i regelmæssig ensformighed, og om aftenen sad de sammen i jevn passiar med sin toddy foran sig. Pawels var i godt humør, da sønnen stadig skrev tilfredse breve hjem, og majoren var fornøjet, da han saa, at den anden ingen bekymringer havde, skjønt han selv havde mistet al tiltro til Johan Sebastian. Det var, som om al hans tanke nu samled sig om, at vennen maatte undgaa at lide flere skuffelser. Nu da han selv sad i fred og ro, og al den bitre fortid veg tilbage i hans erindring som noget forlængst oplevet, der knap nok mere vedkom ham, nu gik det mere og mere op for ham, hvad Pawels gjennem aarrækker havde været for ham. Taknemmeligheden vaag-- i38-

ned i ham; nu vilde han gjøre sit til gjengjæld, for at Pawels ikke skulde lide overlast paa sine gamle dage. Herregud, Pawels var jo næsten blit som et barn i sin ubetingede tro paa sønnen; bare den ikke vilde bli gjort til skamme, bare det ikke blev humbug med Johan Sebastian, som det hidtil altid havde været humbug. --

Der kom et brev fra Berlin:

„Kjære far," stod der. „Jeg har i al denne tid kun fortalt dig, at det gik mig godt; noget nærmere skrev jeg ikke, fordi jeg stadig stod i udvikling. Nu vil jeg gi dig lidt klarere besked. Jeg gik ind paa akademiet, som du ved, og jeg tør si, jeg arbeided trofast for at lære det, som enhver kunstner maa lære. Men lidt efter lidt forstod jeg, at dette ikke var den rette vej. Kunsten læres ikke gjennem at gaa paa skole, og dette var saa god en skole som den jeg gik og pugged i derhjemme. Kunsten maa læres gjennem livet, gjennem levende mennesker, ikke gjennem størknet gips. Naar de opretter skoler for malere, hvorfor laver de saa ikke ligesaa godt digterskoler? Kan du tænke dig, at nogen kan bli digter paa den vis? . . ."

„Hm!" brummed majoren for sig, „er han nu kommen paa digtergalejen igjen?"

. . . "Jeg forstaar saa godt, at de fortørkede akademikere tog mig det ilde op, at jeg— 139 —

meldte mig ud. Men det faar ikke hjælpe; jeg er nu laget saa, at jeg maa gaa mine egne veje. Jeg rysted støvet af mine fødder, lejed mig et atelier, tog model og arbejded videre for mig selv. Jeg har ikke skrevet om dette før for ikke at gjøre dig urolig; det er jo altsammen ting, som ligger dig fjernt; men du maa ikke tabe tilliden til mig; jeg føler mig selv saa uendelig tillidsfuld ..."

„Det har han altid gjort," sa majoren.

„Aa, ikke altid," svarte Pawels.

„Nej ikke efter at han fik børst for sin selvtillid."

„Ja, hør nu bare videre ... En ting har jeg lært under mit studium, at jeg maatte komme væk fra alt det gamle, usunde fantasteri. Det er naturen og det levende liv, man maa bygge paa — det som man ser for sig. Greift nur hinein ins volle Menschenleben, som Goethe siger. Jeg haaber, det skal ikke vare saalænge, før du hører mit navn nævne. Jeg arbejder paa et stort billede, mennesker fra gaden, mænd og kvinder i sin daglige dont. Det skal ikke vare saa længe, før billedet er færdigt."

„Det gaar fort," sa majoren. „Mennesker paa gaden? Dem kan vi selv se for os hver dag og behøver da ikke at faa dem malt. De er kjedelige nok, som de gaar der, synes jeg."

„Det er noget, hverken du eller jeg skjønner os paa," sa Pawels.— 140 —

„Det har du ret i. Men Johan Sebastian, han skjønner det!"

Majorens gamle mistro vaagned igjen med fornyet kraft; men Pawels følte sig uendelig trøstet ved det brev. Hvad gutten mente, var saa grejt og klart udtalt, og det syntes ham altsammen meget fornuftigt. Det var skrevet ud af en ægte uafhængig kunstnersjæl; det slog ikke feil, at gutten var paa ret vei. Herregud^ det var andre tanker og anden tale end det filistersnak, han selv og majoren sad og prated sammen om kvelden ved toddyglasset.

Han skrev straks til Berlin og foreslog Johan Sebastian, at han skulde sende billedet op til høstudstillingen, naar det var færdigt. Saa kunde baade majoren og andre folk faa øjnene op for, hvad han duede til; han skyldte sig selv at skaffe sit navn den oprejsning.

Og billedet kom, og det blev refuseret.

Pawels blev yderlig harm, da han fik besked derom; det kunde umulig være gaat for sig paa retskaffen maade; Johan Sebastian havde jo selv skrevet, at billedet var godt. Saa gik han til Blomqvist, fik ham til at hente det og udstille det i sit vindu paa Karl Johan, for at hvermand kunde se det og afgi sin retfærdige dom. —

„Kom nu og gaa en tur med mig, major," sa Pawels næste formiddag. Han havde ikke fortalt majoren hverken om billedets komme— I4I —

— det skulde være en overraskelse — eller om dets refusion.

„Gaa tur saa tidlig paa dagen?"

„Ja, kom nu bare."

Majoren skjønte ikke, hvad dette skulde betyde, men han gik med.

„Hvor er det du fører mig hen?" sa han. Han likte ikke at komme i de befærdede strøg.

„Bare gaa med," sa Pawels.

Da de kom forbi Blomqvists vindu, stod der en stimmel af folk paa fortauget.

„Hvad er det, de staar der og glor paa?" sa majoren, „de kunde ha nyttigere ting at ta sig til end at staa her og spærre vejen. Er her ikke en konstabel i nærheden? Nej, naturligvis ikke!"

„Nej se paa den kjærringen! Hun ser jo ud som en abekat!" var der en som sa.

„Og den fyren da! Stort hode og lidet vet!" sa en anden.

Og de lo i kor.

„Hvem er det, som har smurt sammen det svineri?" spurgte en tredje.

„Det er da en skandale, at Blomqvist udstiller sligt kram!" —

„Kom nu, saa gaar vi opigjennem Grændse-gaden," sa majoren; „her kan en jo ikke komme forbi."

Pawels svarte ingenting, men gik med gjennem Grændsegaden.

„Du er blit saa stur med engang," sa majoren. „Hvad er der i vejen med dig?"

„Nej, ingenting. Jeg fik bare slig hjerteklap med engang," svarte Pawels.

„Saa lad os se at komme hjem igjen. Hvad var det forresten egentlig du vilde gaa efter?"

„Nej ingenting," svarte Pawels. —

Den næste dag var billedet forsvundet fra Blomqvists vindu, Pawels havde ladet det hente i skumringen og ad bagtrappen bringe op paa mørkloftet i sit hus, forat det ikke skulde komme majoren for øje.

Fra Johan Sebastian kom der et voldsomt forargelsens brev. At de havde vovet at refusere hans billede! Det gik dog over alle grænser. Men han havde lovet sig selv aldrig mere at sætte sin fod paa det elendige lands grund. Hvorover Pawels blev meget ulykkelig, især da han ogsaa fik sin andel af straffeprækenen. Var det kanske ikke ham, som havde narret Johan Sebastian til at vise sin kunst i det troløse hjem? Havde han ikke faat erfaring nok for, at der nytted det ikke at ville kjæmpe sig frem? Men det skulde ogsaa bli sidste gang; han skulde nok vide at bryde sig en bane i det fremmede.

Pawels følte sig skyldbetynget. Blev nu Johan Sebastian hæmmet i sin udvikling ved denne historie, vilde han kanske finde paa ogsaa at opgi maleriet, som han havde opgit digtningen ; saa var det jo hans skyld, udelukkende

hans skyld, som havde narret ham til at sende billedet hjem. Kanske var billedet udmærket trods alt; skjønt han maatte indrømme for sig selv, at han ikke syntes, det var vakkert; men han forstod sig jo saa lidet paa det. Havde han endda havt nogen at raadføre sig med; men han havde ikke andre end majoren, og ham turde han ikke betro sig til.

Da fik han en lys ide. Han skrev til Johan Sebastian, erkjendte sin skyld, bad om forladelse og bønfaldt ham, at han ikke maatte ta sig nær af denne modgang. Sagen stod nu heller ikke saa ilde, som det saa ud til; han havde ladet billedet udstille hos Blomqvist, og der var det blit solgt efter et par dages forløb for den fulde pris han havde forlangt: 2000 kr., som han vedlagt oversendte ham; saa der var altsaa dog dem, som forstod sig paa hans kunst.

Da det svar var sendt, var Pawels atter lige lettet og fornøjet. Majoren kunde slet ikke bli klog paa disse vekslende stemninger hos vennen; han kunde ikke komme efter aarsagen, saa gjerne han vilde, men han gav

Johan Sebastian skylden og bandte ham i stilhed. Hvis han ikke lod den stakkars Paals i fred, saa skulde han faa med ham at bestille.

Om en stund kom der svar fra Johan Sebastian. Hans far maatte dog ikke tro, at det havde været hans mening at gjøre ham bebrej-— 144 —

•deiser, fordi juryen havde behandlet ham slet. Naar billedet dog havde fundet en kjøb er og det uden prutning, saa viste det, at det maatte ha sin værdi. Forresten var han alt nu kommet videre i sin udvikling; det billede betegned -et tilbagelagt standpunkt; nu havde han nye ideer og nyt syn. Men med Berlin var han færdig, nu vilde han til München, der var den rette jordbund for ham.

„Ja, han maa jo selv skjønne, hvad der er bedst for ham," tænkte Pawels.

Men majoren blev stadig mere harm paa Johan Sebastian, thi han kunde ikke komme paa det rene med, hvad der foregik med Pawels; han vilde saa inderlig gjerne være far for ham nu, men han kunde ikke komme til, thi Pawels var som en lukket bog.

Om en tid kom der et brev fra München. Johan Sebastian var meget fornøjet; han havde faat nye impulser under de nye forholde og var i fuldt arbejde. Men en ting vilde han meddele faren; det var, at han havde besluttet sig til at forandre sit navn, og kaldte sig nu simpelt hen Johan Sebastian. Han havde faat sligt nag til sit fædreland efter den sidste skammelige behandling, at han symbolsk vilde si sig løs fra sine landsmænd og bad faren at udelade navnet Pawels paa adressen, naar han skrev til ham.— 145 —

„Saa han er blit saa nobel, at hans farsnavn ikke mere er ham godt nok," sa majoren.

Pawels svarte ikke. Han følte sig ogsaa lidt bittert stemt, men kunde det være sønnen til gavn og glæde, saa havde ikke hans følelser noget at si.

ro —

Sinding: Major Glad.jjet var juleaften. Majoren havde højtidelig -*—' indbudt Pawels til at fejre festen nede hos ham; han vilde ogsaa, at de skulde spise nedenunder.

„Men er det ikke fornuftigere, vi spiser ovenpaa," indvendte Pawels, „saa behøver man ikke at bære maden ned?"

„Lad du mig om det," svarte majoren, „nu vil jeg ha det, som jeg siger. Bland dig du ikke i arrangementet."

Da Pawels kom ned til aftalt tid, stod der et stort juletræ med mange lys og straaled.

Pawels gjorde store øjne.

„Men major!" sa han.

„Ja ja! Det havde du ikke ventet, hvad? Men jeg havde lyst til at vise dig, at major Glad ogsaa kan være glad."

Og majoren slog døren op til spisestuen; der var hængelampen tændt, der stod bordet dækket med skinnende hvid dug og med vin-— 147 —

flasker og glas, akkurat som dengang Pawels havde bragt majoren hjem til sit hus fra hospitalet, dengang for næsten umindelige tider siden.

„Værsgod, tag plads," sa majoren.

Og de satte sig tilbords og spiste og drak, og begge var vel tilmode, skjønt over Paweis's ansigt laa der ligesom et slør af vemod.

Ved desserten lod majoren en champagnekork knalde, skjænked i, klinked paa sit glas og begyndte at tale med stille, alvorlig stemme.

„Min kjære Paals," sa han. „Det er idag min fødselsdag ..."

„Nej kjære, det havde jeg ikke anelse om," afbrød Pawels.

„Nej, det kan gjerne være. Men jeg er idag 70 aar gammel. Det var forresten ikke derom jeg vilde tale. For ens fødsel, naar man er blit saa gammel, den ligger saa evig langt tilbage, at man ikke mere bekymrer sig om den store begivenhed. Men det var noget andet, jeg vilde tale om. Naar en blir saa gammel, saa har en ikke stort mere at se fremover imod. Jeg har nu siddet i den sidste tid og set tilbage. Jeg har set paa livet bagover fra nu; jeg har set, hvor jeg har gaat som en bitter fyr aar ud og aar ind, bare tænkt paa den bitterhed, som vaagned hos mig, da ulykken kom over mig i min ungdom. Og nu naar jeg er blit saa gammel, da undrer jeg mig over, at— 148 —

den bitterhed kan ha varet saa længe. Et æsel har jeg været, at jeg har kunnet la den gamle bitterhed forbitre mig hele mit liv. Hvad rager det mig nu mere, fanden satan, det som forefaldt for hundrede aar siden? Nu havde jeg saa alligevel faat min afsked for længe siden. Derfor lad os glæde os ved livet, vi to gamle, saa længe vi lever. Skaal, Paals! Skaal gamle kamerat!"

Og han rakte glasset ud mod Pawels for at klinke med ham. Pawels mødte med sit, men var saa forbløffet over majoren, at han ikke kunde komme sig til at si noget.

„Men der er endnu noget, jeg har paa hjerte," vedblev majoren. „Jeg havde engang venner; men jeg siger om dem, som Hjob sa til sine venner: Hvi plagede I min sjæl og pinte mig med jer tale? I haanede mig tifold og skammede jer ikke, at I behandlede mig ilde. Mærker I ikke, at Gud gjør mig uret, og at han har slynget sin jagtstrikke om min hals . . . Og over disse venners daarlighed glemte jeg den ven, som var den eneste, som kom til mig med venlighed i min fornedrelse . . . . Jeg har aldrig takket dig, Paals, for hvad du gjorde for mig dengang og har gjort siden-efter indtil denne dag — ialfald har jeg ikke takket dig, som du fortjente ..."

„Hvad er det du snakker om!" afbrød Pawels.— 149 —

„Men nu takker jeg dig, Paals, og jeg vilde ønske, jeg kunde gjengjælde dig efter fortjeneste. Lad os nu holde trofast sammen, vi to gamle venner, den stund vi har igjen. Lad mig støtte dig, om du trænger støtte, saa som du har støttet mig. Skaal, Paals!"

„Tak, major!" sa Pawels med taarer i øjnene, og det var ikke frit for, at det bævred lidt i mundvigerne paa majoren ogsaa.

_Jeg har nok kanske været bidsk mod dig mangengang," vedblev han, „men det var ikke saa ilde ment. Jeg har altid villet dig vel. Men jeg har skjønnet i den sidste tid, at du er blit ræd for mig, du har ikke turdet betro dig til mig. Kanske kan du nu en og anden gang trænge nogen at tale og raadføre dig med; livet er ikke saa ligetil mangengang. Nu kan jeg næsten si, jeg sidder paa den grønne gren og har det roligt og fredeligt, mens det er dig, som nu har faat din kampens tid at gjennem-gaa . . ."

Pawels vilde si noget, men majoren vinked af med haanden.

„Jo, jo, det er saa; det nytter ikke at nægte. Men nu faar du betro mig dine sorger, naar de kommer; du faar la mig hjælpe dig at bære dem."

Han reiste sig og strakte haanden over bordet hen mod vennen, som greb den og trykkede den i rørelse.— 15° —

„Nu har jeg ikke paa længe følt mig saa let og lykkelig," sa Pawels.

„Fanden satan, vi vil da ogsaa engang ha lidt godt af livet!"

„Herregud, naar vi nu bare ogsaa havde Johan Sebastian her i aften," sa Pawels med et suk.

„Naa ja, jeg forstaar, at du savner ham," svarte majoren; „men nu maa han selv se til at komme sig frem i verden. Har en sagt A, faar en si B og ta følgerne med anstand."

„Ja, men jeg længes saa forfærdelig efter ham," sa Pawels. „Jeg kan næsten ikke holde det ud, at han blir saa længe borte. Og saa truer han endda med, at han aldrig .mere vil sætte sin fod herhjemme."

„Saa saa, det siger han," brød majoren løs; han holdt paa at fare op mod Johan Sebastian; men han tog sig igjen.

„Han kommer nok med tiden," svarte han blot. „Det har vist ingen nød med den ting. . . Forresten du, mener du

kanske, at ungdommen er til for alderdommens skyld, hvad? Og ikke omvendt? Begynder du kanske at bli egoist paa dine gamle dage?" la han til og lo.

„Vil du da, at jeg ikke skal gjøre, hvad jeg kan for gutten?"

„Det være langt fra mig at ville noget, som var til skade for din søn."

Men majoren mente ikke rigtig, hvad han— I4I —

sa. Han havde gjerne set, at Pawels havde tænkt lidt mere paa sig selv og lidt mindre paa Johan Sebastian; det vilde kanske været bedst for dem begge to.

„Se saa," sa han, ,.nu er vi færdig med aftensmad og alvorssnak. Nu gaar vi ind i dagligstuen og gjør os det gemytligt ved vor vante toddy."I begyndelsen skrev Johan Sebestian noksaa hyppigt fra München, uden egentlig at gi synderlig forklaring om, hvordan det gik med hans arbejde; dog lod det til, at han var ved godt mod. Men lidt efter lidt blev brevene kortere og knappere; til slut gik der en lang tid, hvor intet brev kom. Pawels gik omkring og blev mere og mere urolig og nervøs. Saa skrev han endelig et indtrængende brev og bad sønnen dog for Guds skyld fortælle, hvordan han havde det. Da kom der svar fra Johan Sebastian.

„Kjære far," skrev han, „jeg har tiet saa længe, fordi der er foregaat et omslag i min kunst ..."

„Har han nu slaat om igjen!" for majoren op,

. . . „Jeg har ikke villet skrive, før jeg atter følte mig fuldstændig sikker. Du husker, det var din drøm i gamle dage, at jeg skulde bli musiker. Kanske havde det virkelig været— 153 —

den rette vej. Ialfald maa jeg bekjende- for dig, at jeg nu gjennem musiken er kommen ind paa nye og uventede baner. Jeg undrer mig nu selv over, at jeg ikke før har faat øinene op . . ."

„Ja, kunde jeg ikke tro det!" kom det fra majoren. „Saa han vil bli musiker nu; da har han snart alle kunstarter bag sig. Det mangler bare, at han blir skuespiller!"

„Vær nu ikke saa utaalmodig," afbrød Pawels. „Du faar la mig læse videre."

„Saa læs da!"

. . . „Ikke saa at forstaa, at jeg nu skulde ville bli musiker; det er maler jeg vil være, det er mit kald. Men jeg er kommet bort fra den krasse, naturalistiske kunst, som Berlinerluften bragte mig ind paa. Det er jo ikke andet end afskrift af naturen; det gjør enhver fotograf ligesaa godt, om ikke bedre. Det er fantasien, stemningen, grebet ud af ens indre, som udgjør kunsten. Jeg er atter vendt tilbage til mine gamle guder, dem jeg dengang ikke helt forstod. Det er det ophøjede, det symbolske i livet og naturen, som det gjælder at gribe og gjøre klart for menneskene ..."

„Han skal begynde at digte igjen nu da," skjød majoren ind.

. . . „Det er musiken, det er Wagner, som atter har aabnet mine øjne for dette. Hvad er ikke Wagner for en kjæmpe; hvad er igrunden— 154 —

al anden musik overfor Wagner? Han er ikke musiker alene, han har samlet alle kunstarter sammen til en kunstart, en højere enhed, et middel til at forkynde den højeste visdom for menneskene. Han har git mine tanker et stød fremad til klarhed. Nu drømmer jeg ogsaa om at samle kunstarterne sammen til en, men paa en anden maade end Wagner ..."

„Drømme ja!" afbrød majoren. „Men jeg ved ikke andet, end at naar man drømmer, saa -er det i regelen ikke andet end nonsens, man faar ud som resultat."

Pawels svarte ikke, læste bare videre. Helst havde han afbrudt læsningen, men han vilde dog ikke støde majoren for hodet.

. . . „Der er en stor Wagnermenighed hernede ; de samles en gang om ugen og der spilles udtog af Wagners

værker og holdes foredrag over den dybere betydning, som ligger i dem."

„Jeg har altid hørt, at kunst skulde man forstaa uden at faa forklaring paa den," sa majoren, „skal den ikke kunne forklare sig selv, saa synes den mig temmelig overflødig; da kunde man jo hjælpe sig med forklaringen alene . .

. . . „Jeg har lært en maler hernede at kjende, som tilhører den menighed; han har indført mig der, og jeg har ikke angret paa det. Du kan tro, det var underlig fremmed og højtideligt, da jeg første gang kom did. Det var som i en kirke — men en kirke, hvor man straks— 155 —

følte, at alle menighedens lemmer mødtes i samklang, de samme følelser, den samme stemning i alle hjerter. Jeg gaar ikke ellers gjerne i kirke, thi man føler, at al den gudstjeneste dog blot er noget udvortes; men her var det noget andet, og for hver gang jeg kom did, gjorde det et dybere indtryk paa mig. Jeg har maattet tænke paa de første kristne tider, da de forfulgte troende mødtes til et broderligt og søsterligt Liebesmahl ..."

„Liebesmahl ist gut!" sa majoren, „du skal se, det varer ikke længe, saa glemmer han at snakke norsk; akkurat som han ikke længer vil kjendes ved sit farsnavn."

„Vær ikke saa bidsk," sa Pawels, „du begriber da, at ordet er sluppet ham i pennen uden at han har tænkt over det."

. . . „Det hele virker saa fjernt fra al den plumpe, overfladiske, nydelseslystne virkelighed, man daglig ser rundt omkring sig; man har en følelse, som om man er henført til en anden og finere verden. Tænk dig til, de faster alle sammen den dag, da foredraget skal holdes, for at de skal komme i den rette andagtstemning; størsteparten af dem er idetheletat vegetarianere for at banlyse al raahed og sandselighed af sit sind . . ."

„Hahaha!" brast det ud af majoren.

Pawels saa paa ham.— 156 —

„Naar du ler af det, saa vil jeg ikke læse mere for dig," sa han forarget.

„Kjære Paals," svarte majoren, „tag det nu ikke saa højtideligt. Kan du ikke begribe, at jeg kan komme til at le? Jeg synes godt om god mad, og det gjør du med; men Wagner skjønner jeg mig ikke paa; ialfald ikke, at man skal behøve at spege sit kjød for at forstaa ham. Men ham og dem om det; menneskene er nu saa forskjellig beskafne. Læs bare videre; vi er jo gode gamle venner, og du har lovet, at du ikke vil fordølge noget for mig mere."

Pawels læste videre, men han var ikke længer saa sikker i stemmen.

. . . „Jeg var der igaar. Det var langfredag. Der brændte kun en enkelt rød ampel under loftet, og de to lys ved flyglet, forat hofraten kunde se noterne — det er nemlig en hofrat, som i regelen holder foredragene og spiller og synger til. Rundt væggene sad herrer og damer i sort antræk. Alt var festligt og højtideligt. Alle sad de med bøjede hoder og saa ned i paavente af forkyndelsens komme. Egentlig havde jeg aldrig troet, at jeg var religiøs, men det kommer af, at den religionsforkyndelse, jeg har hørt hidtil, har været tør og kold. Men dette har grebet mig, og jeg har en følelse, som om et nyt lys gjennemstrømmer min sjæl . . . Saa gik hofraten hen til flyglet, satte sig ned og slog nogle akkorder an. Disse akkorder,— 157 —

sa han, er den fanfare, som i Bayreuth's festspilhus klinger ud i korridorerne før hver akts begyndelse. Intet i den samlede tonekunst er vel saa egnet til at bringe os i den stemning, som er nødvendig for at nyde dette ophøjede mesterværk. Værdigere kan vi ikke fejre char-freitag end ved at fordybe os i det, la os fylde af den zauber, som strømmer ud fra det. Vel klinger det kun her fra det fattige flygel gjennem mine uværdige hænder; men lad os ta viljen i gjerningens sted, lad os føie hvad det er for et forløsningens værk, som er os skjænket. Thi visselig er Wagner den nye Kristus, som har klædt den gamle lære i et nyt klædebon, forstaaeligt for alle ..."

„Ja, naar det blir forklaret!" skjød majoren ind.

. . . „Hofraten spilled storartet. Det bruste som orgeltoner, jeg har aldrig hørt noget saa opløftende, væk fra verden. Naturligvis sang han ikke med en stemme, som man hører dem paa teatret; men det gjør dog et andet indtryk at høre saadan kunst i en intim kreds, hvor hver er greben af den samme andagtsfølelse, end naar man

sidder med fremmede ligegyldige mennesker omkring sig. — Alt dette har vakt nye motiver og ideer tillive hos mig; jeg føler, det er slige høje og dybe tanker, jeg er kaldet til at udtrykke. Jeg er alt i fuldt arbejde med et stort billede og har flere planer i hodet.- 158-

Tænk dig for eksempel slig en figur, som Kundry, hun som prøver paa at forføre Parcival, der „reine Thor." Der kommer folk og tror, det er blot den sædvanlige sandselighed, som Wagner har villet skildre; nej, det er, som hofraten rigtig forklarede, den symboliserede djævel, som ikke har noget med menneskelig sandselighed at bestille. — Dette motiv er det, jeg for det første arbejder paa, og naar jeg saa er færdig med en cyklus — seks billeder antar jeg — da vil jeg udstille dem samtidig, dem alene, uden nogen ved siden af mig, med dæmpet Parcival-musik til bag et rigt draperi. Det er Wagners ide med enhedskunsten gjennemført paa en anden maade . . . ."

„Fanden ta den hofraten," sa majoren, „en famlende fusentast var han før, din søn; men nu har jo den fyren gjort ham ganske forskruet og forrykt med sit Wagnersnak."

„Wagner er en stor mand, han er et geni," svarte Pawels, „det er alverden enig i."

„Stor? Stor! Er det nogen sag at bli stor, naar man lar sig basunere stor paa den vis! Han er jo mere end Vorherre selv, lader det til."

„Det er jo ikke han selv, som siger alt dette. Han er jo død."

„Visvas, lad ham være død saa meget han vil. De har vel snakket saa, mens han leved ogsaa. Og ikke kan de vel snakke slig, hvis han ikke selv har villet det. Geni! Har du— 159 —

nogensinde hørt genier skryte slig af sig selv? De tier stille de, Paals, og er beskedne. Kanske Johan Sebastian ogsaa skal bli sligt et stor-skrydergeni med tiden? Det ser næsten saa ud. Forresten er det løjerligt; de snakker ja jo ikke et fnug om musik hos denne hersens Wagner; de snakker bare om forløsning. Fanden i vold med forløsningen. Nu skal vel ogsaa Johan Sebastian til med at forløse verden med sit maleri! Enten er jeg dum eller ogsaa Johan Sebastian og Wagner og hofraten og hele hans kleresi."

„Husker du, major," sa Pawels, „du har engang før sagt: enten er vi dumme eller han er dum; det var dengang vi ikke kunde lære gutten bogstaverne. Men Josefa lærte ham dem, hun. Der skal en vis sjælens enfoldighed og henrykkelse til for at forstaa dette, og den ejer ikke vi."

„Nej Gudskelov!" svarte majoren.

„Sig mig, du Paals," spurgte han pludselig. „Hvad er der blit af det store billede fra Berlins gader, som han engang snakked om? Er der ikke blit noget med det?"

„Det er solgt for to tusen kroner," svarte Pawels.

Majoren stirred paa ham i forbauselse.

„Men hvorfor fanden satan har du ikke fortalt mig det før?"

„Jeg trodde, du bekymred dig ikke om at— i6o —

"høre det. Du var jo altid saa forarget, naar der var tale om Johan Sebastians kunst."

„Har han virkelig faat solgt det? Til hvem og hvorhenne?"

„Mens han var i Berlin."

„Jasaa! Jasaa! Hvorfor blir han saa ikke ved at male billeder fra gaden, naar nogen er saa dum at ville kjøbe dem, istedenfor at kaste sig paa sligt hysterisk vrøvl? . . . Naa, jeg vil ikke si fra eller til, der er saa ingen, der hører paa mig alligevel. Men det kan du jo nok begribe, at jeg vilde ligesaa gjerne som du, at der skulde bli noget skikkeligt af gutten, og at han ikke stadig skulde komme til at ligge dig tillast som andet dødkjød. Du er jo til syvende og sidst heller ingen krøsus."

„Vær du tryg," svarte Pawels, „han vil nok komme til at staa paa egne ben med tiden. Du maa ikke gjøre mig mistrøstig."

„Det være langt fra mig. Jeg vil bare ikke, at du skal gaa som en blind høne."'^jer kom stadig begeistrede breve fra Johan Sebastian. Det gik jevnt fremover med alle hans Wagnerbilleder; herrer og damer af menigheden havde oftere besøgt ham paa atelieret, og alle fandt den ægte Wagnerandagt i hans værker.

Pawels glædede sig, hvergang der kom et brev. Han trodde paa Wagner, han trodde paa Johan Sebastian til trods for majoren; hvad forstod han sig ogsaa paa kunst; man kunde ikke tale med en, som tillod sig at snakke saa formasteligt om en mand som Wagner, og det ovenikjøbet uden at kjende noget til ham. Derfor fortalte han heller ikke majoren noget nærmere om Johan Sebastians breve, og majoren spurgte ikke heller efter ham; han havde opgjort sin endelige mening om ham nu; den stod ikke til at ændre.

Men alt som tiden gik, blev brevene sjeldnere og kortere, aldeles som engang før. TU-

sidst kunde der gaa et par maaneder mellem hvert brev, og de var jevnt uden indhold.

Pawels blev mere og mere nervøs. Om aftenen, naar han var nede hos majoren, kunde han ikke sidde stille paa stolen; han maatte stadig op og vandre hid og did, og hans fingre maatte uafladelig ha fat i noget; enten var det en papirstump, som han rulled sammen, eller en bog, som han vendte og drej ed frem og tilbage. Majoren saa det og bandte Johan Sebastian, thi han skjønte, at han bar skylden. Han forsøgte at snakke om løst og fast for at adsprede den anden, men Pawels sad aands-fraværende og stirred ud i luften. Majoren blev til slutning ogsaa saa nervøs, at han ikke kunde holde sig i ro.

Saa hændte det en aften, Pawels sad slig og fingererte. Det var toddyglasset, han havde faat fat i denne gang. Han sad og drej ed det rundt, rundt, uafladelig, indtil han endelig fik det væltet med hele sit søde indhold udover majorens bordtæppe.

Da kunde ikke majoren holde det ud længer. Han for i vejret og stødte stokken i gulvet, saa det drønned.

„Hvad fanden satan er det, som gaar af dig, Paals?" raabte han.

Pawels stirred paa ham i forfærdelse, med aaben mund. Saa rejste han glasset paa fode igjen og gav sig til at tørre toddyen væk fra— 163 —

bordtæppet med sit blomstrede snuslommetør-klæde — for han snused ved siden af, at han røgte.

Majoren hinked frem og tilbage paa gulvet og stamped med stokken.

„Hvad er det, som gaar af dig, spør jeg!"

„Aa, jeg er saa urolig for Johan Sebastian," jamred Pawels.

„Jasaa naa! Jasaa naa! Hvorfor har du ikke sagt det før? Hvorfor har du ikke sagt det før?"

„Du kunde jo ikke hjælpe mig alligevel, major."

„Nej, det har du ret i. Der er ikke raad for dauen."

„Aa, sig ikke sligt."

„Ja, hvad vil du jeg skal si da? Hvad?"

Pawels svarte ikke. Han graat stilt.

Majoren stansed og saa paa ham.

„Nej hør nu, Paals," sa han pludselig medlidende, „du faar da ikke graate. Det hjælper ikke til nogen ting. Hvad er der i vejen?"

„Det er saa længe, siden jeg hørte fra Johan Sebastian."

„Aa, han har det vel trabelt med sit musikmaleri," brummed majoren.

„Han skrev saa tilfreds om sine billeder i begyndelsen; men nu har han ikke nævnt dem paa lange tider; han har aldeles ikke skrevet."— 164 —

„Saa! . . Naa han lider jo ingen nød, han har jo sit kreditiv."

„Nej, for pengenes skyld er det ikke. Men han kan lide anden nød . . . Jeg længes saa efter ham, major. Jeg ligger om natten og tænker paa ham og kan ikke faa sove. Jeg tror, jeg tar min død af det."

„Du faar da minsandten ikke tænke paa at dø. Hvorhen skulde det føre?"

„Nej. Hvor skulde det saa gaa med Johan Sebastian?"

„Aa, han fik se til at greje sig selv. Du kunde da minsandten ikke sørge mere for ham, naar du var i himmerig."

„Jeg kommer ikke i himmerig," sa Pawels.

„Gjør ikke du? Ja, da gad jeg vide, hvem som skulde komme did. Jo, Paals, det skal jeg garantere dig. Men du faar vente lidt med himmelfarten endnu."

„Ja, hvad vil du saa jeg skal gjøre?"

Majoren satte sig ned igjen og overlagde.

„Hvad du skal gjøre? . . . Jeg ved ikke anden raad, end at du faar ta dig en tur ned til München og se paa gutten."

„Ja, men det er saa lang vej og koster saa mange penge," sa Pawels om en stund.

„Koster penge? Har du holdt gutten derude i al denne lange tid, saa kan du vel sagtens spendere en liden udflugt paa dig selv ogsaa. Du har da sandelig ikke levet som en ødeland- i65 -

for din egen person. Den udenlandsrejse vil ikke Vorherre ta dig fortrydelig op, naar du skal gjøre op dit regnskab for ham . . . Men kan du saapas tysk, at du kan greje dig frem?"

„Tysk kan jeg nok," svarte Pawels øjensynlig oplivet. „Jeg har da ikke for ingenting slidt krakken i banken i saa mange aar; jeg har havt nok at bestille med tyskere der."

„Naa, saa rejs. Hvis du vil, saa skal jeg gjerne rejse med dig, saa laaghalt jeg er."

„Nej, nej/' svarte Pawels ivrig.

„Aanej, det var vel ikke raadeligt. Jeg kom vel til at virke paa Johan Sebastian som et rødt klæde paa en stud, som du engang sa."JJawels hjerte bankede med voldsomhed, da toget rullede ind paa Münchens jernbanestation. Han samlede sit pik og pak og steg ud. De elektriske lamper skinned ham i øjnene; han blev staaende og stirred ind i menneske-mylret. Jo, der kom Johan Sebastian imod ham; det maatte være ham, skjønt han havde forandret sig, og i et nu var alle ængstelser og gjenvordigheder glemt.

„Er du der, min kjære, kjære søn," sa han med skjælvende stemme. „Lad mig se paa dig. Hvordan har du det? Og skjæg har du faat! Men du ser mager ud. Er du ikke frisk?"

„Jo," sa Johan Sebastian. „Men hvor falder du paa at komme herned? Du kan tro, jeg blev forundret, da jeg fik dit telegram."

„Jeg længtes saa efter at se dig igjen," svarte faren, „jeg kunde ikke holde det ud længer og saa tog jeg en rask beslutning. Vil ikke bjerget komme til Moses, faar Moses komme til bjerget."— 167 —

Og han lo af bare lyksalighed og rørelse.

Saa førte Johan Sebastian ham til Rheinischer hof og fik ham anbragt i et roligt værelse i første etage.

Pawels saa sig om. Der var fine mahognimøbler, polstrede stole, tykt gulvtæppe, som han næsten sank ned i, naar han traadte paa det, et speil, hvor han kunde se sig i fuld legemsstørrelse, elektrisk lys, bare man trykked paa en knap.

„Men er ikke dette svært dyrt?" sa han. „Jeg kunde godt nøje mig med et tarveligere rum; jeg er ikke saa fint vant."

„Du maa ha det lidt hyggeligt, naar du kommer paa besøg," svarte Johan Sebastian.

Og Pawels gjorde ikke flere indvendinger. Men han maatte endda engang ta sønnen nøjagtig i øjesyn ved det elektriske lys.

„Du ser virkelig mager ud," sa han, „bleg er du ogsaa."

„Jeg har kanske arbejdet lidt for stærkt i det sidste."

„Men det maa du ikke. Du skal ikke overanstrænge dig."

„Man har altid saa meget paa hjerte, som man gad si," svarte sønnen.

De ord glæded Pawels. Javist vilde der bli noget af Johan Sebastian. Det var for ærgerligt, at den knarvorne major altid skulde gjøre ham urolig. Han vilde ikke mere tænke— 68 —

paa majoren. Som om han var værdig at løse Johan Sebastians skorem!

Saa gik de ned i spisesalen. Kors hvor der var fint. Men nu skulde de sandelig ha en hyggelig aften sammen, tænkte Pawels. Fanden spare lampekupler, naar man atter var sammen med Johan Sebastian. Haahaa! at han nu virkelig var nede i München, sammen med sin søn. Aaja, majoren var nu ligevel en god ven; havde ikke han været, var han aldrig kommen afsted. Kanske havde han aldrig faat se Johan Sebastian mere. Og Pawels var saa glad, at han kunde ha lyst til at raabe hurra.

„Hvad vil du saa ha at spise?" sa han.

„Det er mig akkurat det samme. Bestil du."

Og Pawels bestilte det bedste, han kunde finde.

„Egentlig talt er al mad blit mig ligegyldig siden den vegetarianismen i Wagnerperioden. Det er kanske derfor jeg er blit lidt mager; jeg taalte ikke den kost."

„Har du ogsaa været vegetarianer?"

„Ja, men jeg holdt op. Jeg er færdig med de folk, de blev mig kjedelige i længden. Jeg ser længer frem."

„Saa! Men dine billeder ..."

„De er færdige."

Saa kom kellneren med maden.

„Nu vil vi ogsaa ha en flaske god vin," sa Pawels, „for at feire gjensynet."— i6g —

„Som du vil. Jeg drikker ellers sjelden vin."

„Ah, du vil heller ha øl, du er jo Mün-chener."

„01 drikker jeg aldrig, det gjør en dum."

„Hvad drikker du saa?"

„Ingenting. Man maa holde sit hode klart, naar man arbejder. Men i aften vil vi la tankerne hvile."

Og de fik en flaske vin og blev siddende og snakke sammen. Pawels var lyksalig over, at Johan Sebastian var saa solid og arbejdsom. Den dumme major, som altid gik fuld af mistro.

„Nu vil jeg sove den retfærdiges søvn inat," sa han. „Man blir træt efter slig en lang rejse, og jeg har rejst i et kjør. Men imorgen tidlig kommer du og henter mig, saa jeg kan faa se dit atelier og alle dine billeder."

„Jeg har ikke meget at vise dig for øjeblikket."

„Men dine Parcivalbilleder?"

„Dem har jeg foreløbig stillet tilside. Jeg har andre ting fore nu, og det forstyrrer mine tanker at se paa det, jeg har lagt bag mig."

„Er du ikke fornøjet med dem længer?"

„Jo naturligvis . . . Men nu er du træt; imorgen kommer jeg og henter dig."

Og Pawels sov sødelig ind i den fine mahogniseng. Han havde ikke paa længe sovet saa godt.I jet var et stort, øde rum med nøgne, graa ^ vægge, som Pawels blev ført ind i. Der stod et par stole i en krog, henne under det store vindu et bord med alskens malerredskaber og i baggrunden paa et staffeli et uhyre lærred, delvis dækket med farve; det naadde næsten fra gulv til tag.

„Her holder jeg til," sa Johan Sebastian.

Pawels saa sig om.

„Men her har du det da uhyggeligt," sa han.

„Her liker jeg mig. Her er der ikke noget, som afleder mine tanker."

„Men her kan du da ikke modta folk; du har jo knapt en stol, du kan by dem at sætte sig paa."

„Jeg modtar heller ingen."

„Men alle dine Wagnervenner? De kom jo ofte og besøgte dig."

„De blev mig for besværlige. De snakked ind i mit arbejde, de gav mig gode raad, og— 171 —

det taaler jeg ikke, saa jeg har sløifet det samkvem."

„Hvem omgaaes du da?"

„Mig selv ... og mit arbejde. Der kan du se, hvad jeg nu holder paa med."

Pawels saa paa det svære lærred. Han følte sig skamfuld over, at han absolut ikke kunde begribe, hvad det skulde betyde.

„Det var da et stort maleri," sa han, „det maa være vanskeligt at male noget saa stort... Men sig mig, hvad skal det egentlig forestille?"

„Ja, det er jo ikke saa ligetil at forstaa," svarte Johan Sebastian. „Du har sagtens engang læst Johannes's aabenbaring, men du har vel glemt den. Det er derfra, jeg har motivet; eller rettere, det var aabenbaringen, som gav billedet for den sindsstemning, jeg var i. Det er Babylon — den store skjøge ..."

„Huf, det var da et uhyggeligt motiv," kom det uvilkaarlig fra Pawels.

„Hun, som sidder paa et rosinfarvet dyr med syv hoder og ti horn. Og hun var klædt i skarlagen og rosinrødt, helt over forgyldt og smykket med ædelstene og perler, og et guldbæger havde hun i haanden, fyldt med al utugtens uhumskhed."

„Ja, men hvordan vil du male et dyr med syv hoder og ti horn?" spurgte Pawels.

„Det er jo symbolsk det hele. Der staar ogsaa skrevet: Dyret, som du har set, har— 172 —

været og er ikke, og det vil gjenkomme fra afgrunden og vil fare ind i fordømmelsen, og de, som bor paa jorden, vil forundre sig, naar de ser dyret, som har været og er ikke, om-endskjønt det dog er."

„Ja, men der staar dog, det har syv hoder og ti horn, dyret? Hvordan kan du male det?"

Pawels blev ganske uhyggelig tilmode ved at tænke over, hvordan han egentlig skulde tænke sig dette underlige dyr.

„Der staar skrevet: Her er forklaringen, som der skal visdom til for at begribe. De syv hoder er syv bjerge, som

kvinden sidder paa, og de er syv konger ..."

„Er hoderne bjerge og bjergene konger?" spurgte Pawels og stirred paa ham med aaben mund . . . „og hun sidder paa dem?"

„Ja. Fem er faldne og en er igjen og en anden er endnu ikke kommen, og dyret, det som var og ikke er, er den ottende og er blandt de syv og farer ind i fordømmelsen. Og de ti horn er ti konger; de har alle en mening og vil give dyret sin kraft og sin magt. De vil stride med lammet, og lammet vil overvinde dem, thi der er en herre over alle herrer, en konge over alle konger og med ham de kaldede og udvalgte."

Det svimled for Pawels. Det gik rundt i hans hjerne. Det dukked op for ham med en gang det ord, majoren engang havde sagt:— 173 —

enten er det ham, som er dum, eller er vi det.

— Nej, det var ikke dumhed dette, det var noget meget værre. Var Johan Sebastian forrykt eller var han selv forrykt? . . . Men det stod jo altsammen saa i Johannes's aabenbaring. Og Johannes's aabenbaring var dog ikke forrykt! Den var jo en bog indblæst af Gud! . .. Aänej, det var ham selv, som var dum, det var sagen.

„Ja, men hør nu engang, Johan Sebastian," sa han spagfærdig. „Selv om du nu virkelig kan male disse underlige dyrene og bjergene og kongerne — det skjønner du jo bedre end jeg

— tror du saa, at folk vil kunne forstaa det?"

Der kom med engang sligt et besynderligt smil over sønnens ansigt.

„Jeg skal si dig en ting, far," sa han, „jeg er en af de kaldede og udvalgte. De folk er altid blit foragtet og set ned paa. Naar blev profeter agtet i sit fædreland eller andetsteds? Indtil de viste sig i sin kraft og tvang sig aner-kjendelsen til! Var det ikke ogsaa saa med Wagner i sin tid? Men jeg vil gaa videre! Jeg vil gjøre et storværk — ja til dig kan jeg si det; jeg liker ikke ellers at renommere. Men hvis det lykkes for mig det arbejde der, da skal de bøje sig, enten de forstaar det eller ikke. Det skal bli mit hovedværk, jeg kommer aldrig til at gjøre noget større. Jeg vil samle i det alt mit had til al den ordinære plebs, til alle dem, som har holdt— 174 —

mig nede hidtil, lige fra hende, lærerinden, som lod mig spille femtonige øvelser, da jeg var liden, og til dem, som gjorde nar af mine digte, og til . . . onkel major derhjemme, som vilde tvinge mig til at studere jus, og til disse sødladne, sentimentale Wagnervegetarianere, som ogsaa vilde foreskrive mig regler. Jeg er kommen udover det der. Jeg vil holde dommedag. Babylon, den store skjøge, skal komme ridende paa dyret og holde dom over dem alle!"

Det lynte i hans øjne. Pawels saa paa ham; han kunde ikke la være at beundre ham; der var kraft i ham, han vilde saavist vinde sejer tilslut. Men han selv forstod ikke noget af det hele.

„Og lykkes det mig ikke, det billede der," blev Johan Sebastian ved, og hans ansigt fordrejede sig pludselig, „da er jeg selv mislykket, da har livet ingen betydning for mig mere, og jeg ikke for livet — da hænger jeg mig op!"

Det kom som et lynslag over Pawels. Han greb efter noget at holde sig fast ved, men han fandt intet; han kjæmped med al sin kraft for at holde sig oprejst.

„Johan Sebastian," sa han, „kommer du nu igjen med sligt frygteligt snak, og jeg har aldrig faat ro for de ord siden. Jeg siger dig, du maa ikke tænke noget saa forfærdeligt."

„Lykkes det ikke for mig, saa gjør jeg det," svarte han langsomt.— 175 —

Og han blev staaende med begge hænderne i siden, maven lidt ud, hodet løftet, blikket svævende vidt udover til venstre. Pawels kunde ikke la være at synes, at han ligned en af vore store digtere, der han stod, omendskjønt han var betydelig magrere, og saa ræd han var blit over Johan Sebastians ord, kom der dog en vis beroligende trøst over ham ved denne lighed. Ligesom hin stormand kunde hans søn heller ikke maales med almindeligt maal eller hans ytringer dømmes som almindelige dødeliges.

„Ja, ja, ja, far," fortsatte Johan Sebastian med vægt. „Jeg kan fortælle dig en ting, som som du kanske ikke ved — jeg har alt gjort det engang før ..."

„Hvad har du gjort? Hvad er det, du siger?" udbrød Pawels forfærdet.

„Ak, det er jo en gammel historie, en dum barnestreg alene; men jeg har ikke glemt den . . . og jeg har heller ikke glemt onkel major, at han prygled mig for den, skjønt han har vist glemt det for længe siden ..."

„Har onkel major pryglet dig? Det har jeg aldrig hørt noget om ..."

„Nej, det tror jeg gjerne. Jeg nævner det ogsaa bare for at vise, at jeg ogsaa kan ha ben i næsen, at jeg kan gjennemføre en beslutning ..

„Ja, men hvad var det saa?" spurgte Pawels.— 176 —

„Ak, det var bare Josefa, som havde fortalt mig æventyr om en, som blev hængt i en galge, saa fik jeg lyst til at prøve det, og saa havde hun forinden belært mig om, at naar man døde, saa kom man i himmerig til englene . . ."

„Og saa? . . ."

„Saa fik jeg fat i en snor og saa hængte jeg mig op," fortsatte Johan Sebastian med stor overlegenhed.

„Men du milde Gud!" raabte Pawels. „Hvad er det, du beretter mig? Hvorfor har jeg aldrig faat vide om dette før? Hvad skal jeg tro og tænke? Nu kan jeg jo aldrig faa ro mere."

„Aa hvilket snak," sa Johan Sebastian med pludselig latter. „Havde jeg vidst, det kunde gjøre sligt indtryk paa dig, saa havde jeg ikke fortalt den gamle historie. Nej, du kan være ganske rolig. Jeg kommer ikke til at gjenta det sprang fra stolen ud i det ubekjendte. Man skal overhovedet ikke gjenta sig. Og jeg ved med mig selv, at mit store arbejde vil lykkes. Det vil lykkes, og det skal lykkes. Jeg kjender mine evner. —"

Men der var falden slig uhyggelig stilhed over Pawels efter alt dette snak, at sønnen ogsaa følte sig trykket.

„Tag saa din hat," sa han pludselig, „saa gaar vi ud i byen; jeg maa dog vise dig dens mærkværdigheder. Münchenerne skryter svært— 177 —

af sin by; jeg finder nu, det er ikke saa farlig meget at skryte af."

Pawels fulgte ham. Johan Sebastian var paafaldende snaksom; det var, som om han tvang sig til at være munter. Faren gik taus ved hans side. Han grubled over, hvordan alt dette hang sammen; det var dog ikke altsammen, som det burde være. Johan Sebastian var en anden idag, end han havde været igaar. Og saa alt dette underlige snak, disse omslag i stemningen. Han maatte være meget nervøs; der maatte være noget, som trykked ham. Kanske havde han ikke fundet den anerkjendelse hernede heller, som han havde ventet, og kanske var dette grunden.

De gik videre, gade op og gade ned, saa Pawels begyndte at bli ganske træt. Johan Sebastian pegte paa monumenter og bygninger, roste og dadled, snakked uafladelig. Faren hørte paa uden at høre, saa paa uden at se.

„Sig mig engang," sa han pludselig „har du udstillet dine Parcivalbilleder hernede?"

„Nej."

„Her er dog hver vaar en stor udstilling, ikke sandt?"

„Der kan kun tre billeder modtages. Jeg har hele seks, og jeg vil ikke udstille dem enkeltvis."

„Men kan du ikke udstille dem hos en kunsthandler for eksempel?"

12 — Sinding: Major Glad.— 178 —

„Jeg har ingen lyst til det. Jeg er vokset fra de motiver."

Nu var det Johan Sebastian, som med engang var blit ordknap.

„Men derfor kan de jo godt være gode ..."

„Vist er de gode!"

„Stil dem dog ud. Slaar de an, saa blir du jo kjendt paa dem. Har du slet ikke talt med nogen kunsthandler her om dem?"

„Det har jeg nok i sin tid."

„Hvorfor blev der saa ikke noget af det?"

„Hm! . . . Han sa, han kunde nok ta dem. Wagner var paa mode nu! Det ord ærgred mig. Jeg vil ikke være nogen modemaler. Jeg vil ikke skylde Wagner, at jeg kommer frem."

„Og saa lod du dem staa?"

„Saa forlangte jeg hele hans lokale for mig. Jeg vilde ikke udstille sammen med kreti og pleti. Der er jo alskens kitsch, som udstilles her."

„Ja, det kan jeg forstaa. Naar du udstilled billederne med musik, som jo var din mening, saa vilde ikke den musik passe til de andre billeder."

„Det var det ærgerlige; han sa, at den idé med musiken var ikke original. En Berlinermaler, fortalte han, har alt for flere aar siden malt lignende motiver, Kristusmotiver, og udstillet dem med musik. Det blev at kopiere ham. Som om jeg nogensinde har tænkt paa at kopiere andre! Er ikke sligt forargeligt?— 179 —

Kan ikke sligt beta en lysten? Plagiat, selv om ideen er aldrig saa originalt undfanget!"

Han blev pludselig heftig igjen.

„Jeg er skabt til at ha modgang! Jeg kan gjøre, hvad jeg vil, saa kommer modgangen over mig!"

„Men kunde da ikke billederne tale for sig selv uden musik?" spurgte Pawels med skjæl-vende stemme.

„Vist kunde de saa. Men nu er jeg træt af det hele. Nu maa jeg bare se til, at jeg kan faa noget ud af den store Babylon. Ak, det er med mig som med lammet, som dyret og de ti konger strider imod."

„Ja, men lammet sejred over dem," sa faren beroligende.

„Ikke ved jeg, om jeg sejrer!" —

De blev gaaende videre i taushed.

„Nej," sa Pawels tilslut, „nu aarker jeg ikke mere. Jeg skjælver i knæerne af træthed."

„Det kom jeg ikke til at tænke paa," svarte sønnen, „saa lad os gaa ind et sted og spise middag."

Da Pawels havde faat mad i livet og et godt glas Münchenerøl, kvikned han til og begyndte atter at se lidt lysere paa livet. Der maatte da vel sagtens kunne findes en maade at hjælpe Johan Sebastian paa.

Paa hjemvejen kom de forbi en kunsthandlers vinduer. Pawels stansed.— i8o —

„Der ser sandelig dog lidt flottere ud end hos Blomqvist derhjemme," sa han.

„Det er den kunsthandler, jeg talte med om at udstille mine billeder," bemærked Johan Sebastian.

Det gav et sæt i faren. Der för en tanke gjennem hans hode i det samme. Han saa op paa kunsthandlerens skilt, mærked sig navnet og mærked sig gaden. —

Om aftenen, da de skiltes, sa han: „Imorgen kan du rolig bli ved dit arbejde. Jeg har lyst til at rangle lidt omkring paa egen haand, saa kommer jeg og henter dig paa atelieret ved middagstid."

„Men du gaar vild," indvendte sønnen. „Saa tar jeg en drosche."^^J æste morgen kjørte Pawels hen til kunst-handleren. Han gik ind og spurgte efter principalen, gav sit kort: „Hans Peder Pawels, bankkasserer, Norwegen."

Kunsthandleren kom, bukkede dybt for bankkassereren, førte ham rundt i sit udstillingslokale, viste ham alle sine billeder, roste dem alle som udmærkede mesterværker; han mente, det var en kjøber; den slags folk var sjeldne

paa den aarstid. Pawels vilde gjerne straks fremført sit ærinde, men den anden levned ham ingen tid; han havde stadig noget nyt at vise ham, og det til meget rimelige priser. Om ikke hr. bankkassereren syntes om det billede? eller om det billede? Jo bevars, Pawels syntes svært godt om baade det ene og det andet; de var alle sammen overmaade vakre.

„Men jeg er jo ikke egentlig kommen for at kjøbe noget," fik han endelig frem.

„Ach so!" sa kunsthandleren og blev med en gang betydelig kjøligere.— 182 —

Pawels stod en stund forlegen og vidste ikke rigtig, hvordan han skulde gribe sagen an.

„Kjender De muligens en ung maler hernede, hr. Johan Sebastian?" spurgte han.

„Hm. Ja. Jovist kjender jeg ham."

„Nu, hvad synes De om hans billeder?"

„Hm . . . Jeg ved saamen ikke, hvad jeg skal si. Han har muligens talent, men . . . hans billeder er jo ikke egentlig salgbare."

„Saa? Ikke det? Jeg ved, han har malt endel Parcivalbilleder; jeg trodde, der var stor interesse for Wagner."

„Ganske vist. Wagner er paa mode; de løber efter alt, som lugter af Wagner, men kjøbe gjør de ikke. De folk, de sværmer blot, og det blir man ikke fed af."

„Jeg skal si Dem en ting," faldt Pawels ind, „jeg interesserer mig for den unge mand. Jeg skulde gjerne gjøre noget for at hjælpe ham frem til et navn. Jeg kjender hans far; ja jeg kan si, jeg staar paa en meget fortrolig fod med ham."

„Ach so," sa kunsthandleren, „det er noget andet. Det forandrer jo sagen . . . Og De skulde være villig til at ofre noget paa at bringe hans sager frem i verden?"

„Det er derfor jeg er kommet herned. Jeg har talt med ham og har faat det indtryk, at han har adskilligt at kjæmpe mod . . ."

„Det har han ganske vist. Han er over-- i83-

hodet en underlig skrue, uroligt hode, er ikke let at bli klog paa, blir let stødt ... Og De skulde altsaa ville ofre noget paa ham?"

„Ja, som jeg siger. Men jeg maa indstændig be Dem, at det blir mellem os, at han selv fremfor alt ikke faar ringeste anelse om det."

„Fuldstændigste diskretion!" erklærede kunsthandleren med et dybt buk. „Selbstver-ständlich!"

„Siden De nu kjender ham, vilde jeg spørge, om De vilde ta sagen i Deres haand."

„Med stor fornøjelse. Jeg kan forsikre Dem om, at De skal bli fuldkommen tilfreds med mig som mellemmand."

„De vil altsaa paata Dem at udstille hans Parcivalbilleder ?"

„Naturligvis!"

„Blot han selv vil gaa ind paa det. Han vil ikke gi dem fra sig nu, siger han."

„Ach was! Det kan De trøstig overlade til mig. Den ting skal jeg arrangere."

„Men hvis de nu ikke skulde slaa an hos publikum? Jeg vilde nødig, de skulde faa en uheldig kritik. Det vilde saare ham altfor dybt ..."

„Naar De overlader sagen i mine hænder," afbrød kunsthandleren overlegent, „da behøver De ikke at gjøre Dem nogen sorger i saa henseende. Jeg svarer for alt. Men jeg vil forberede Dem paa, at det vil kræve adskillige— 184 —

udgifter. Det er ikke saa let at lancere en ung, ukjendt mand paa markedet, især naar han er udlænding."

„Vil De være saa god at sende mig opgaven over Deres udgifter til min adresse i Norge," svarte Pawels efter et øjebliks betænkning. Han likte ikke, at manden talte saa nøgternt, forretningsmæssigt om noget saa helligt som kunsten; det oprørte ham ordentlig, men i det samme stod tanken paa Johan Sebastians underlig vekslende stemninger og hans gjentagne ytringer om at ta livet af sig saa lyslevende for ham, og voldte ham slig uro og angst, at han skjød alle betænkeligheder til side. Sønnen maatte hjælpes, det koste hvad det koste vilde, og han øj ned ingen anden udvej. Havde Johan Sebastian først engang tykken med sig, saa vilde han være reddet, og han vilde bagefter skabe værker, som talte for sig selv.

„Det er altsaa en aftale," sa han. „Men fremfor alt maa De ikke glemme, at det hele er en hemmelighed mellem os. Intet menneske maa erfare noget om det. Hører De!"

„De kan være fuldkommen tryg, hr. bankkasserer."

Dermed anbefalede Pawels sig, og kunsthandleren fulgte ham tildørs med mange forbindtlige buk.

„Apropos," sa han. „For det fald, at- i85 -

billederne ikke saa let skulde finde en kjøber — det er det fatale, at hr. Sebastian har sat sig i hodet, at han absolut ikke vil sælge dem enkeltvis, og det forøger naturligvis salgsvanske-lighederne — skülde De i saa fald muligens ogsaa ville være villig til at kjøbe dem?"

Pawels studsed; han havde ikke med engang svar paa rede haand.

„Ja, undskyld mig, hr. bankkasserer; det var blot et spørgsmaal; det er jo altid godt paa forhaand at være paa det rene med alle eventualiteter."

„Det kan være muligt. De kan jo skrive til mig."

„Javist!" svarte kunsthandleren, aabnede døren for ham og bukkede paany. Han blev staaende og saa efter ham.

„Schnurriger Kauz," sa han ved sig selv, „men vil han spille den komedie, saa skal nok jeg sætte den i scene."--

Pawels sneg sig som en synder med krummet ryg henad gaden. Han havde en følelse, som om han havde begaaet noget uhæderligt, og han skammede sig; men hvad skulde han gjøre? Kunde han gavne Johan Sebastian, saa paatog han sig gjerne synd og skyld, og han indsaa ingen anden udvej for at bringe sønnen paa ret kjøl.

„Det er medgang, som er nødvendig for ham," sa han til sig selv, „da kommer han nok— 186 —

ovenpaa. Skulde jeg saa ikke gjøre, hvad jeg kan, for at skaffe ham medgang? Der er jo heller ingen, som faar vide noget om det."

Og han løfted sit hode igjen og traved freidig afsted til atelieret. —

„Hvor du ser tilfreds ud idag," sa Johan Sebastian.

„Jeg er ogsaa tilfreds," svarte Pawels. „Jeg er tilfreds, fordi jeg atter har set dig igjen, min kjære søn. Det skal jeg nu kunne leve længe paa. Du skal se, det gaar nok med dit arbejde; du kommer nok til hæder og værdighed. Lad bare ikke modet synke; du har jo selv sagt, du er blandt de kaldede og udvalgte."

Johan Sebastian saa paa ham; han kunde ikke forklare sig forvandlingen; igaar havde han gjort indtryk af en gammel mand, ordknap og ræd og forstemt; og idag var han som en ungdom, næsten overgiven.

„Kom nu, saa spiser vi en god middag sammen; majoren har dog ret, man skal ta livet fra den lystige side."

„Siger onkel major?" spurgte Johan Sebastian, „da tror jeg, at verden har vendt sig."

„Det har den ogsaa," svarte Pawels, — „og du skal se, den vender sig for dig ogsaa."

Saa gik de og spiste middag i Rathaus-keller, og Pawels blev endnu mere munter ved et glas god vin.

„Nu faar du la din store Babylon bli sid-— 187 —

dende alene paa sit underlige dyr for idag. Du faar være sammen med mig idag, og saa rejser jeg hjemover igjen med nattoget iaften."

„Vil du alt rejse?" spurgte Johan Sebastian forbauset.

„Ja, nu har jeg set dig igjen, og det er mig nok. Jeg vil ikke længer hefte dig i dit arbejde. Gid lykken maa følge dig, gid du snart maa se en løn for dit arbejde. Den vil nok komme. Skaal paa det, Johan Sebastian!"

Og gamlingen havde taarer i øjnene, da han løfted sit glas og klinked.

Der var nemlig med engang kommen en uro over ham, fordi han befandt sig paa samme sted, i samme by, hvor han for nogle timer siden havde sat en underfundig plan iværk, en plan, som Johan Sebastian vilde bli rasende over, som han vilde opsi ham huldskab og troskab for, om han erfared den. Men herregud, det var jo ene og alene for Johan Sebastians skyld, det var skeet. Men han havde ordentlig en skræk for, at Nemesis skulde være efter ham og ta ham ved vingebenet og sætte ham i gabestokken. Nej, det var bedst, han havde sig undaf saa snart som muligt, da vilde han faa mere ro paa sig.

Og saa var der endnu en ting, som stod ham for hode. Den havde kostet saa mange penge denne rejsen, og værelset i hotellet var vist ogsaa skammelig dyrt; hvorfor skulde han— 88 —

øde flere penge bort paa sig selv! Han vilde faa brug nok for penge i den nærmeste tid til det, som var ulige nyttigere.

Og saa rejste Pawels hjemover igjen om aftenen. Han var noksaa munter, da han tog afsked med Johan Sebastian paa perronen, men han stridgraat, da han sad alene i kupeen og ruiled nordover igjen.„Th r du alt der igjen, Paals?" sa majoren.

' „Det var en kort udenlandsrejse. Har du alt faat nok af München? Den har nok været ej blot til lyst den turen."

„Hvor falder du paa det? Du kan da vide, det var hyggeligt at se Johan Sebastian igjen."

„Ja, det nok, men . . . naa, hvordan havde han det saa?"

„Han havde det udmærket. Du kan tro, han blev forbauset, da han fik telegram om at møde mig paa jernbanen."

„Det tror jeg gjerne, men . . ."

„Og som han har forandret sig, faat skjæg ..."

„Man faar sædvanlig det med alderen."

„Jeg kjendte ham næsten ikke igjen. Saa førte han mig til et hotel, hvor jeg fik et fint værelse, altfor fint for mig, major. Jeg er ikke vant til at ha det saa overdaadigt."

„Hvorfor fanden satan skulde du ikke ogsaaha det lidt overdaadigt engang! Det er dine egne penge, du betaler det med. Men hør nu, dette interesserer mig ikke. Du gaar ligesom katten om en varm grød. Hvordan havde han det? Hvordan saa han ud? Var han endnu ligesaa forrykt som den malermusikanten og hofraten og alle de andre mandfolk og fruentimmer, som spiser græs af pure Wagnerandagt? Saa du noget til de kaalrabiapostler dernede?"

Pawels fik pludselig mod i bryst.

„Nej," sa han, „dem er Johan Sebastian færdig med."

„Det var da vel. Hvorfor fortæller du ikke sligt straks. Det var jo det vigtigste . . . Men billederne fra den tid? Hvad er det blit til med dem?"

„De er færdige."

„Men duer de til noget?"

„De skal udstilles hos en kunsthandler dernede om nogen tid — en af de bedste. Han lover sig meget af dem."

„Naa, naar folk er dumme nok til at sætte pris paa sligt, saa er det jo bra . . . Med musik til?"

„Nej, uden."

„Det var da endelig fornuftigt."

De sad en stund og sa ingenting nogen af dem.

„Du er fornøjet da, Paals, med din uden-— i9x —

landsrejse," sa majoren. „Du tror, det kan bli til noget med gutten. Det glæder mig Paals, min gamle ven. Gid det maa gaa dig vel . . . og Johan Sebastian med. Lav dig nu et glas, saa drikker vi baade paa dit og paa Johan Sebastians velgaaende."

„Tak ikke iaften," svarte Pawels, „jeg er saa træt efter rejsen."leiden gik. Pawels var blit saa mærk-værdig, syntes majoren, siden han var kommen hjem fra sit Münchener besøg. Snart var han overgiven lystig, men for det meste gjorde han et forstemt indtryk, kunde sidde lange stunder og bare stirre hen for sig.

„Er du syg?" spurgte majoren.

„Nej vist ikke," svarte Pawels.

Majoren blev lige klog. Han kunde ikke komme efter, hvad der var ivejen; men noget var det.

Dertil kom, at Pawels pludselig havde faat det trabelt med at læse i bibelen. Ret som det var, kom han med snak om tro og forløsning. Foranledningen dertil var egentlig Parcival. Han havde nemlig anskaffet sig tekstbogen nede i München; naar han ikke kunde faa se billederne, vilde han dog sætte sig ind i, hvad de kunde handle om. Og han læste om den „rene daare" og hans forløserværk, og tænkte samtidig paa— 193 —

Johan Sebastian, som ogsaa gjennem det værk havde faat sit kald aabenbaret, indtil han til slutning blanded Johan Sebastian og Parcival sammen og Parcival og Jesus, for de præked jo det samme i grunden. Og saa kom han endelig ind paa bibelen og barnetroen igjen og læste og læste, saalænge til han endelig trodde paa miraklerne med, slig som da han var smaa-gut; var der skeet mirakler i fordums dage, saa vilde de ogsaa kunne ske i vor tid, og til slutning stod det for ham som en given sag, at vilde han bare tro og be til Gud, saa vilde der ske et mirakel med Johan Sebastian, med ham, den „rene daare". Thi det havde han faat paa det rene under sit besøg i München, at Johan Sebastian var en daare, den „rene daare". Det havde pint og trykket ham saa forfærdelig i begyndelsen, men saa var det lidt efter lidt gaat op for ham, at dette var jo dog det højeste, som kunde eftertragtes; det var det, som gav storheden. Stod der ikke skrevet: salige er de fattige i aanden, thi himmeriges rige hører dem til. — Javist var den tanke nu og da skudt op i ham, at Johan Sebastian var fattig i aanden. Men han begyndte nu at skjønne, at det var den rige fattigdom, han ejed, den som var saa god som selve himmerig.

„Aa, bare vent, bare vent," tænkte Pawels, „til han faar stillet ud, saa vil folk faa øjnene

13 — Sinding: Major Glad.— 194 —

op." For det kunde ikke slaa feil, at Johan Sebastian dog var et geni; det var bare det, at man ikke begreb ham endnu.

Og han kom til at tænke paa den store skjøge Babylon, som han havde set dernede. Nejvist forstod han selv ikke noget af det. Men deri laa det jo netop, at ikke alverden forstod sligt med engang. Det kunde han ialfald si sig selv, at sligt kunde ikke hvermand finde paa at male.

Og da Pawels endelig var kommen saa langt, da blev han atter oprømt og vel tilmode. Han kunde ordentlig finde paa at spase, naar han sad sammen med majoren om kvelden, og citerte bibelen og snakked om mirakler og andet deslige.

Majoren var vel fornøjet med, at Pawels atter var kommen i jevnt godt humør, men alt dette bibelsnak det likte han ikke. Havde det nu endda været det gamle testamente; men det var evig og altid det nye, som Pawels førte i marken, og for det havde majoren ingen sans; det var ham absolut imod. Ja selv det gamle testamente brydde han sig ikke om mere. Han var ligesom falden til ro for sin egen part, syntes han havde det ganske behageligt, be-

høved ikke at slaas mere hverken med Gud eller mennesker. Hvad skulde saa alt det snak til? Men naar Paals kunde ha brug for at tænke saa paa forløsning og frelse, saa— 195 —

gjerne for ham, naar han bare var i godt humør.

Men han kjeded sig igrunden, majoren. Han havde nu engang gjennem bibelen vænnet sig til at læse og gjennem det læste samle sine bidske tanker om verdens gang til et klart udtryk. Nu var ikke bibelen ham nok mere. Han var endog ophørt med at si fanden satan til hvert andet ord, han sa.

Saa kom der en dag en kolportør og bød ham bøger. Der var baade kristelige og ukristelige iblandt.

Majoren saa igjennem bunken.

„Nej . . . nej . . ." sa han, „det er ikke noget for mig . . . Darwin? . . . Darwin?"

Han havde jo læst endel om ham i aviserne i de sidste aar, baade at han var en antikrist og en farlig mand, og at han var den største, som gaves; men han havde ikke interesseret sig videre for ham til dato.

„Darwin? . . . Det er jo ham, som fortæller, at vi stammer fra abekatterne! Ham vil jeg kjøbe af Dem."

Og han kjøbte Darwin og læste ham. Han kjøbte mere af ham og læste videre. Det var næsten, som Paals og hans affærer traadte i baggrunden i hans interesse.

En kveld fik Pawels se „Kampen for tilværelsen" ligge opslaat paa hans bord.— 196 —

„Læser du den bog?" sa han og saa ganske forfærdet ud.

„Javist læser jeg den." „Ja, men du skal ta dig iagt," sa Pawels. „Hm! . . . hm!" svarte majoren med et højst foragteligt brum..jf et drog længe ud, før Pawels hørte noget fra kunsthandleren i München. Men endelig kom der brev, at Johan Sebastian var gaat ind paa at udstille sine billeder hos ham. Det havde kostet utrolig møje at faa ham overtalt, men nu skulde udstillingen aabnes i den næste uge. —

„Hvor du ser fornøjet ud," sa majoren. „Man skulde tro, at Johan Sebastian havde faat guldmedalje, for det er nu bare ham, du tænker paa alligevel."

„Hans billeder skal udstilles i næste uge," svarte Pawels stolt.

„Det var vel, det blev til noget; jeg frygted næsten for, at det var kogt bort i kaalen."

„Du blir dig lig, du major; altid skal du hakke paa Johan Sebastian."

„Ja, lad os nu se, hvad kritiken siger."

„Ja, lad os nu se!"— 198 —

Og kritikerne kom. De kom dobbelt, baade fra kunsthandleren og fra Johan Sebastian.

„Det var pokker til ros," sa majoren. „Det gaar mig næsten over stregen. Jeg kommer til at tænke paa den visen fra min ungdom: Hvad gjør tysken ej for penge?"

„Hvad mener du med det?" spurgte Pawels braat mistænksom.

„Nej, jeg mener ingenting," svarte majoren. „Det ved jeg da, at du ikke betaler kritiken. Det skulde bare mangle."

Pawels blev ganske uhyggelig tilmode. Han svarte ingenting.

„Har jeg saaret dig, Paals," sa majoren, „du kan forstaa, det var ikke min mening. Jeg ved jo dog, du er ikke saa lumpen en kar. Jeg syntes bare, de kritiker var saa overdaadige i sin ros. Han maa jo være pokker til geni, din Johan Sebastian."

„Du har nu aldrig villet tro paa ham," svarte Pawels.

„Nej," sa majoren, „jeg har aldrig kunnet skjønne, at tro er overbevisning om de ting, som ikke sees. Men nu ser jeg jo, og da maa jeg jo tro. Jeg lover dig, jeg skal tro paa Johan Sebastian fra denne dag af. Jeg bekjender min

skrøbelighed." —

Men den næste dag kom der atter et brev fra Johan Sebastian, et fortørnelsens brev; der var et af bladene, som havde tilladt sig at rakke— 199 —

ham ned, fortælle, at hans billeder var humbug, man havde endog vovet at hentyde til betalt reklame. Det var jo frygteligt, at sligt kunde siges om ham, han som dog var en retskaffen mand, en mand, som aldrig havde tigget noget menneske om ros. Han var fortvilet. Det var det nederdrægtigste, som kunde siges ham paa.

Og samtidig et brev fra kunsthandleren.

Der var desværre, skrev han, kommet en artikel i en anseet avis, som fordømte billederne. Artikelen havde vakt opsigt; det saa farligt ud. Det eneste, som kunde rette paa situationen, var salg. Naar folk saa „solgt" paa billederne, da vilde det være en protest og en oprejsning. Han havde sagt hr. Sebastian, at der var en kjøber til et eller to af billederne, men han var saa stivsindet, at han ikke vilde sælge dem enkeltvis. Enten alle eller ingen. Er ist ja ein ganz verrückter Kerl! Was ist zu machen? Was soli ich tun?"

Pawels telegraferte:

„Kaufe sämtliche Bilder. Amerikaner." —

Pawels var forsvundet de næste par dage. Tidlig om morgenen gik han ud og sent paa aftenen kom han hjem. Majoren saa ikke glimt af ham. Han fik ogsaa uro i blodet, gik frem og tilbage, prøved at læse i Darwin, men det gik ikke. Det maatte være Johan Sebastian, som atter var ude med sine narrestreger.

„Naar det kommer til stykket, er han alligevel— 200 —

ikke andet end en af de Darwinske abekatter," sa han. —

Men en aften kom endelig Pawels atter ind til ham.

„Jeg har faat brev fra Johan Sebastian," sa han. „Han har solgt alle sine Parcival-billeder."

„Hvad? Solgt? Samtlige? Til hvem?"

„Til en amerikaner."

„Og hvad har han faat for dem?"

„Seksti tusen mark," svarte Pawels.

„Nej saa fanden satan!" udbrød majoren. „Og det fortæller du saa rolig? Da er han jo en formuende mand. Du ejer kanske selv ikke stort mere? . . . Du er mig en underlig skrue! ... En amerikaner, siger du? Ja, de amerikanerne er noen store idioter . . . Ja undskyld, jeg vilde ikke saare dig. Jeg sa det blot, fordi jeg blev saa hjertelig fornøjet paa Johan Sebastians vegne ... og paa dine med."

„Ja, der gaar jo altid endel procenter fra til kunsthandleren," sa Pawels; han vidste ikke, hvad han ellers skulde si.

„Det har ikke noget at si. Et tusen mere eller mindre gjør intet til sagen. Jeg gratulerer dig, Paals, min gamle ven. Jeg tar alle mine bidske ord i mig igjen. Jeg begynder sandelig at tro, at kunstnerne er ganske fornuftige folk."

Men Pawels sov ikke den nat.fjer kom et straalende brev fra Johan Se-bastian. Nu havde han faat oprejsning for den tort, han havde lidt, nu viste det sig, at der dog gaves retfærdighed til i verden. En rig amerikaner havde kjøbt hans Parcivalcyklus. Det havde git ham en tiltro til sig selv, som han aldrig før havde ejet; nu skulde han skabe værker, som alverden skulde bøje sig for.

„Ja, kan han ikke nu skabe dem," sa majoren, „saa skaber han dem aldrig. Men mest fornøjet er jeg for din skyld, Paals; nu kan du da leve rolig paa dine gamle dage, du behøver ikke at gjøre dig flere bekymringer for din søn."

Men fra den dag af var det, som om al ro var veget fra Paweis's hjerte.

Om en tid kom der seks store kasser til Pawels. Majoren havde sine bestemte tider i skumringen, da han gik og

spaserte; Pawels passed paa, at kasserne blev bragt paa den tid, en hver dag. Saa blev de i al hemmelighed- 202 -

baaret op paa loftet og pakket ud der. Ingen fik lov efter den dag til at komme op paa loftet; de havde ingenting der at gjøre; det kunde bare hænde, at de fandt paa at gaa derop med bart lys om aftenen, sa han, og saa havde man straks ildebrand. Tjenestepigen fik befaling til at hænge vasketøj til tørring i vedskjulet. Hun undrede sig højlig over dette pludselige indfald, som ingen fornuftig mening havde; men det var sagtens gammelmandsnykker, som man fik bære over med. Pawels var idetheletaget blit saa rar i det sidste.

Fra Johan Sebastian kom der stadig breve overstrømmende af selvtillid. Han skrev, som om han havde erobret verden, ialfald skulde han gjøre det, naar hans store Babylon engang blev færdig.

Det var altsammen glædeligt, men Pawels kunde ikke glæde sig mere. Han havde faat kunsthandlerens regninger over, hvad reklamen havde kostet baade til den ene og den anden kant, og han maatte spørge sig selv, hvordan han som retskaffen mand havde kunnet foranstalte sligt. Samvittigheden slog ham med knugende tyngsel; han havde aldrig før gjort noget, som var uhæderligt, og nu maatte han foragte sig selv. Naar bare ikke Johan Sebastian nogensinde fik nys om sammenhængen! Han vilde si, det var en skamplet, som aldrig lod sig afvaske. Det var en Guds lykke, at han— 203 —

havde svoret aldrig at komme hjem; det var sørgeligt, men det var dog en lykke. Tænk, om han skulde opdage, at hans billeder var havnet deroppe paa mørkloftet! , . . Han kunde jo brænde dem op for at være sikker! . . . Nej, det nænned han dog ikke. Han vilde haabe, at Johan Sebastian aldrig, aldrig kom hjem, og han bad til Gud dag og nat, at han maatte afholde ham fra at komme hjem. Og han sad og læste i bibelen om synd og skyld og om tilgivelse og barmhjertighed. Men jo mere han læste, des sikrere blev han paa, at for hans brøde kunde der ingen forsoning gives. Det var jo som en synd imod den helligaand, han havde begaaet. Havde han ikke alle sine dage sat kunsten og dens dyrkere som det højeste og helligste? Havde han ikke foragtet majoren, fordi han ikke fattede kunstens værd? Havde han ikke støttet og hjulpet hans nevøer frem? Og nu var han gaat hen og havde forraadt sin egen søn. Ligesom Judas, som forraadte sin herre og mester. Hvad vilde vel hans salig hustru si, naar de engang mødtes paa dommens dag og hun spurgte ham, om han havde holdt det løfte, han havde git hende paa dødslejet, at han skulde vaage over sønnen og hans kunstnerfærd. Han frygtede næsten hende og hendes bebrejdende blik mere, end han frygtede Vorherre. Han kunde da ialfald ikke gjøre mere end at dømme ham hen i det yderste mørke;— 204 —

straffen vilde han gjerne ta paa sig; det vilde ordentlig være ham en trøst at lide, hvad han fortjente at lide; men det bebrejdende blik fra hende, som vilde fremstaa mod ham med sin anklage, det var ham ikke til at holde ud . . . Og saa Johan Sebastian selv da, naar de engang mødtes hinsides livet! . . . Naar de bare undgik at mødes igjen alt i dette liv! Thi nu kunde han ikke mere se sin gut aabent ind i øjnene . . . Naar bare ikke Johan Sebastian kom hjem igjen og kom op paa mørkloftet! Bare han ikke kom paa mørkloftet!

Og han listed sig paa taa opad loftstrappen, aabned døren med al forsigtighed, at ingen skulde høre den knirke, gik derind og satte sig paa en gammel, afdanket stol, som havde mistet sædet, og sad der og stirred paa de seks store Parcivalbilleder og det gamle fra Berlins gader. De stod der alle paa rad med lysende guldrammer, frygtelige vidner om hans nederdrægtighed. Det var, som om alle figurerne blev levende i halvmørket, traadte ud af rammerne med den „rene daare" i spidsen og trued ad ham.

End om han tog en kniv og skar altsammen istykker! Bar stykkerne nedenunder og putted dem i ovnen, brændte dem op! Saa ingen kunde komme til at se dem mere. Saa var alle beviser for hans jammerlige handlemaade skaffet af vejen! . . .— 205 —

Ak Gud! Ak Gud! At han kunde undfange en slig tanke i sin sjæl! Det viste, hvor dybt han var sunket; det viste, hvordan den ene synd drager den anden efter sig. Det, som Johan Sebastian havde arbejdet og strævet for at frembringe, det han havde lagt al sin evne og sjæls kraft i, det skulde han ville tilintetgjøre, det skulde han ville brænde op!

Nej, da vilde han heller ta al straf og foragt paa sig, baade for dette liv og det næste. Naar bare Johan Sebastian

vilde bh staaende ved sit ord, at han aldrig vilde komme hjem igjen . . . Tænk! tænk! nu maatte han selv ønske dette, nu maatte han selv ønske, at han aldrig mere fik se ham for sine øjne!

„Ak, jeg elendige, jammerfulde menneske!" sa han ved sig selv og skjulte sit ansigt i sine hænder og graat. —

„Hvad er det med Pawels," sa majoren en dag til pigen. „Han er jo aldrig at se mere; jeg begriber ikke, hvad der gaar af ham i den sidste tid. Har De nogen anelse om, hvad der er i vejen med ham?"

„Nej, jeg begriber det ikke," sa hun. „Han er som et forvandlet menneske. Jeg ved ikke, om han begynder at gaa i barndommen, eller hvad det kan være. Og saa er han blit saa mærkværdig kneben i det sidste."

„Har De nogen anelse om, hvor han er henne, og hvad han bestiller?"— 2o6 -

„Han er mest oppe paa mørkloftet," svarte hun.

„Paa mørkloftet?" gjentog majoren forundret.

„Ja, han gaar stadig derop, lister sig som en tyv op trappen. Han kan ofte være timer i træk deroppe, men hvad han tar sig til der, det ved jeg ikke; for han har strengt forbudt, at nogen sætter sin fod deroppe."

„Det var det rareste, jeg har hørt," sa majoren. „Han er da vel aldrig blit skrullet?"

„Ja, sandt at si, saa maa jeg mangen gang tro, det er saa."

„Er han deroppe nu?" spurgte majoren. »Ja."

Og majoren hinked opad loftstrappen; han gik saa stilt, som han vel kunde, støtted sig til gelænderet og brugte ikke engang stokken. Saa aabned han forsigtig døren og kiged ind.

Der sad Pawels sammensunken, med hænderne for ansigtet.

„Hvad er det, du bestiller heroppe, Paals?" sa han.

Pawels för i vejret, vendte sig og stirred paa ham med aaben mund. Der laa rædsel over hans ansigt.

„Hvad bestiller du her?" gjentog majoren.

Men Pawels bare stirred paa ham, hans træk var ganske stive.

Majoren saa sig om.— 207 —

„Hvad er det for billeder, du har staaende her?" sa han.

„Det er Johan Sebastians billeder," kom det neppe hørligt.

„Johan Sebastians ? Hvordan kommer de hid?"

Pawels blev ved at stirre paa ham. Hans hænder skjalv.

„Jeg har kjøbt dem," sa han.

„Er det det billede fra Berlin ? Og er det de Vegetarianerbillederne? . . . Det første blev jo solgt i Berlin, fortalte du . . . Og de andre har jo en amerikaner kjøbt! Hvordan hænger det sammen, at de staar her paa loftet?"

„Det var mig, som kjøbte dem."

„Dig? . . . Du har altsaa løjet for mig?"

„Ja."

„Var det ikke dig, som loved, at du vilde betro mig alt som en ven? Hvorfor har du ikke holdt dit løfte? Hvorfor har du ført mig bag lyset i al denne tid?"

„Jeg vilde hjælpe Johan Sebastian."

„Det var en herlig maade at hjælpe ham paa! . . . Lyve for ham! Og lyve for mig! . . . Du er en jammerlig pjalt! Hvorfor har du gjort dette? Han maa jo gaa tilgrunde gjennem slig hjælp. Han kan altsaa ingenting, det er bare

humbug altsammen? Hvorfor har du gjort dette ?"

„Jeg var ræd, modgangen skulde knække- 2o8 —

ham; jeg var ræd, han skulde ta livet af sig, som han trued med."

„Saa havde der ikke været farligt tabt ved det. Saa havde du sluppet at gjøre dig selv til en uhæderlig mand."

„Ja, jeg er en uhæderlig mand," sa Pawels. „Men jeg har gjort det for Johan Sebastians skyld."

„Som om han var det offer værd!"

„Snak ikke saa, major."

„Aanej, hvad kan det ogsaa nytte at snakke med dig mere, naar du lyver for mig."

Han vendte sig tvert og gik ned til sig selv. Han var rasende. Nu var der ingen, som man kunde tro mere, naar selv Pawels, som han dog havde anseet som en ven og behandlet som en ven, kunde begaa en slig troløshed . . . Havde han nu ikke, siden Johan Sebastian kom ud af huset, sat al sin tanke paa at værge Pawels mod ham, at han ikke skulde gaa tilgrunde paa denne gjøgler — for det havde han jo vidst den hele tid, at det blot blev til gjøgl . . . Og saa gaar Pawels hen og gjør ham den streg i regningen; med velberaad hu, planmæssig spiller han komedie for ham, fører ham bag lyset. Nu havde han mistet den sidste tro paa menneskene . . . Og saa dumt som det var! Sligt galmandsværk! Hm, Darwin havde saa inderlig ret. Menneskene var abekatter og narre, den ene som den anden! . . . Han vilde ikke— 209 —

mere ha noget med dem at bestille. Han vilde flytte, imorgen den dag vilde han flytte ud af huset, bo for sig selv, som han engang før havde gjort. Hvad havde man for udbytte af menneskene, naar man stadig blev skuffet af dem. Var man for sig selv, saa havde man ialfald ikke andre ærgrelser end dem, man skabte sig selv.

Og han tog sin yderfrak, hat og stok og hinked ud. Han vilde paa staaende fod finde sig en anden bolig, langt borte, paa en anden kant end der, hvor Pawels bodde. Han vilde ikke se ham mere for sine øjne.

Han drev timevis omkring i gaderne, gik ind i husene, hvor der var tomme vinduer, spurgte efter ledige boliger, saa paa dem og fandt ingen, som han syntes passed ham. Han blev mere og mere ærgerlig, men ærgrelsen lived ham op, satte fart i ham. Han blev sulten, gik ind paa en restaurant, satte sig i en afsides krog og spiste middag. Da han var mæt og havde hvilet sig en stund, vandred han videre, men ingensteds fandt han en bolig, hvor han gad bo. Endelig vendte han hjem igjen i skumringen, træt og udmaset, og satte sig i sin lænestol for at hvile.

„Verden er daarlig," sa han til sig selv, „er det ikke det jeg altid har sagt!" —

Pludselig banked det paa døren. Majoren svarte ikke, men døren aabnedes alligevel; det

14 — Sinding: Major Glad.— 2IO —

var tjenestepigen, som kom ind. Hun saa ganske forstyrret ud.

„Hr. major," sa hun, „vær saa snil, kom med ovenpaa. Jeg er ræd der er noget i vejen med bankkassereren."

„Hvad er det saa?" brummed han.

„Jeg ved ikke. Men De maa komme øjeblikkelig."

Han rejste sig uvillig og fulgte med. De traadte ind i dagligstuen.

Der var glør i kaminen — Pawels havde i sin tid anskaffet en kamin, fordi hans frue syntes det var saa hyggeligt at se ind i blussende ild — men ellers var det næsten mørkt i værelset; man skimted kun utydelig, at der laa en hel del papirer paa skrivebordet, og foran det sad Pawels med hodet sunket ned mod bordpladen og begge armene strakt hen over papirerne; i den ene haand holdt han et brev krampagtig sammenkrøllet.

„Pawels!" sa majoren.

Men der kom intet svar.

Han gik hen og tog ham i armen. Men Pawels rørte sig ikke; han var ganske stiv.

„Hvad er der i vejen med ham?" spurgte tjenestepigen.

„Han er død," sa majoren kort. „Men det er alligevel bedst, De henter en læge. Tænd lampen først." —

Majoren saa, at der i kaminen laa aske— 211 —

efter brændt papir. Han tog det blad, som Pawels holdt i haanden. Det var opgaver fra kunsthandleren over alt, hvad reklamen for Parcivalbillederne havde kostet. Han saa videre paa de øvrige papirer. Der var breve fra Johan Sebastian og kvitteringer fra kunsthandleren og koncepter til breve fra Pawels; han læste dem igjennem et for et. I alle Paweis's breve vendte den ytring tilbage, at hverken hr. Sebastian eller nogen anden maatte erfare noget om sammenhængen; det maatte for Guds skyld bevares som den dybeste hemmelighed.

„Saa! Saa hænger det altsaa sammen," sa majoren.

Lægen kom. Han kunde blot bekræfte, at Pawels var død; det var et hjerteslag, som havde tat livet af ham.

Majoren blev længe siddende deroppe hos den døde. Lidt efter lidt var det, som om harmen over troløsheden, der var vist ham, la sig. Han gjennemgik i tankerne atter, hvad de to havde oplevet sammen; følelsen af, hvad Pawels trods alt havde været for ham, vaagned atter, og hans hjerte fyldtes af medlidenhed med den arme ven, som havde ribbet sig selv for sønnens skyld; han maatte ha gjennemgaaet mangen sjælekamp i det sidste.

„Men hvorfor har han ikke betroet sig til mig?" sa han. „Havde jeg vidst alt dette, saa havde alting set anderledes ud."— 212 —

Men der steg et frygteligt had til Johan Sebastian op i hans sjæl. Kunde han blot bringe den straf over hans hode, som han fortjente, da skulde han endnu kunne bli tilfreds med livet. Thi Johan Sebastian var det, som var skyld i al denne ulykke.

Han kaldte paa pigen.

„Sluk lampen," sa han kort.

Dermed gik han nedenunder, tog sin hat og stabbed hen til det nærmeste telegrafkontor.

„Din far er død af hjerteslag," telegraferte han. „Du maa komme herop. Straks."

Den næste morgen stavred han atter op paa loftet for at undersøge, om der endnu skulde findes andre ting paa lager der.L n morgen, nogle dage efter, traadte Johan

Sebastian ind til majoren. Han saa bleg og overanstrengt ud. Han var rejst uden ophold den hele vej fra München.

Majoren rejste sig langsomt og tog imod

ham.

„Saa du kommer altsaa dog herop, skjønt du rysted støvet af dine fødder," sa han.

„Det var en sørgelig foranledning til at komme hjem igjen," svarte Johan Sebastian. „Det gjør mig saa bitterlig ondt, at jeg ikke har faat se far igjen, før han døde. Og nu naar jeg er kommen ovenpaa, nu naar jeg venter mig de højeste resultater af mit arbejde, nu havde jeg saa gjerne undt ham at dele glæden med mig ved den sejer, jeg venter mig i fremtiden."

„Saa du venter dig saa stor en sejer?" sa majoren.

„Ja. Jeg gjorde jo stor opsigt med Parci-— 214 —

valbillederne. Men med den store Babylon ..."

„Babylon?" gjentog majoren.

„Ja. Den store skjøge i Johannes' aabenbaring. Har ikke far fortalt dig om den?"

„Jo ... Jo naturligvis," svarte majoren. „Ja, nu kan du ikke faa se din far mere. Han blev bragt hen i lighuset igaar. Nu faar du følge med ovenpaa i hans bolig og se, hvordan der ser ud."

Han gik foran og Johan Sebastian fulgte efter i taushed.

Han aabned døren til dagligstuen, og de gik ind.

„Her fandt jeg din far død," sa han. „Han sad ved skrivebordet. Han havde endel breve liggende foran sig. Jeg har samlet dem; jeg vilde ikke, de skulde ligge aabent for hvermand. Det vil kanske interessere dig at læse indholdet."

Han rakte ham en bunke med breve.

Johan Sebastian tog dem til sig. Han saa sig om i værelset.

„Herregud, at far nu skal være borte," sa han. „Det er saa tomt her efter ham."

„Endnu tommere vil det vel bli," svarte majoren. „Følg saa med mig."

De gik ud i gangen; der stod den gamle tjenestepige, som havde kjendt Johan Sebastian, fra han var liden. Hendes øjne stod fulde af taarer, da hun rakte ham haanden. Johan Se-

bastian hilste paa hende og vilde begynde en samtale. Men majoren afbrød ham.

„Kom!" sa han; han var alt begyndt at gaa opad loftstrappen; han havde hastværk.

„Hvad skal vi deroppe?" spurgte Johan Sebastian.

„Følg bare med," sa majoren.

Han aabned loftsdøren og førte den anden derind.

Johan Sebastian veg tilbage. Han stirred forvildet paa majoren.

„Hvad er dette?" sa han. „Hvordan hænger dette sammen?"

„Det var et underligt spørgsmaal? Det er jo dine egne billeder, du skulde dog vel kjende dem ? Der staar dine Wagnerkomedianter, som har gjort slig opsigt, efter hvad du beretter . . . der staar dine folk fra Berlins gader ... der i krogen ligger hele oplaget af din Urverden . . . og der ligger alle de juridiske bøger, som jeg i sin tid var dum nok til at hænge over et helt aar for din skyld ... og skjønner du det ikke endnu, saa sæt dig ned der paa denne sæde-løse stol — der har han siddet ofte nok, din far, og graat over sig selv og over dig — sæt dig ned og læs de breve, du holder i din haand, saa vil du kanske faa grej besked om dig selv og om ham og om andre ... du jammerlige gjøgler! Da vil du kanske forstaa, at det er dig, som har tat livet af ham, den ståk-

kars godtroende sjæl . . . dig og ingen anden, du ørkesløse uduelige nar!"

Majoren havde skreget disse ord ud, saa de runged henover loftet. Saa vendte han sig braat og gik hurtig nedover trappen ned til sig selv. Der blev han siddende urørlig; hans hænder skjalv af raseri.

Han sad der endnu i samme stilling, da pigen et par timer efter kom ned.

„Hvad er det med maleren?" sa hun.

„Maleren? Maleren! Hahaha! En herlig maler! Maler og digter og alt tilhobe, Gud ved, hvad han ikke er!"

„Han er ikke kommen ned fra loftet endnu."

„Saa lad ham bli der, saa længe han vil! Han har vel sit at overlægge deroppe."

„Men det er snart middagstid."

„Det er akkurat det samme."

„Skal jeg ikke gaa op og se efter ham?"

„Nej." —

Der gik endnu en times tid. Da hørtes der med engang et skrig nedover trapperne: „Hr. major! Hr. major!" Og ind styrted pigen med aanden i halsen.

„Aa Gud, aa Gud, jeg harværet deroppe! Alle malerierne, som staar der, er skaaret istykker, og selv har han . . . selv har han hængt sig . . . fra en af loftsbjælkerne!"

„Hængt sig! . . . Hvad er det, De siger? . . . Det er ikke muligt . . . Løb efter folk,- 217 -

menneske! At de kan skjære ham ned . . . Doktoren maa De ogsaa hente, straks! Kanske er der endnu liv i ham."

Og hun løb. Majoren blev staaende midt paa gulvet.

„Saa det skulde bli enden paa komedien," sa han til sig selv. „Det havde jeg ikke ventet . . . saa han var virkelig saa jammerlig feig, han ikke turde ta skammen og straffen, ikke turde bøde for alt det dumme, han har anstiftet i livet . . . ikke turde forsøge paa at kaste humbugen overbord og endnu bli et nyttigt menneske . . . Havde han endda gjort det før, dengang han trued med at gjøre det, hvergang der la sig et halmstraa i vejen for ham . . . men dengang var han for feig til at dø — nu var han for feig til at leve ..."

Der kom folk ind ad gadedøren, der løb hurtige skridt opad trapperne. Majoren vendte sig og lytted, medens lyden fjerned sig op gjennem loftstrappen.

„Ja, ja, jeg kan ikke gjøre for det," sa han. „Du maa jo ha havt det noksaa lejt den stund, du sad deroppe, før du gjorde spranget ud af livet . . . men jeg kan ikke gjøre for det, jeg kan ikke synes synd paa dig . . . Jeg er glad, du er død forinden, Paals, saa blev du da sparet for det slag . . . Stakkars Paals! Jeg var arg paa dig, fordi du ikke kunde være oprigtig. Men det blev værst for dig selv. Jeg— 218 —

synes saa inderlig synd paa dig, men nu har du da fred, nu skal du da ikke længer pines og plages af den narrifas ..."

Der lød atter tramp nedgjennem trapperne og ud gadedøren.

„Saa, nu er de færdige med ham," sa han.

Det banked paa døren. Pigen kom ind.

„Han er død, siger doktoren", hvisked hun.

„Ja vist er han død," raabte han. „Gaa! Gaa! Lad mig være i fred!"

Og hun trak sig forskræmt tilbage.

Majoren hinked hen til vinduet, hvor han blev staaende og stirre ud paa gaden. Nu og da trommed han paa ruden, gjorde saa et slag bortover gulvet, vendte tilbage til vinduet og stirred ud paany. Det begyndte at skumre. Folk vandred forbi derude. Han fulgte dem mekanisk med øjnene.

„Ja, ja," sa han, „livet er haardt for den ene som for den anden. Hver gaar de og drar paa sit kors, og hver faar se, hvordan han aarker at bære det. Livet er haardt . . . livet er ensomt . . . Nu staar ialfald jeg alene, mutters alene . . .jeg kommer nok til at savne dig, Paals; du var den eneste, jeg havde. Men dig havde jeg ogsaa mistet; det var aldrig blit mellem os mere, som det før var . . . det var godt, at du døde . . . Nej, man skal aldrig stole paa venner; de bedrager en ligevel til syvende og sidst. En faar være sin egen- 219 -

ven. Da ved man da . . . nogenlunde sikkert . . . hvad man har at holde sig til. Og sine egne indfald og skrøbeligheder, dem faar man finde sig i . . . Jeg har aldrig sveget dig, Paals . . . Nej, det har jeg ikke . . . ."

Han trommed atter paa ruden. Der kom en lurvet kjøter ruslende forbi, en forkommen graa-tas, ganske vaad — for det regned udenfor. Den hørte lyden fra vinduet, stopped op og saa op til majoren med to store, sorte, forundrede øjne.

Pludselig steg mindet om Burman frem i hans erindring, gamle Burman, som han ikke havde tænkt paa i mange

aar.

Burman! . . . Det skulde da vel aldrig være Burman, som kom tilbage for at trøste ham? Der var nemlig noget i det hundeblik, som minded ham saa grangivelig om Burman; han havde ogsaa den samme farve . . . Aa sludder! Burman maatte jo være død for mange lange tider siden; bikjer blir aldrig saa gamle.

Og kjøteren derude slentred videre med den største ligegyldighed.

Nejvist var det ikke Burman. Det var en fyr, han aldeles ikke kjendte, en fuldstændig uvedkommende person. Fanden satan kom han der og vakte alskens gamle tanker tillive hos ham! . . .

Burman ja! . . . Stakkars Burman! Han havde i grunden været hans bedste ven. Og han havde været slem mod Burman, det lod— 220 —

sig ikke negte, skjønt han havde holdt af Burman ... Men han havde været slem mod ham .... uretfærdig . . . Hvad kunde den stakkar for at han ikke kunde beherske sine dumme naturlige drifter? . . . Havde Paals været et haar bedre? Og han skulde dog som menneske været fornuftigere end sligt et umælende bæst . . . Løjet havde Burman for ham, narret ham — det havde Paals ogsaa. Burman var løbet efter kvind-folka . . . det havde Paals ogsaa gjort. Havde giftet sig . . . og faat barn. Nej, Darwin havde ret, menneskene var nogen abekatter og narrer alle tilhobe . . . Arternes oprindelse! . . . naar han var saa klog en mand, Darwin, at han skjønte sig paa arterne, hvorfor fanden satan kunde han saa ikke fundet paa et middel til at afskaffe den ene art — kvindfolka nemlig!

„For dem skriver nu alligevel alt det onde sig fra, som er kommet ind i verden. Det har bibelen ret i . . . Brak jeg ikke selv benet for et kvindfolks skyld? Og gik og ærgred mig hele livet igjennem! . . . Var ikke Paals og jeg gode venner ... og havde været den dag i dag, hvis ... jo Paals, du var en hæderlig og retskaffen mand, fred være med dig og velsignet være dit minde . . . hvis ikke hun var kommet i vejen og havde lagt sig imellem os! ... og faat dig til at fornegte din eneste ven! Paals var svag, stakkar, han turde ikke andet . . . Fred være med dig, Paals — imorgen— 221 —

skal du begraves! Du var dog min ven, endskjønt du forraadte mig dengang ... og siden-efter ogsaa. Men det var ikke din skyld . . . Det var ham — ham gjøgleren deroppe! Men jeg kunde ikke for det! Sa jeg det ikke ofte nok, at det vilde ende galt? Men Paals vilde ikke tro mig. Ja, nu er det endt galt . . . skjønt kanske kunde der kommet en endnu værre ende . . . Hvem kunde nu tænke sig, at han kunde finde paa sligt! Men det faar bli hans egen sag . . . jeg toer mine hænder . . . jeg toer mine hænder ..."

Han drev atter frem og tilbage paa gulvet. Kom saa paany hen til vinduet, trommed paa ruden og stirred ud i halvmørket.

„Hm! Hm! Kommer ikke hun ogsaa forbi, det gamle skabilken! . . . Javist er det hende ja — jomfru Mortensen! Hun ser ikke saa kjæphøj ud længer nu som dengang . . . løn som forskyldt, mor! . . . Skulde ikke hun ogsaa hen og sætte fælde for en stakkars gammel skomager i sin tid! Med fire barn paa kjøbet! Darwin har ret! Narrer og abekatter! . . . Han døde naturligvis — har vel ikke holdt ud hendes regimente ... for hun var en rappenskralle, som altid selv vilde være størst. Nu er ungerne vokset hende over hodet; dovendrog, som hun maa ernære, saa store og lange de er . . . tilpas, jomfru Mortensen, hvad vilde De paa den galej? . . . Aaja, hun kunde jo være bra nok222

paa sin vis. Hun er blit ydmyg siden den tid, og jeg har ladt halvsaale hos hende, naar det trængtes . . . Endda bra hun ikke selv har sat flere unger ind i verden ..."

Og han trommed videre.

„Alle unger skulde afskaffes! ... de skaber bare sorg og elendighed. Var ikke han deroppe kommen til verden i sin tid — med en tutling til far . . . for det var du, Paals — og et hysterisk kvindfolk til mor, saa havde du levet den dag idag, Paals, som en hæderlig og tilforladelig mand, og vi havde havt det fredeligt og hyggeligt med hinanden ... vi to ... Herregud, nu skal vi aldrig mere sidde her og drikke et glas toddy sammen. Jeg vil komme til at savne dig, jeg vil savne dig saa længe jeg lever . . . Og jeg agter ikke at dø! Jeg gjør ikke som ham deroppe, endskjønt

jeg ikke har havt andet end modgang og skuffelser, saa længe jeg kan mindes tilbage. Jeg vil ikke gjøre som Hjob og jamre. Jeg vil ikke la min ryg knække. Leve vil jeg . . . Ja saa fanden satan vil jeg saa! Jeg vil vise verden, at major Glad er den eneste, som kan gaa i takt!"OTTO STNDIN'1,

MAJOR GLAM